

Miroslav Pelikan

D E V E T

B A L T E S

Ja sam Marko Baltes, drugo ime za umor. Tako je često o sebi, unatrag, evo već nekoliko godina, ali samo suočen sam sa sobom, razmišljao iscrpljen od posla koji ga je doslovce proždirao, čovjek, premlad da bi bio starac a prestar da bi bio mlad.

Nekako je, sve do sada uspijevaо izdržati atake, uspješno braneći svoju respektabilnu reputaciju, kontinuirano i nesmiljeno gazeći ta gotovo uvijek opoganjena tijela, koja su mu još do nedavna radila o glavi a u ovom trenutku očekuju potpuno nemoćni, bez daha, zlu kob.

Ponekad je ponešto, zbumen pojavom vlastite slabosti, vrlo rijetko na kratko pomisljao, što se dešava s obiteljima onih pojedinaca koje je on efikasno i bez ikakva sustezanja uklonio? Što oni sada rade, o čemu sve misle i napokon, koliku opasnost oni mogu doista predstavljati?

Tada bi vrlo ozbiljno analizirao pojedine slučajeve-predmete i relativno lako i brzo slagao dijelove zaključka, neopasni su, previše su okupirani batrganjem u svojim osobnim dramama da bi uopće imali vremena kovati bilo kakvu zavjereničku misao, a koja bi nam mogla našteti.

Baltes je na svoj specifični način sazdan većinom od ironije, upokojio niz imena, bez ikakve mogućnosti povratka, oduzimajući im pravo na rehabilitaciju. Uostalom, zato su ga i postavili, on samo čisti, pročišćuje.

Njegova se bezuvjetna odanost obilno nagrađivala, no on nije niti stizao uživati u plodovima uspjeha niti je to želio, živeći u skromnom, jednostavno namještenom stanu od tek dvije nevelike sobe, kuhinjom i kupaonicom. Jednu je sobu zauzela biblioteka s radnim stolom i kožnom,

dubokim naslonjačem, koji je po svemu vrijedio tržišno najviše. U drugoj manjoj sobi provodio je ponekad noć, vrlo se kratko odmarajući.

Uistinu, ni njegovi susjedi nisu baš puno o njemu znali. Za njih je on, Marko Baltes bio samo, po svemu sudeći, visoko pozicionirani službenik nekog važnog odjela u Ministarstvu, čovjek tih, sasvim neupadljiv, vrlo prosječnog izgleda, koji je sa svima njima izmjenjivao samo pozdrave pri susretima, na trenutak ih samo pogledavši, uvijek žurnog koraka.

Istodobno, svi bi oni mogli posvjedočiti, kako nikada, nitko nije pozvonio na njegova vrata osim poštara ili službenog kurira iz Ministarstva.

Ma kakve žene, taj soj mu je nepoznat, govorili bi oni i dalje da ih je netko pitao.

No, Baltes je dok su ga žene zanimale, svoju strast umirivao brojnim kontaktima službene naravi, obavlјajući, rekao bi on, na sreću i svoju temeljnu zadaću ali i ponešto se opuštajući, utišavajući vragove u tijelu koji su znali neugodno bučiti, buneći se opravdano, kako ih može samo tako zanemarivati.

Danas, nakon niza desetljeća apsolutne vjernosti mukotrpнog uzdizanja na hijerarhijskoj, skliskoj ljestvici i sada kada je praktično dosegao vrh, toliko je iscijeđen, ispražnjen, od tijela tek koža što drži na okupu nekoliko kostiju i par preostalih organa. On više ne može ništa. Ne može čak ni mrziti one koje bi valjalo pomaknuti u stranu, ukloniti ih sa staze po kojoj on polako i još uvijek neumoljivo hoda jer on Marko Baltes nema više snage ni za obične mrziteljska misli, koje su ga nekada tako energično podsticale na akciju.

Bales je bio potpuno svjestan budućeg sasvim jednostavnog razvoja događaja. U onom trenutku kada mu ruka prvi puta zataji i ne uzmogne potpisati akt o nestajanju i on će biti vrlo brzo pometan u stranu, u zaborav, u nepomak, u crnilo, u mrak, jednom laganom gestom.

Naravno, njegove su ruke uvijek bile i ostale čiste. Njegovo nalivpero, najubojitije oružje Ministarstva, napunjeno crnom tintom, uvijek na istom

mjestu u unutarnjem džepu sakoa, spremno je čekalo stisak njegovih prstiju ostavljajući ožiljkasti trag na papiru.

Baltes je svejedno s tugom očekivao svoju neopozivu nakanu, ponekad se bolno dvoumeći, o odlasku iz Ministarstva.

U posljednjim je mjesecima opazio, najprije suzdržanu i teško primjetljivu kolebljivost pri suočavanju s mjestom za potpis.

U svega par tjedana ta je neodlučnost i dilema prerasla u izraziti otpor, u jasno izraženo negiranje, u kristalno čistu profiliranu želju da se ne potpiše sudbonosnim imenom na dokument za brisanje.

Na sastancima je tek u par riječi, objašnjavao kako su iskrasnuli stanoviti novi elementi koji opravdavaju izostanak njegovog potpisa.

Toga je lijepog i po ničemu posebnog petka, u dubokoj jeseni, predao svoju ostavku pomoćniku ministra, koji ju je hladno primio, no u njemu je sve provrilo, jer jednostavno nije znao što bi učinio s tim prokletim papirom, naime, ostavka nije bila zabilježena kao redovni pojam u Poslovniku Ministarstva.

No, ipak je nekako uspio, zahvaljujući brojnim privatnim kontaktima, za desetak minuta došapnuti samome ministru.

-Baltes je dao ostavku.

Ministar je podigao ruku, nije ga ni pogledao. Pomoćnik je s neskrivenim olakšanjem prepustio svoj mučni teret prvoj, ipak sa strahom razmišljajući koliko Baltesova ostavka može uzdrmati njegov položaj pomoćnika ministra.

Ministar je već sutradan vratio s njegovim smrljanim potpisom Baltesovu ostavku u moćni Središnji ured Ministarstva.

Ministrov potpis je na svakome dokumentu označavao isto, ministar je upoznat.

Šef Središnjeg ureda, Leo Meroni, čovjek iznimno krupnog tijela i uvijek oznojenog čela, proslijedio je dokument nižoj instanci, kao što je i propisano, a koja je morala odabrati na zakonu utemeljeno rješenje za nastalu situaciju.

Niža instanca je uredno odložila zaprimljeni dokument u ladicu B-2, u kojoj su već ležali snopovi slučajeva u iščekivanju službenog razrješenja. Dakle, sada u formalnoj ostavci, Marko Baltes, iznenada i posve neočekivano vidno boljeg raspoloženja, posve budan, započeo je iznova potpisivati donesene dokumente takvom brzinom, ali sada niti ih i ne pogledavši, nije ga zanimalo o čijoj se glavi radi, tako da je ubrzo njegov ekspeditivni odjel morao uzeti provjerene kadrove iz drugih krila Ministarstva, kako bi ovako ekipirani mogli sustizati učinkovitost Marka Baltesa.

Baltesove norme postajale su iz dana u dan sve nedostižnije sve dok ga u utorak ujutro nije odvela trojka iz onog drugog Ministarstva, kome je bolje i ime ne spominjati i kako se kasnije čulo, internirala.

Poslije će interna istraga pokazati vođena kadrom iz drugog Ministarstva, kako su svi dokumenti bili pravovaljani, pravno potkrijepljeni potrebnim dokazima i potpisima i od ministra i od Baltesa, samoga, no tko je stavio Baltesovo ime na dokument nije se saznao.

Kada je trojka zaustavila Baltesa na rubu proplanka, on je samo uzdahnuo i pomislio.

-Doista smo izgradili snažan sustav.

Tri metka s leđa oborila su Baltesovo tijelo na mokru travu. Pao je bez glasa, samo se presavio.

Druga interna istraga otvorila je posve nove horizonte, tako da su trojke imali svaki dan gusto popunjeni program na rubu proplanka.

Vrlo je brzo tamo ispraćen drugi pomoćnik Ministra, a već idući dan i glavni tajnik ministra.

Ono drugo Ministarstvo pružilo je svoje ljepljive pipke prema prvom, kontrolirajući, revidirajući, dok se struktura ne stabilizira.

Danas popodne, u sedamnaest sati svečano će biti otkriveno brončano poprsje Marka Baltesa, s natpisom " Nikada umrli junak".

Javnost je toplo pozdravila postavljanje poprsja u prostorima Ministarstva gdje je Baltes dao svoj najveći, osobni doprinos zajedničkoj borbi.

II

Trojka bi poslije tri pucnja ležerno napuštala rub proplanka i vraćala se automobilom u grad, u ono drugo Ministarstvo, kome je bolje i ime ne znati, očekujući nove naredbe.

Srećom po njih, proplanak je bio relativno blizu, sat vožnje do velike šume i mogli su, ako sve ispadne dobro, nekoliko puta dnevno pohoditi temeljno mjesto izvršenja.

Netom bi oni otišli, dolazila je druga trojka i uklanjala sve s proplanka što bi moglo upućivati na prvu trojku. Vrlo brzo, proplanak je bio očišćen, bolje je reći, iznova je bio posve čist i spreman za novu posjetu.

Važno je reći, kako niti prva a kamo li druga trojka nije imala nikakve spoznaje o osobama koje su dovođene na proplanak. Svaka je grupa odradivala svoje bez trunke radoznalosti.

Nakon što je Baltes pao licem na vlažnu travu, trojka se po ustaljenom običaju mirno, gotovo lijeno vratila u grad, bez ikakva razgovora za vrijeme vožnje, kao što je i predviđeno.

Baltes je otvorio oči, sve mu se zelenilo i pomislio.-Kud baš zeleno - i zaklopio oči iznova.

Tada je osjeti žestoku bol na leđima. Uspio je rukom dodirnuti okrvavljenia mjesta i kao iskusni profesionalac zaključio kako trojka nije obavila posao kako valja.

-Da mogu, prijavio bi ih, hroptao je Baltes dok se s mukom pridizao.

Teturao je hodajući, zapravo, učinio bi dva, tri koraka, pao bi i grčevito odmah nastavljao puzati prema šumi.

Druga trojka nije zateklo tijelo, vidjeli su samo tragove krvi koji vode prema šumi.

Pokupili su tri čahure, stajali pognutih glava desetak sekundi i vratili se žurno u vozilo.

Teški, debeli grašci znoja na licu vozača nisu ga omeli da po prvi puta progovori u automobilu.

-Tragovi uklonjeni, zaružio je njegov glas u kabini.

-Uklonjeni, kaza još jednom.

-Uklonjeni, potvrde šaptom druga dvojica.

Zapravo, druga se trojka zatekla u vrlo delikatnoj situaciji. Ovakav slučaj nije bio predviđen ni u Pravilima za izvanredne situacije. Bili su itekako svjesni svoje bespomoćnosti, knjiga uputstava nije pružala baš nikakvo uporište.

Ne mogu ništa učiniti, panično su razmišljali.

Ali, što je bilo s tijelom?

Nadali su se kako će ta žilava individua krepati negdje u dubokoj šumi, još pritom ako padne u neku rupu, kojih je ta šuma bila prepuna, biti će gotovo savršeno.

Unatoč godinama i umoru, Baltesovo tijelo je bilo dovoljno snažno da se odupre ranama i smrti.

Dva je dana i jednu noć ležao u gustišu šume, ipak očekujući da netko podigne grane s kojima se pokrio, da ga trojka pronađe i konačno definira njegov status, no, nitko ga nije tražio, bar ne za sada.

Nabasao je na blatnjavi potoći i osvježio se. Blato i voda su mu pomogli preživjeti. Krvarenje je prestalo, ali bol je i dalje bila neizdrživa.

Hranio se bobicama, pa ni lišće nije bilo loše, većinom ležeći na trbuhu, pokriven s gustim prepletom grana borova.

Nakon nekoliko dana, iscrpljen groznicom, Baltes je ustao, tegobno i bez mnogo očekivanja od svoga prvog koraka, no, učinio ga je, s mukom i boli. Hodao je kroz šumu, saplićući se, padajući, bojeći se iznenada razjapljenih bezdana i već ga je mrak ga zatekao.

Da, prošao je cijelu šumu, ono mjesto na proplanku, daleko je ostalo iza njega.

Ispred njega ukazala su se brda, u daljini je vidio Sivu planinu, a iza nje je bio onaj drugi svijet.

Znao je iz službenih podataka kako je ovo gorovito područje rijetko naseljeno, uglavnom slabo pogodno i za poljoprivredu, tek nešto stočarstva.

Ovdje bi se mogao sakriti, tu ispred njihova nosa, tu me neće tražiti, preblizu je, prikriti će svoj bijedni ostatak života i biti zaboravljen.

Probijao se kroz visoku travu s mukom se uspinjući, stalno gledajući prema vrhu Sive planine.

-Samo što dalje od proplanka, što dalje.

Ipak, noću se je teško kretati. Zastao je ispod prve krošnje drveta, naslonio se nj i zaspao.

Odjednom, učini mu se odmah kako je zaklopio oči, osjeti nešto oštrot na svojim prsima.

Trgne se , s mukom otvori oči, zabljesne ga svjetlost, osjećajući jasno kako sjedi na vlažnom.Za trenutak stisne kapke i jedva ih otvori, ne obazirući se na oštricu i uoči krv.

Rane su se otvorile. Nije ni čudo od tolikog napora. Podigne glavu i stavi dlanove na oštricu. Klizne mu pogled cijelom dužinom sjećiva.

Dugački štap s metalnim vrhom u njegova je prsa uperio čovjek pokriven kabanicom i gleda ga krajnje neprijateljski.

-Tko si ti?, zareža čovjek u kabanici.

-Ja, ja sam čovjek iz šume, odgovori mu jedva čujno Baltes.

-Ne govori gluposti, pogledaj kako je vrh oštar, probit će ti pluća za tren.

-Bio sam u šumi, ne znam, nekoliko dana.

-A prije? razgnjevi se kabaničar.

-A prije, prije ove krvi?Bio sam na proplanku.

-Na proplanku s trojicom, nešto tiše će kopljonusac.

-Da.da....,glava mu klone i Baltes padne u nesvijest. Crnilo ga obuhvati cijeloga.

Vidio je samo odsjaj vatre i nije mu bilo hladno. Osjećao je bolna leđa a u glavi mu je kovitlao košmar.

Stavi ruku na prsa no ne opazi oštricu. Otvori širom oči i ugleda nisku tavanicu za koju se prilijepio tanki sloj dima.

Privuče mu pozornost sjena na otvorenim vratima. Jedan, ne, dva čovjeka.
-Budan si, dobro je.

Baltes je prepoznao glas čovjeka s kabanicom. Ovaj se nadvio nad njim pomno ga promatrajući.

-Imao si sreće nepoznati. Mršavi je uspio izvaditi sva tri metka. Iskrvario bi da nas nije bilo. Zahvali se Mršavom.

Baltes tada ugleda drugo lice koje je s radoznalošću piljilo u njega.

-Je li da sam dobar? Nema što, vješt sam, govorio je cerekajući se Mršavi. Uskoro je Baltes saznao da se Crni, nositelj dugog štapa s oštricom i uvijek pokriven kabanicom i Mršavi, koji posjeduje različite sposobnosti, brinu o ovome dijelu zabačenog imanja mjesnog bogatuna, koga vide jednom mjesечно, kada im on osobno donosi zarađenu plaću i potrepštine za svakodnevni život.

Bogatun ih nikada nije pitao, kako su se oni nedavno našli ovdje jer zna dobro, svako je pitanje suvišno za ovo mjesto između moćnog visa Sive planine i neprohodne šume.

Plaća ih mizerno, hrani oskudno, znajući i to da Crni i Mršavi ponekad i nešto ulove u svoje opake zamke, koje je lako zamijetio.

-A tko si ti?, upita ga tada Mršavi.

-Došao sam s proplanka, prije šume.

-Što si radio tamo?

-Dovezli su me, a ostalo se vidi i ne moram o tome govoriti. Da, a ti Mršavi? Kako si ti dospio ovdje?

-Znaš, primakne se Mršavi, nema straha da ćeš me odati pa ti mogu reći.

-Slušam.

-Ja sam nekada bio član one druge trojke, trojke za uklanjanje tragova.

-I?

-Odjednom više nisam mogao. Nisam mogao.

-I onda?

-I onda, jednom sam pobjegao. Ostavio drugu dvojicu zabezecknuto i nestao u šumi.

-Srećom te nisu našli.

-Da, zapravo, našao me je, kao i tebe, Crni. Uperio mi je oštricu u prsa, ostalo znaš.

-A on Crni?

Mršavi zašuti.

-Neka ti on kaže.

-Čujem, čujem, oglasi Crni. Što te zanima?

-Tko si ti Crni?

-Vidiš, ja znam tko si ti, tko si bio. Za mene si bio pojam, iako se kao ništa nije znalo. Ti si bio moj ideal, no unatoč svemu, niti ja nisam više izdržao.

-Hm, Baltes će malodušno. Znam, tvoj pogled sve govori. Znam, znam, ti si bio član prve trojke i tebe je šuma jednog dana spasila.

-Da, šuma me je spasila.

III

Baltes se oporavlja, sporo i neujednačeno, često ga je mučila groznica dok su ga noću razdirali košmarni snovi, lomeći ga.

Crni i Mršavi vješto su ga skrili, prije nego je naišao gazda u svom mjesecnom pohodu, noseći im zarađeno i nešto hrane.

Seljak je zvjerao očima lijevo, desno, pregledao pomno, kao sasvim slučajno njihovu nastambu i kada se uvjerio da je sve kao što je i bilo prošli put, vratio se kući zadovoljan što ima takve dvije budale koje gotovo besplatno rade za njega a koliko zna nitko ih ne traži a to mu je potvrdio i nadstražar S, kada mu ih je opisao.

-Takvi mi kriminalci nisu poznati. Čim takav opis stigne u moj ured, odmah će ih kupiti. Ovako, ostavi ih na miru ali pazi na njih i javi mi ako primijetiš išta sumnjivo.

Baltes se napokon oporavio, pomagao je Mršavom i Crnom u svakodnevnim obavezama. Utrnuo je profesionalni oprez jer nema razloga ne vjerovati dvojici.

-Može li se preko Sive planine?, jednom je upitao poluglasno Crnoga.

-Može, može.

Baltes se pomalo začudio svome opažanju, Crni se nije iznenadio kada je spomenuta Siva planina.

-Može, može, nastavio je Crni.

-Možemo li mi prijeko Crni?

-Kada budemo spremni, tiho će kabaničar.

I doista, od toga dana ta čudna, neobična trojka započela je pripreme za prelazak Sive planine.

-Moramo biti u kondiciji, valja pripremiti dovoljno hrane, pravu obuću i odjeću i sve tako činiti da ne bude sumnjivo gazdi. Ljeto nije daleko, i tada kada snijeg posve nestane, idemo prijeko.

Danima su pretrčavali brojne kilometre, hodali opterećeni, uspinjali se na obližnje visove, mučili se, često padajući.

Umjesto dvije plaće bogatun im je nabavio cipele. Na pitanje što će im tri para, Crni je brzo odgovorio.

-Neka se zna tko je ovdje šef.

Seljak se samo nasmijao i dodao.

-Ta ti valja. Naravno, ti si ovdje glavni, ali tek poslije mene.

-Svakako gospodine, svakako, ponizno će Crni.

Jednako su postupili i s odjećom, ulagajući se gazdi.

Napokon je nastupilo i ljeto. Nervoza je činila svoje, začula se i svađa, nestrpljenje je sijevnulo punom silinom.

Tek što ih je seljak napustio i ovaj puta vidno zadovoljan viđenim, trojka je krenula prema Sivoj planini.

Koliko su vremena proveli na negostoljubivoj planini, Baltes nije mogao ni približno odrediti, Na planini noć je izgledala kao dan i obrnuto.

Znao je, na Sivoj je planini čitavu vječnost, sve ga boli i nikako da prijeđu na drugu stranu.

Često su lutali izgubljeni u teško prohodnim klancima, jedva se iz njih na čudesan način izvlačeći.

Naposljetku je i taj spasonosni trenutak došao. Spustili su se sa obronaka Sive planine i koračali hitro prema zelenkastoj dolini koja se rasvijetljena podnevnim suncem prostirala ispred njihovih čeznutljivih pogleda.

-Oh, evo, evo konačno, zavatio je Mršavi. U tom je trenutku tišinu proparalo nekoliko hitaca i Baltes je zapanjeno promatrao kako se Mršavi ruši na tlo, a u sekundi iza, pada i Crni, na leđa s vidljivim crvenim mrljama na prsima.

No, njega ništa nije pogodilo.

Osjetio je samo užasnu slabost, tonuo je u mrak, nakon udarca u glavu.

Baltes je gledao u daleki, visoki bijeli strop. Tišina, mukla, podmukla tišina.

-Budni ste?

Baltes okreće glavu i gleda u nepoznatog, mlađeg muškarca.

-Budni ste gospodine Baltes?

-Da, prokrkla mu iz grla.

-Kako se osjećate, nastavi ugodnim glasom čovjek.

-Dobro, valjda dobro, šapće Baltes.

-Ah, probudio se, izdaleka začuje osoran glas.

-Da gospodine, hitro odgovori muškarac pored Baltesova kreveta.

-Dobar dan gospodine Baltes. Vidim da ste dobro pa se možemo odmah primiti posla.

Baltes samo odmahne rukom.

-No, no, ne budimo tako malodušni. Dopustite, ja sam I. G. Operativni tajnik Centralne službe Ministarstva.

Baltes je naravno znao kako je u posebno osjetljivim pitanjima bilo najvažnije mišljenje Tajništva Centralne službe jer oni su bili iznad svih.

-Vidite gospodine Baltes, vi ste nama postali jako zanimljivi u onom trenutku kada ste ipak predali vašu ostavku. Mi razumijemo vašu iscrpljenost, opazili smo je na vrijeme i registrirali, ali vi ste pripadali službi koja po svom temeljnem principu ne može biti umorna, ona ne može patiti od ljudskih slabosti, ona ne može iskazivati ljudske nedostatke. Nadalje nas je osobito zanimalo što su vaši slijedeći planovi, jasno, to se moglo učiniti vidljivim, ako vaše ime stavimo na liste za uklanjanje. koju vi uopće u zadnje vrijeme niste ni pogledali, reklo bi se, čovjek bez milosti, ne, bili ste nemarni, važno je znati ime neprijatelja. Trojka koja vas je odvela na proplanak, ništa nije znala o zamijenjenom oružju i streljivu, koje vas nije moglo ozbiljnije ozlijediti. Nanešene rane nisu vas onemogućile u bijegu kroz šumu. U šumi vas nadziremo cijelo vrijeme, dok vas s druge strane čekaju naši agenti Mršavi i Crni. Da ne bude zabune, Mršavi je bio pravi liječnik a Crni pravi trojkaš.

-Bio?

-S obzirom na značaj slučaja, naše vanjske trojke nisu mogle dopustiti da Crni i Mršavi prežive. Njihova je žrtva posve opravdana, odradili su svoje i hvala im. Njihova je misija tamo bila završena. Nas sada zanimate samo vi. Tko su vaši kontakti? S kim ste se željeli naći? Zašto niste ostvarili predviđene kontakte na Sivoj planini? Dajte nam odgovore a poslije ćemo vidjeti. Vi ste važan član ove zajednice i vaše se zasluge ne mogu ignorirati. Da, imate lijepo poprsje u Ministarstvu, baš vas je dobro pogodio onaj mutavi kipar. Muca ali je dobar s metalom, ha, ha, ha. Idemo. Vidimo se sutra.

Mjesecima je trajalo ispitivanje, mada je Baltes slutio kako oni već znaju sve o njemu pa i ono što još nije pomislio a mogao bi.

Nisu bili osobito zadovoljni njegovom kooperativnosti jer i oni su znali da takva zvjerka kao Baltes uvijek može još nešto interesantno izvući iz svoga sjećanja, uvijek može iskrasnuti novo ime.

Naposljetku je istraga okončana. Odluka vrha je bila, Baltes ostaje živ ali u potpunoj anonimnosti jer njegove su zasluge iznimne a uostalom što bi generacije koje dolaze mislile o ovoj vlasti kada jednom budu češljale raznoliku dokumentaciju prošlih vremena.

Istini za volju, Baltes im nije otkrio ništa a što već oni nisu prije otkrili jer Baltes je doista bio samo provoditelj odlučenoga, nesmiljeni izvršitelj, nikako organizator.

Odnedavna na Osmom odjelu Opće bolnice broj šest, to je odjel za posebno teške slučajeve, nalazi se novi pacijent. Sjedi po cijeli dan u kolicima, nemoćan da napravi bilo kakav pokret, ne osjeća svoje udove, tijelo mu je mrtvo ali nije hladno, širom otvorenih očiju iza kojih se krije umrtvljeni mozak.

Sjedi i netremice gleda po cijeli dan. Onda ga pred noć smjeste u krevet, tada kažu ponekad zaklopi oči.

IV

Osmi odjel Opće bolnice broj šest redovito, dva puta dnevno posjećuje K.S. i podnosi izvještaj tajniku I.G. o M.B., o čovjeku koji je napustio ovaj stvarni svijet i sada samo vegetira.

O zdravstvenom stanju M.B. jako se vodi računa, za sada su svi zadovoljni. Osobito se pazi da pacijent ne bi dobio dekubituse od sjedenja ili ležanja. M.B. je posve nepokretan. Mrtav čovjek u poluživom tijelu. To je sve što K.S. mora znati o ovom važnom pacijentu.

K.S. nije radoznao čovjek i doista ga ne zanima tko je ovaj čovjek, niti tko je bio. Ono što je bio, bio je, zaključuje svoj dnevni izvještaj u roju raznovrsnih misli K.S.

Ponekad K.S. pogleda u mrtve oči pacijenta, suoči se s njima i ne zatrepti. Tako zgrčen ostane nekoliko minuta netremice buljeći u opušteno lice starca i njegove nijeme oči.

-Stvarno se pitam što oni u tebi vide starče?, cereka se K.S. popravlјajući kravatu.

Potapše po leđima okamenjenog i pozove sestruru.

-Idem, ostavljam vam ga.

-Da, gospodine. Bez brige gospodine, tiho će pognute glave sestra A.T. Već pri prvom susretu, K.S. je zapazio graciozni hod medicinske sestre A.T., njezinu skladno zaobljenu figuru a ima i lijepo noge, misli s uzdahom K.S.

A.T. je uvijek radila prijepodnevnu smjenu a druga sestra M.A., za koju je K.S. pomicao kako bi bila bolji kaskader nego medicinski djelatnik. Noću su se o M.B. brinuli bolničari, njih dvojica, prepoznatljivi po obrijanim glavama.

Prije nego li je zatvorio vrata, podboden žudnjom,a da bi dublje zavukao svoje oči kroz prorez njezine bluze i izbliza pogledom obuhvatio okrugline njezinih grudi, K.S. je upitao A.T.

-Koliko još može ovako?

-Doista ne znam gospodine. Morate upitati liječnike, mislim na doktora Vojteha, on je šef ovoga odjela.

Dok mu je govorila, opazio je naglo nadimanje pa ubrzano spuštanje njezinih grudi.

-Doista su dobre, smijuckao se u sebi K.S.,zamišljajući svoje ruke širom raširenih prstiju na uzbibanim prsimi.

Zapravo, uopće nije ni pogledao ni jednom sestrino lice jer da je gledao primijetio bi kratkotrajni čudni bljesak u tamnim očima.

-Idem, vidimo se.

-Da gospodine, doviđenja, A.T. je nešto petljala oko M.B.

Već iste večeri pozvan je hitno u Tajništvo Centralne službe.

Uveli su ga u veliku ovalnu dvoranu, još nije bio na ovom katu. Radni stol i fotelja, lijepa, udobna kožna fotelja koje je davno pripadala M.B., što naravno K.S. nije znao. U fotelji je sjedio tajnik.

-Što je vama K.S.? Jeste li vi normalni? Tko vam je dopustio da pokrećete internu istragu o zdravstvenom stanju M.B.? Što je vama? Recite mi već jednom, što je vama? Progavorite.

K.S. je stajao kao ukopan ispred stola i onda, ni sam ne znajući kako, rekao je posve tiho.

-Ja sam gospodine tajniče samo htio bolje pogledati kroz prorez na njezinoj bluzi, ima tako lijepe grudi. Nešto sam je morao pitati. Dok mi je odgovarala uopće je nisam slušao, samo sam zamišljaо svoje ruke na tim grudima.

Tajnik ga je gledao ukočenog lica. Nakon kraće stanke prosiktao je.

-Razumljivo, razumljivo. Mi vodimo računa o svojim ljudima i znamo za sve njihove potrebe. Ali, ova se potreba ne može zadovoljavati unutar

službe. Zaboravite njezine grudi i držite se predviđenog Pravilima. Slobodni ste. Otvorite širom oči. Idite. Sutra očekujem novi izvještaj o M.B. Sutradan, oboje su bili iznenađeni susretom. K.S, je s distance pozdravio sestru A.T. Ona mu je suho uzvratila. Prosjedio je pored M.B. nekoliko sati, napisao je izvještaj i otišao, zapravo i bez pozdrava.

Stvarno, koliko sam dugo pazio na M.B.? Sjeti se ponekad K.S., iako zna da taj fini nadzor traje, evo već četvrtu godinu. I dalje se susreće sa sestrom A.T., pristojno je pozdravlja, ona uzvraća jednako uljudno. Niti jednom više nije pogledao u njezine grudi i znao se ponekad začuditi što ga je onda tako snažno privuklo.

Danas je hodao u povorci, odmah iza tajnika. Jučer je definitivno napustio ovaj uzburkani svijet M.B. i već iste večeri kremiran. U prisustvu nekoliko službenih osoba urna s njegovim pepelom položena je u zajedničku grobnicu nepoznatih.

-Sačekajte me malo, poslije ovoga, iznenada se prema njemu okrene tajnik. K.S. klimne glavom.

Kasnije mu je tajnik rekao.

-Prvo, čestitam na unapređenju. Drugo, drago mi je što ćemo još prisnije surađivati. Ja vodim računa o svojim kadrovima. Vidite, onda kada sam vas pozvao u svoj ured, zbog virenja u grudi A.T.

-Da?

-Vidite, to sam morao odmah spriječiti.

-Slušam gospodine.

-Ona, ta sestra A.T., ona vas je prijavila. Ja osobno nemam ništa protiv da se moji ljudi zabavljaju. Još mi je draže ako su u pitanju lijepe žene. Naravno, njezina prijava je bila besmislena. Mi smo i očekivali da bi se možda između vas dvoje mogli probuditi stanoviti osjećaji a vi ste uvijek u službi i možda bi ona tada vama rekla nešto interesantno o M.B., ono što mi možda ne znamo.

-Kako, na koji način?

-Hm, ona je tamo cijelo prijepodne, možda vama nešto i promakne, zar ne?

-Svakako gospodine.

-A zatim i ono glavno. Mi smo raspolagali s indicijama kako je, kažem navodno, M.B. njezin biološki otac a ne Z.T., kako se inače misli.

No, nismo znali je li i ona upućena u to pa smo je sasvim slučajno stavili na Osmi odjel.

-I je li M.B. njezin biološki otac?

-Sada to više nije važno. Ništa novoga nismo saznali ali indicije ostaju, mada mi je bilo žao što sam vas zbog prijave morao malo udaljiti od nje, mada ste ostali i dalje vrlo blizu.

Eto, toliko o tome. Da, još i ovo. Žena koja dojavljuje nije dobra podloga za ljubav, za vezu, za brak. Da, oprostite, čujem da se viđate s mlađom kćerijeneral Petrova. Drago mi je. Služba snažno podržava vaš rafinirani izbor. Ne zaboravite, od sutra ste na novoj dužnosti.

Eleonora Petrov je pravi dragulj, čestitali su mu znanci i kolege iz službe. Svadba je održana u raskošnom hotelu Majestic, iz obitelji ali i brojne goste, mahom iz vojnih i policijskih krugova, te odabrani političari. K.S. je u kratkom roku preskočio dvije stepenice na hijerarhijskoj ljestvici i znatnom se brzinom uspinjaо prema samome vrhu u najmoćnijem Ministarstvu, neposredni je suradnik tajnika Centralne službe, moćna i odgovorna obaveza, sa stanovitom zabrinutošću jednom mu je rekao umirovljeni general Petrov, otac njegove lijepe supruge. Eleonora je radila u Ministarstvu vanjskih poslova u statusu Više prevoditeljice, bez ikakvih političkih ambicija a naoružana s osmijehom koji je otvarao sva vrata. Naravno, nije bilo nevažno što je i mlađa kćer generala Petrova, istaknutog vojnika koji je nesumnjivo ostavio značajni trag u suvremenoj povijesti. Starija generalova kćer izgubila se negdje u inozemstvu a i neke su njezine rabote učinile dovoljno, tako se po kuloarima šuškalo da Petrov bude umirovljen prije reda.

K.S. nikada nije upoznao Lidiju Petrov, sestruru svoje žene. Jednom je upitao svoga šefa, tajnika, što je s njom? Ovaj je samo odmahnuo rukom. To je bilo sve što je saznao o Lidiji Petrov.

Ne može se reći kako K.S. nije uživao kada bi čuo komplimente na račun lijepe Eleonore, no, sve je više uviđao kako je njegova supruga, djevojčica sa zamarnim tijelom žene, često vrlo neraspoložena, depresivna ,da bi mu ubrzo njezino euforično ponašanje išlo na živece.

Eleonora je voljela živjeti otmjeno, ne zamarajući se sa svijetom u kome živi, ona je bila samo središte orbite, govoreći kako svatko ima ono što je i zaslužio.

Zbog nagomilanih obaveza u službi, K.S. je često bio odsutan iz svoga doma, pred njim svakim danom bilo sve više posla, tajnik mu je ukazivao sve veće povjerenje.

K.S. je ponekad znao osjetiti i činilo mu se, neshvatljivo grubi nalet nezadovoljstva, jedva se sjećajući kada je doživio bliski dodir Eleonorinog tijela, no, potiskivao je takve razorne osjećaje jer služba je iznad svega. Godine prolaze, K.S. sve manje viđa Eleonoru, koja ništa nije izgubila na ljepoti, dapače, još je zanosnija.

No, protekle godine donijele su i vidni porast nezadovoljstva određenih skupina, aparat je imao pune ruke posla, trojke su radile danonoćno.

K.S. gotovo da i nije izlazio iz tajništva Centralne službe jer na njima je ležao najveći teret borbe za očuvanje poretku.

U jednom od bezbrojnih noćnih dežurstava, nehotice je otvorio dosje sa slučajem Baltes. Zadubio se u čitanje niza stranica podebelog svežnja dokumenata.

Baltes je bio odavno mrtav, pa i u njihovoј praksi već zaboravljeni ime, puk ga nije pamtio ni po zlu, znali su pouzdano. U nekoliko je noći dok su se vani čuke demonstracije, K.S. marljivo pregledao cijeli slučaj. Kao iskusnom policajcu, K.S. je bez mnogo napora zaključio, to je jedan od onih slučajeva, slučaj bez stvarne krivice, no, nije na njemu da se bavi time. Pronašao je i par podataka o A.T. možebitnoj kćeri.

Zaintrigiralo ga je što se dogodilo kasnije s A.T. i ubrzo pronašao njezin neveliki suradnički dosije. Odmah veza s M.B., možda biološki otac. Zatim prijava protiv "neimenovanog" djelatnika Službe. Niz fotografija. Na mnogima je posve obnažena, na raznim mjestima u raznim prigodama. Doista ima dobre grudi, nema što.

Dok je buljio u njezine grudi, K.S. začuje telefon.

Eleonora. Javlja mu se iz inozemstva. Neka dođe već jednom. Naći će se tamo i tamo. Ona ga voli i nije kao on, hladna.

Gledao bi nabrekle grudi A.T. ali lista dalje.

Zadnji dokument govori o prometnoj nesreći, krivac nikada nije pronađen. Opaska kaže kako joj je tijelo bilo jako unakaženo, vjerojatno je mrtva ubačena u automobil.

Šteta, mrmlja K.S, šteta za takve sise i zatvara dosje suradnika i odlaže ga na stol.

Preko službenog telefona zovu ga u Ministarstvo, žestoki su neredi ispred zgrade, mislili su da će moći bez njega ali radije da dođe.

Odlazi, ostavlja dosjee na stolu.

U Ministarstvu mir, ispred objekta gomila koja traži neka svoja prava, policija i vojska u prepletenom prstenu, izvještaji nisu jako precizni. Bunt je veći i opasniji.

I tada ugleda u holu brončano poprsje Marka Baltesa.

Gleda ga s neodređenim osjećajima i ne čuje kako se velika vrata otvaraju i gomila nasrće unutra, bacaju ga na pod, udaraju rukama, nogama, ne može se obraniti. Tada u djeliću sekunde opaža kako dvojica naguravaju brončano poprsje prema njemu. Ono se njiše i uskoro strmoglavljuje na njegovu glavu.

K.S. osjeća užasnu bol, mrači mu se, na dalekom visokom stropu vidi Eleonoru, a onda sve polako nestaje.

VI

Nakon sloma stare vlasti uzrokovane ponajprije masovnim neredima i dugo prigušivanim nezadovoljstvom, novo izabrani lideri mukotrpno pokušavaju izgraditi uvjete za sve jednako sutra.

Na čelu nove vlasti je i Lidija Petrov, poznata i cijenjena politička emigrantica. Za nikoga nije bilo čudno što je ona dobila resor sigurnosti. Prvi potpisani dekret donio je uredbu o uništenju svih policijskih i vojnih arhiva, ništa ne smije preostati.

Za nekoliko dana od donošenja odluke, sve službe u navedenim ministarstvima predale su najprije na uvid predviđene dokumente za uništenje. U zgradama su ostali samo goli zidovi. Nova vlast počinje posve iz početka, od nule, govorila je glasno u govorima pred masama sićušna figura Lidije Petrov.

Lidija Petrov je odbila smještaj u za nju predviđenoj rezidenciji. Vilu generala Petrova, njezinog oca prepustila je sestri Eleonori, koja se u ovim dramatičnim mjesecima skita po inozemstvu, kažu neki, nimalo ne oplakujući smrt svoga supruga K.S. koji je ubijen kao istaknuti pripadnik prošloga režima, u sukobu s demonstrantima u zgradi Ministarstva.

Ona će, Lidija Petrov živjeti u skromnom dvosobnom stanu koji je nekada pripadao Marku Baltesu, neprijatelju naroda i velikom zločincu.

Stan je godinama bio prazan. Kod primopredaje stana, neki su se prisjetili davnih događaja. Naime, na čuđenje mnogih, Baltes u stanu nije imao niti jedan listić u privatnoj arhivi. Sve su nađene knjige pomno pregledane, međutim ništa, samo poezija i memoaristika. Osim kožne fotelje koja je promptno završila u tajništvu Centralne službe, ništa.

Neka, baš joj takav stan odgovara, ako ništa drugo zbog atmosfere, eto, baš zato.

Lijepo se je smjestila Lidija Petrov i stan ukusno namjestila kako već žene znaju.

I posao joj je dobro išao, njezine ideje o organizaciji je prihvaćena i odgovorno se provodila.

Ona se skromno oblači, vrlo je diskretna ali kada treba vrlo je odlučna, nepokolebljiva, nepopustljiva.

Nema privatnih kontakata s muškarcima, ne osjeća za njihovim milovanjem ikakvu želju jer ona ima druge prioritete.

Ponekad, kada joj tijelo zadrhti, ušutka ga bezobzirnim odbijanjem i ono se umiri.

No u posljednje vrijeme, iako ne zna zašto, sve lošije spava. Stalno je budi nepoznati osjećaj, ona doista ne zna što je posrijedi, srce joj lupa, guši je, što je, što je?

Ta muka traje tjednima a sinoć je kulminirala halucinacijom.

Jasno je vidjela figuru čovjeka u sobi, neposredno pored kreveta. Mahnuo joj je i rekao glasno.

-Čuvaj se.

Pretrnula je. Upalila je oprezno stolnu svjetiljku. Nikoga. Naravno. Sve su to ludosti.

No, noćni su se posjeti nastavljeni. Bila je često budna kada bi ugledala figuru koja joj iz mraka maše i govori poluglasno.

-Čuvaj se.

Sve dok nije smogla snage i hrabrosti i upitala.

-Tko si?

-Ha, nasmijala se prostodušno noćna figura,- ja sam Marko Baltes.

To je izrekao iz divno čudo nestao.

Sutradan se odselila iz toga prokletog stana, ali priviđenje je nije napuštalo. Pojavljivalo se samo noću i govorilo.

-Čuvaj se.

Više nije mogla izdržati. Završila je u bolnici. Kada je ispričala liječničkom konziliju što joj se događa, smjestili su je hitro na Osmi odjel kod doktora

Vojteha, najpoznatijeg stručnjaka za dušu. On je bio vrlo skeptičan u vezi Lidijina izlječenja od samoga početka.

Lidija Petrov sjedi u kolicima i jasno, evo sada i po danu vidi figuru Marka Baltesa kako je prekriženih nogu naslonjen na prozor s rešetkama i na njegovim usnama čita; Čuvaj se.

Tada on stavi prst na usne i osmjejhne se i dalje opušteno sjedeći na prozoru. I po danu i po noći, Lidija ga netremice promatra.

VII

Eleonora Petrov nije mogla vjerovati kada je ugledala svoju, ipak živu ali nepokretnu sestru u kolicima na dobro čuvanom Osmom odjelu Opće bolnice broj šest.

-Da, na žalost, ovakvo stanje je i posljedica i bolesti ali i lijekova, pokušao joj je objasniti doktor Vojteh, voditelj odjela, znate, vaša je sestra dospjela kod nas u vrlo kritičnim trenucima po svoje zdravlje, točnije, pokazivala je jasne znakove teškog duševnog oboljenja. Mi smo je donekle umirili, fizički, ona je dobro, ali za njezinu dušu još se moramo žestoko boriti.

Eleonora je šutjela, suze su joj klizile niz obaze i zapravo nije čula ništa od onoga što joj je govorio liječnik.

-Mi mislimo da bi joj kućna njega bila dobar podstrek za izlječenje, nastavljao je doktor odmjeravajući skladnu Eleonorinu figuru, ne čudeći što je ta žena izmamljivala toliko uzdaha.

Tu je rečenicu Eleonora jasno čula.

-Ne, na žalost, ne. Ja sam se tek vratila. Moram pronaći bilo kakav posao. Oduzeta mi je očeva vila i moram se negdje smjestiti a i voljela bih pronaći grob svoga supruga, Ne, na žalost moram vas odbiti.

-Onda je barem češće posjetite, tiho će Vojteh, nadajući se ispunjenju svoje naglo probuđene želje.

Eleonora se vrckasto okrene i nasmije se liječniku.

-Moja je sestra u pravim rukama, vidimo se uskoro.

Vojteh je promatrao kako žena s najčarobnijim tijelom odlazi, ne skidajući pogleda s nje, oh stvarno, Vojteh, Vojteh.

Unatoč silnim naporima, povlačenjima preostalih preživjelih veza, usprkos znanju više stranih jezika, Eleonora nije mogla pronaći nikakav posao jer ona je bila najprije mlađa kćer generala Petrova koji je mnoge obitelji zavio u crno, zatim bila je supruga K.S. pomoćnika tajnika

Centralne službe Ministarstva a to što je bila i sestra Lidije Petrov, istaknute figure novoga poretku, nije joj pomagalo ni malo.

U tih mjesec dana, Eleonora je više puta posjetila svoju obamrlu sestru, uvijek u pratnji već pomalo i napadno nasrtljivog doktora Vojteha, koji se uvijek tako blizu motao oko nje da joj je njegovo ponašanje već išlo na živce. Razumjela je njegove porive, no Vojteh joj nije bio zanimljiv.

-Oprostite, jeste li našli novi smještaj? I posao?

-Da, odnedavno stanujem na Talijanskom trgu, mali zgodan stan, toliko si mogu priuštiti od ušteđevine. No, od posla ništa. Jasno mi je što je problem, ne može se zaboraviti da sam ja mlađa kćer generala Petrova i supruga K.S.

-Jeste li našli posljednje počivalište vašeg supruga?

-Da, da, jesam. To nije bilo teško. Sve su ih pokupili, dopremili u krematorij i njihov se zajednički pepeo nalazi u grobnici nepoznatih.

-Sada barem znate gdje je, nekako će suosjećajno Vojteh.

-Od svega toga nemam nikakve koristi, baš nikakve gospodine doktore.

-Možda bih ja mogao pomoći.

-Kako?, zainteresira se Eleonora.

-Vi znate da sam ja vrlo ugledna osoba i u ovom poretku jer bez gotovo svih se može osim nas medicinara. Bolnica uskoro otvara novo radno mjesto asistenta glavnog arhivara, pa možda, zbog vašeg znanja i iskustva, možda bi se mogli natjecati za to radno mjesto. Istina, plaća je prosječna no posao je siguran i nije zahtijevan. Možda bi vam posao odgovarao dok se ne snađete.

-Da, da naravno gospodine doktore.

Za nepuni tjedan Eleonora Petrov preuzeila je obaveze asistenta glavnog arhivara bolnice i tek tada je saznala za neobično radno vrijeme, dva dana u jutarnjoj smjeni, dva u popodnevnoj i dva u noćnoj i onda je puna dva dana slobodna, a svaki četvrti tjedan dobiva još dva dodatna dana za odmor, pa opet iz početka, u krug.

No dobro i to je u redu, ne da se Eleonora Petrov. Glavni arhivar je bio stariji gospodin koji je s njom uglavnom vrlo rijetko komunicirao. Na početku joj je ukratko objasnio što je njezina zadaća i zavukao se u svoj ured.

Već prve radne noći na vratima se, negdje iza ponoći pojавio Vojteh s raskošnim buketom ruža.

-Ljepota ljepoti, rekao je.

Ustala je i privinula buket na prsa. Vojteh ju je nježno poljubio u oba obraza.

-Dobro došli, prošaptao je.

Gledala ga je mirno kako odlaže cvijeće na stol a zatim joj nervozno otkopčava bluzu, skida dio po dio njezine odjeće sve dok je posve nije obnažio.

Vojteh nije mogao vjerovati svojim očima, najpoželjnija žena s ovih prostora stajala je posve naga ispred njega, gola i bespomoćna.

Promatrao je njezino Eleonorino zanosno tijelo a zatim prepustio svojim rukama da utole svoju glad.

Eleonora je bila ne malo iznenađena divljem propinjanju, stenjanju, glasnom hroptanju tako uglednog čovjeka koji je svakim trenom sve više sličio primitivnom mužjaku dok svija njezine udove, okreće je, namješta njezino neoznojeno tijelo.

Napokon je otišao. I druge je noći došao, ovoga puta bez cvijeća i bez mnogo ustezanja nasrnuo na nju, gaseći žeđ svojoj razbuktaloj požudi.

Za uzvrat, doktor Vojteh se počeo silno truditi oko Lidije Petrov, doista je davao sve od sebe, kao i kad je bila u pitanju njezina sestra Eleonora.

Ljubavna priča doktora Vojteha nije bila za nikoga tajna, dapače sam je više puta priznao kako je u vezi s Eleonorom Petrov.

Za nekoliko mjeseci Eleonora Petrov se udala za doktora Vojteha, preselila se u njegov otmjeni stan na Francuskom trgu, Napustila je radno mjesto u bolnici jer ne može supruga tako uglednog liječnika raditi kao arhivar ali

ne može ni dobiti drugo radno mjesto, adekvatno njezinom znanju jer ona je ipak mlađa kćer generala Petrova.

Javnost se slaže, dovoljno je i to što smo joj dopustili da postane žena tako renomiranog liječnika.

Vojteh se u svim mogućim prigodama trudio da osigura pojavljivanje potomstva, no reklo bi se bez vidljivog uspjeha. Vodio ju je na različite pretrage a i njega su detaljno pregledali i s oboje je sve u redu, no obitelj se ne povećava.

Eleonori je zapravo svejedno, već se izvrsno izvježbala da gotovo i ne osjeća oznojeno tijelo mužjaka. Eleonora ne trpi, njezino tijelo ne šalje nikakve signale, tek primjećuje trenutak kada se zadihani muškarac odmakne i ode u svoju sobu.

Voli te mirne, jednostavne, opuštene noći, kada su ona i njezino tijelo posve sami u velikoj sobi sa zastrtim teškim zastorima.

Rijetko se sjeti pokojnog K.S. Ne misli često ni na roditelje. Sjeti se samo, ponekad, noću da joj je sestra živa, ne živa, mrtva, polumrtva.

Za sve je bilo iznenađenje, osim za Vojteha kada se Lidija Petrov probudila i vratila iz onoga pokrajnjeg svijeta.

Bez mnogo napora prepoznala je i sestruru i doktora Vojteha.

Na prozoru nije sjedio nitko. Lidija se nasmijala i rekla.

-Otišao je.

-Tko je otišao?, pita je Eleonora.

-On.

-Tko on?

-Baltes, on me je progonio i noću mi vikao-Čuvaj se.

-Hajde molim te zašuti, krikne sestra.

Vojteh se pravio da ništa nije čuo, neka ide kamo hoće samo neka izađe s Osmog odjela.

U međuvremenu se Lidija smjestila kod sestre, Vojteh nije imao ništa protiv, naime, on je u proteklim mjesecima pronašao novu zanimaciju na

svom odjelu, crnomanjastu sestru K.D. i s njom prisno odrađuje smjene. Neka se sestre druže, Lidija se mora potpuno oporaviti. Zapravo, doktor Vojteh osjeća se odlično, svakodnevno, svakonoćno mazi se s K.D., no ponekad navrati i u Eleonorinu sobu, voli omirisati njezino tijelo i onda je ostavlja sa smiješkom i mislima, baš je on sretan čovjek.

Danas je na odjelu bilo vrlo naporno, niz novih pacijenata s vrlo složenim dijagnozama, umorio se je.

Iscrpljen se stropoštao u fotelju pored radnog stola u kabinetu.

Tek je tada opazio nepoznatog čovjeka kako posve mirno, nepokretno sjedi na kožom presvućenom kauču.

-Tko ste vi? Kako ste ušli?

-Ne uzrujavajte se doktore Vojteh.

-Ma čekajte, tko ste vi?

-Pogledajte doktore, sve ste učinili da izadem iz glave Lidije Petrov a meni je tamo bilo tako dobro, u uzburkanim mislima glave kćeri generala Petra.

-I onda, razrogačenim očima gleda ga Vojteh.

-I onda ste me vi doktore izbacili iz njezine glave a ja se moram negdje smjestiti kada mi već nije bilo dopušteno da odem i evo ja se stvarno moram negdje smjestiti.

-Gdje?

-Pa u Vašu glavu doktore, s ili bez vašeg dopuštenja. Vjerujem da će mi biti dobro kod vas. Ja vas neću ometati u bilo čemu, znam da jako volite žene, eh, tada ću biti nevidljiv.

-Kakve su to gluposti?

-Nisu to gluposti doktore, ja sam Marko Baltes činjenica, izgovori i nasloni se na zid.

Netko pokuca na vrata, uđe crnjomanjasta žena, mazno pogladi po kosi Vojteha, govoreći mu.

-Obećao si večeras doći, zar ne?

Okrene se i zanjiše bokovima izlazeći.

-Vidite doktore, nije me opazila, morate mi vjerovati, oglasi se Baltes.

Vojteh je zaklopio oči, prekrižio ruke na prsima i zamislio se.

Biti će sam svoj pacijent, okružen lijepim ženama u društvu s Baltesom.

Pogled mu klizne prema uramljenim diplomama, pa zatim prema kauču i Baltesu koji primjećujući njegovu pažnju kaže.

-Čujem da ste dobar doktor, mene je uistinu medicina uvijek zanimala, naročito pitanje umora.

VIII

Nije se Baltes dugo zadržao kod doktora Vojteha, koji mu je u te pola godine gotovo sve objasnio o fenomenu umora. Baltesu u tom razdoblju samo dvije stvari jako išle na živce, hladni kamen tijela Eleonore Petrov i njezina sestra Lidija koju zapravo nije volio ni vidjeti, njegov nedavni domaćin. Doista se je zasitio te žene i uvijek je nagovarao Vojteha da se što prije odmaknu, kako on Baltes ne bi bio u toj odvratnoj blizini.

Baltes se teško nosio i s liječnikovim znanjem, naime, obojici je uskoro postalo očito kako će on Baltes, jednom ili kad tad, izgubiti bitku s Vojtehom i morati će potražiti novi smještaj.

Baltes je razmišljaо o Eleonorи kao novom domaćину, no odustao je od te suluđe ideje, prelijepa je, bilo bi šteta. Počeo je razmišljati i o Lidiji, kako ju je zbog njezinog oca uvijek želio štititi, no ona ga jednostavno nije razumjela.

Zapravo, već pomalo je panično razmišljaо što će učiniti kada napusti Vojteha jer doista nitko mu se nije dopadao, pa ni ona doktorova priležnica, sestra, samo je vrckala bokovima i izazivala glupane.

Sjedi Baltes na kožom presvućenom kauču i misli.

-Da, Baltes, iznenadi ga glas, napokon je došlo i tvoje vrijeme. Došao sam po tebe.

Baltes ugleda muškarca u crnom odijelu, svirepog pogleda i prepozna Rudija, pripadnika prve trojke. On, Baltes, osmislio je trojke a Rudi je bio njegov prvi izbor.

-Siguran si Rudi?

-Poslali su me po tebe. Ti najbolje znaš što je naredba, što ona znači nama.

-Znam, izvršenje.

-Podimo.

Baltes ustane, Rudi ga potapše po ramenu i šapne mu.

-Nećeš vjerovati koliko te naših želi iznova vidjeti. Ne možeš ni pretpostaviti koliko si nam nedostajao.

Doktor Vojteh se istinski namučio u nadolazećim mjesecima, istražujući Baltesov nestanak. Niti jedan pacijent nije opazio Baltesovo prisustvo.

No, dobro je, napokon.

Popodne mu je crnomanjasta medicinska sestra donijela za nju uznemirujuću vijest.

-Vojteh, trudna sam.

Doktor se od srca nasmijao. Konačno. Gleda u lijepo lice žene nasuprot koja se u isti tren otkopčava i zakopčava i misli, bilo bi dobro da dijete bude lijepo na nju a pametno na njega.

FOTOGRAFIJE

Nisam doista imao ništa protiv kada me je urednik poslao na daleki otok. Situacija u redakciji postala je vrlo složena, napeta, ispresijecana uglavnom negativnim razmišljanjima novinara i suradnika. Kriza je i ovdje ostavljala duboke, neizbrisive tragove. Naklada, prodaja, sve u minusu. Zabrinutost na svim licima, što će biti sutra, precizno se zrcalila.

Moj je zadatak bio jednostavan, valjalo je načiniti korektnu reportažu o lokalnoj proslavi, godišnjem skupu otočana, ribara, težaka, turista.

Put isprva vlakom do velikog lučkog grada, zatim autobus te trajekt do najudaljenijeg otoka na pučini, nije bio baš udoban. Sporo se odvijao, no svejedno sam bio dobre volje, na nekoliko sam se dana riješio zle klime redakcije.

Negdje oko podneva stigao sam na Plavi otok. Dočekalo me je vedro lice grada na obali, vreve. Žamor, mnoštvo privezanih čamaca.

Tajnica redakcije osigurala mi je smještaj u davno sagrađenom ljetnikovcu Petrino, sada staroj i oronuloj zgradi. Siva ili crna fasada, svejedno. Ljetnikovac je tek mjestimice pokazivao svoje pravo lice. Nekada impozantna i lijepa građevina, vremenom se pretvorila u ruinirani, neodržavani objekt.

U lijevom krilu nalazio se prostor ili kako su ga iznajmljivači zvali, manji apartman. Riječ je bila o dvije velike sobe čiji su prozori gledali na luku. Namještaj iz vrlo različitih godina prošlih vremena s teškim, gotovo neprozirnim zavjesama na prozorima, a zidovi prekriveni nizom fotografija.

Gospođa Marek, vlasnica nekoliko takvih stanova u ljetnikovcu, vrlo me je ljubazno primila i odmah smjestila.

Nije propustila prigodu da me onim svojim smiješnim, staračko dječjim glasom ne upozori na fotografije, vodeći me za ruku od slike do slike. Pokazivala ih je prstom, klimala glavom i tiho govorila.

-I oni su bili ovdje.

Iz njenih sam riječi shvatio kako je riječ o nizu osoba koje su nekada u raznim godinama stanovale u ovom ljetnikovcu.

No nisam bio pretjerano impresioniran njenom pričom. Spominjala je djedove, bake, očeve, kćeri, preljubnike, nesretnike, neki su bili pomalo sretniji, ali sada svi na mjesnom groblju.

-No, moram vam reći još i ovo. Ponekad nestane struje. Evo, ovdje imate nekoliko svjećnjaka, da niste u potpunom mraku.

-Hvala gospođo Marek.

Popodne sam iskoristio kako bih prikupio što više podataka o proslavi, načinio sam i nekoliko fotografija.

Navečer ču složiti cijelu priču, opušteno sam razmišljao.

I doista, ugodan vjetar s pučine, rashladio je vrelinu. Sjedio sam za velikim stolom u prvoj sobi, slažući bilješke i ispijajući dobro vino. Gospođa Marek iznenadila me je ukusnom vewčerom.

Tekst je bio skoro gotov. Odjednom mrak. Dobro, u redu, nije me iznenadilo. U polutami sam pronašao svjećnjake, s dvije i s tri svijeće. Svjetlost je bila dovoljna za nastavak rada, zapravo, atmosfera sa svijećama bila je vrlo poticajna, pa ne samo da sam brzo završio tekst o proslavi već sam i zapisao nešto stihova i započeo priču koja sam odavno zamislio.

Odlična večer, bio sam iznimno zadovoljan. Svijeće su lagano gorjele, svježina je preplavila sobu a neka svečana tišina svuda se rasprostrala oko mene.

Podigao sam pogled s rukopisa i iz posve nepoznatih razloga počeo kliziti s lica na lice, s jedne na drugu fotografiju, onako, ležerno, u nizu.

Lica nisam dobro razaznavao, stoga sam prišao sasvim blizu. Bolje sam uočavao likove noseći svjećnjak u ruci, gledajući njihove geste, nizove figura kako stoje, sjede, sami ili u skupini.

Pozornije sam počeo promatrati lica na fotografijama. Mladi, stari, lijepo ili sasvim skromno obučeni, većinom ozbiljni, stroga pogleda, tek ponegdje smiješak.

Dobra dva sata sam proučavao fotografije na zidovima, u skromnim okvirima, gotovo u cijelosti prekrivajući bijelu boju zidova. Nakon dugog gledanja i zavirivanja u tuđe živote već sam i neka lica zapamlio, i to ona koju se čini mi se češće pojavljivala.

Osjetio sam umor i opružio se u drugoj sobi na udobni, ali silno škriputavi ležaj.

Razmišljaо sam o proteklim životima osoba s fotografija, mislio sam o brojnim generacijama koje su ovdje živjele ili bile povezane s ljetnikovcem bilo kako, noseći se na različite načine sa svojim životima.

Iduća dva dana proveo sam u razgledavanju otoka, mjesnih znamenitosti i kušanju ovdašnjih jela.

Nisam više pisao, struje je bilo, ali, bio sam umoran od svog otočkog života. Fotografije više nisam gledao, kao da me više nisu privlačile.

Pozdravio sam se s gospođom Marek i krenuo natrag.

Dok sam čekao autobus u luci, osjetio sam nečiji pogled. Okrenuo sam se i ugledao pogrbljenog starca kako zuri u mene.

Dobar dan, rekoh mu.

-Dobar dan, odgovori mi starac i nastavi.

-Kako je bilo u ljetnikovcu?

-Dobro, ugodno. Brzo mi je prošlo.

Da, promrmlja starac, tamo vrijeme baš ne prolazi brzo.

-Lijepu zbirku fotografija ima vlasnica, ljudi i žene iz prošlih vremena a svi vezani s ljetnikovcem.

-Da, to ste precizno rekli, ljudi i žene iz prošlih vremena a svi vezani s ljetnikovcem.

-Gospođa Marek mi je naširoko pričala o bivšim stanovnicima ljetnikovca.

-Da, ljetnikovac je velik.

-Što ste mislili kada ste rekli da tamo vrijeme ne prolazi brezo?, upitah starca koji je neprestano sada škiljeći zurio u mene.

-Vidite, započne nakon kratke stanke starac, gospođa Marek je draga starica, mi je bi je zvali ludom. No, ona je prije nekih petnaestak godina došla sa suprugom sa sjevera Europe nakon mukotrpna rada. Kupili su posve ruinirani ljetnikovac. Godinama su ga uređivali, zadužili se još i nisu ga posve obnovili. Marek je u međuvremenu umro, a ona otišla. Vidite, te fotografije su nađene u vrijeme obnove ljetnikovca, u podrumima. Osim nešto preostala, uništена namještaja, ništa drugo u staroj zgradi osim tih fotografija. Gospođa Marek je jednostavno umislila da su ljudi s tih fotografija stanovnici ljetnikovca u prošlih vremena.

-Pa to nije nelogično.

-Da, uz uvjet da mi otočani ne znamo to što znamo.

A što vi otočani znate, gotovo mu bijesno uzvratih.

-Imam skoro devedeset godina i svega sam nekoliko puta napustio otok, kratko, poznajem mnoge generacije otočana, no znam pouzdano da osobe s tih fotografija nikada nisu stanovale u ljetnikovcu, istina, oni su boravili u ljetnikovcu.

Ne razumijem, zbunili ste me.

Prije nekih stotinjak godina jedan tvorničar, Petrino, napravio je to zdanje za sebe, no nikada nije bio ovdje. Umro je negdje u Europi. Poslije, ljetnikovac je često mijenjao vlasnike, no i oni su tek samo rijetko na kratko dolazili. A onda, su došla vremena promjena. Kako su se mijenjali režimi, tako je i dolazila nova vlas i odsjedala u ljetnikovcu, tako valjda gotovo stotinu godina. Najčešće, policija, vojska.

Dobro, a ti ljudi?

-Oni su fotografija. To su fotografije iz arhiva. Ni jedna vlast nije uništavala arhivu, samo su je pospremali u podrum. Na kraju je ostala samo zgrada i te fotografije. Da, na tim fotografijama su osobe koje su povremeno boravile u ljetnikovcu. Uostalom, i ja sam na jednoj.

-Pa zar se ne može objasniti gospođi Marek što je u stvari istina?

-Gledajte, ah, evo vam autobusa, zar nije prikladnije vjerovati u nešto lijepo. Zbogom gospodine.

Otišao sam zbumen s otoka, nastojeći potisnuti razgovor sa starcem, mada mi misao o ostanku na životu ljetnikovca i fotografija nije dala mira.

FOTOGRAFIJE 2

Autobus se napokon dovukao iz unutrašnjosti otoka, mogli smo krenuti. Čim je autobus utonuo u velikom trbuhu trajekta, izašao sam na palubu. Koračao sam s jedne na drugu stranu, gledajući jedan trenutak otok a odmah zatim pučinu. Trajekt je krenuo. Sjeo sam na klupu, toplina je bila ugodna, možda zaspim koju minutu.

No, nisam mogao zaspati, ipak je previše peklo, ustao sam i povukao se u hlad.

Putnici su oko mene žamorili. Sjeo sam na prvo slobodno mjesto u hladovini.

Odmah sam uočio ženu preko puta, tamne kose, sa crnim očalama, sportski obučena, s prekriženim rukama u krilu, reklo bi se, lijepa, otmjena, fina.

Nisam želio biti nepristojan, ne želeći da pomisli kako zurim u nju, te sam izvadio rukopis, onako sasvim letimično, započeo ga pregledavati. Možda nešto promijenim.

Ona je i dalje potpuno mirno sjedila. Nisam izdržao a da je ne pogledam. Doista, lijepo lice.

-Oprostite, mi se pozajemo, iznenada će ona.

Ne, ne. Oprostite, zagledao sam čisto slučajno u vašem pravcu, eto, tek da malo otvorim oči.

-Ah, da, nasmije se srdačno.

Ulovio sam sebe kako koncentrirano gledam u njezina zgodna koljena.

-Poslovno ste bili na otoku, nastavi žena.

-Da, radio sam reportažu o lokalnoj proslavi.

-Ah, da, da, godišnja svečanost. Je li vam se otok svidio?

-Svakako. Vrlo je različit, mjestimice je vrlo tih, na obali je bučno. Zgodan je.

-Gdje ste bili smješteni?

-U ljetnikovcu Petrino.

-Tamo.

Osjetih neku neugodu, gotovo sam se oznojio jer i ona zna neku priču o tim fotografijama, možda.

-Da, tamo sam bio par dana. Zanimljiva građevina.

-Da, doista, kaza ona i primaknu se malo bliže, svi hvale izgled ljetnikovca.

Ja, na žalost, nikada nisam bila u ljetnikovcu.

-Oprostite, nisam se predstavio, Krunoslav Bukač, novinar Dnevnog lista.

-Vera Mates, profesorica.

-Lijepo i odgovorno zanimanje.

-Da, može se reći, radim u gimnaziji u Luci na obali. Nisam kao većina otočana, a koji su rođeni na otoku, ostala zauvijek na njemu. Ali dopustite, vaše zanimanje je zanimljivije.

Pozvao sam je na kavu, prihvatile je nakon kraćeg nečkanja.

Nakon sat vremena, ništa više nisam saznao o Veri Mates, osim da je razvedena, a i to je izrekla bez ikakva sentimenta. No, tijekom cijelog razgovora pozorno sam je promatrao. Unatoč izvanrednom izgledu, njezino lice i ruke jasno su govorili da je iza nje ostao izvjestan broj godina. No njezino elegantno, rekao bih optimistično držanje u prvi su plan gurao njen karakter.

U restoranu je postalo zagušljivo pa smo izašli na palubu.

Donekle sam se čudio sam sebi, bio sam jednostavno impresioniran Verom Mates, kao dam u njezinim gestama mogao očitavati nešto profinjeno, davno izgubljeno, sakriveno, možda?

Upitao sam je izravno.

-oprostite, nije mi posve jasno, mada me se to ne tiče, ne, nikako, ali tako atraktivna osoba, ovdje na brodu, sama?

-Čujte, posve mirno, pomalo odugovlačeći, izgovarala je riječi, mi se na otocima svi znamo međusobno dobro, jako dobro. Hm, oni koji bi možda

mene mogli zanimati nisu svakako ovdje, a ostali me ne interesiraju. Umori se čovjek od svega, ponajviše od prolaznih ljubavi.

Učinilo mi se kako bih nešto morao učiniti, izreći, primiti je za ruku, približiti joj se, osjetiti njezin miris, no, stajao sam kao ukopan dok se trajekt strelovito približavao luci.

Nekako smo se hladno pozdravili. Bio sam silno razočaran.

Urednik je bio iznimno zadovoljan donesenim materijalom, čak me je i pohvalio. No, dobro, samo da nije onako glupo ispalo s Verom Mates.

Idućih dana u cijelosti me je preplavila loša atmosfera redakcije.

Vremenom sam počeo zaboravljati Veru Mates. Istina, rijetko bi se prisjetio njezinih zavodljivih koljena, otmjenih gesti, uglađena ponašanja ali i osjećaja pritajena straha pri susretu s njezinim očima. Doista, u tim se očima krilo nešto tajanstveno, misteriozno, nešto što je budilo na oprez, nešto što je mirisalo na opasnost.

Možda je i sretna okolnost što joj se nisam uspio približiti. Tko zna što bi se događalo u našim susretima? Tko zna?

Redakcijske obaveze u potpunosti su iscrpljivale sve moje snage, teško sam se prepoznavao na kraju dana. Navečer sam postajao netko drugi, teško prepoznatljivi, prihvataljivi karakter.

No, srećom, kadrovska služba je otkrila kako imam gotovo tri tjedna neiskorištenog godišnjeg odmora iz prošlih godina, po zakonu sam to morao iskoristiti odmah.

Proljeće se tek počelo ukazivati.

Nisam se mnogo dvoumio, oputovao sam na Plavi otok i smjestio se u apartman u ljetnikovcu Petrino. Sve je bilo isto, kao i pri prvom posjetu, od prije nekoliko mjeseci s tom razlikom što se u samom gradu rijetko koga moglo susresti. Stanovnici grada živjeli su svoje svakodnevne živote unutar vlastitih zidova. Mir i teška tišina vladali su plavim otokom, a to mi je uistinu i trebalo, samo mukla tišina kako bih se u tri tjedna oporavio i iznova postao čovjek kakav sam i bio. Potajno sam se nadao susretu s Verom Mates.

Raspitao sam se o njoj kod moje stanodavke, a ona kao da je jedva dočekala progovoriti.

-Ah, gospođa Vera. Da, ona potječe iz obitelji koje je odavna na otoku. Koliko znam radi u Luci, na obali. Njezin bivši muž, i on je s otoka, on je sada negdje u inozemstvu, tako pričaju, poslije razvoda nikada više nije došao na otok. Da, da, sjećam se priče, njezin otac bio je velika vlast nakon onoga rata. Bio je, kažu, strah i trepet. No, za par godina i on sam je odveden, na onaj otočić. Vratio se nakon nekoliko godina, ni traga od onoga Matesa, kakav je bio poslije rata.

-I što je bilo s njim?

-Dugo je živio, posve osamljeno, nije kontaktirao ni s kime, zapravo nije izlazio iz kuće, sve je obavljala njegova žena, Verina majka, Anita. Anita nije dugo živjela, Mates je odavno udovac. Vera je rasla, završila škole i otišla u Luku, desio se taj brak i to je to.

-Je li Mates na ovim fotografijama?

-Ne, zagonetno se nasmiješi, vjerojatno ste shvatili da je on bio s druge strane fotoaparata. Ovdje je kažu puno njegovih slika.

-Ja sam vas prije par mjeseci posve krivo shvatio, gotovo mi se čini da ste mi drugačije ispričali priču o fotografijama. Stekao sam utisak da su oni na ljestvični način bili vezani s ljetnikovcem Petrinom.

-Istina, uvijek je lakše vjerovati u lijepo nego li u ružno.

Prvi tjedan na otoku polako me je oporavljaо, budio sam se, doista sam se budio. Početkom drugog tjedna na ulici sam susreo, iznenada Veru Mates, no ona je samo prošla, nakon moga pozdrava i ne pogledavši me.

-Oprostite, zaustavio sam je, gospođa Vera Mates.

Naglo se okrenula, pozornije me je promotrlila.

-Ah, moj suputnik s trajekta. Gospodin Bukač. Kako ste? Opet poslom na otoku?

-Ne, ne, odmaram se. Ovdje je vrlo lijepo.

-Da, to govore svi kada dođu ovamo, nama mještanima se ne čini tako.

Dok sam grčevito razmišljao što dalje učiniti, ona je povukla prva potez.

-Ako ste slobodni, rado bih popila kavu s vama.

U restoranu na obali, osim dvojice pijanaca, nikoga.

Pričali smo o svemu i svačemu. Doista je bila iznimno šarmantna, opasno zavodljiva. No, ja nisam izdržao.

-Čuo sam priču o vašem ocu.

Da? Tko bi vam je ispričao? Da, naravno, vaša stanodavka.

Lice joj se promijenilo, zategnulo se poput kamene maske.

-Da, nastavi suho Vera, nije mi bilo lako ovdje živjeti zbog njega, moga pokojnog oca. On je činio ono što je morao, uvijek je to govorio, a oni, ovi to nisu zaboravljali. Znate, čak je i otac moga bivšeg muža bio kod moga oca na ispitivanju, prije nego li je završio u zatvoru. Na kraju je i moj otac uhapšen, odležao je svoju kaznu na malom otoku. Poslije, ništa ga više nije interesiralo, samo je želio da ga svi puste na miru.

Iznova smo se pozdravili hladno. Htio sam je otpratiti, no ona je to rezolutno odbila.

Vratio sam se iznova razočaran u ljetnikovac.

Razmišljaо sam o Veri.

Negdje oko pola deset, iznenadi me kucanje na vratima.

Otvorio sam ih. Pored moje stanodavke stajala je Vera Mates.

-Vi ste neobičan čovjek.

-Znam, zato sam i novinar.

-Nije lijepo kopati po tuđim životima.

-Žao mi je, ispričavam se, zato me plaćaju.

Odložila je kaput na stol, sjela je i stavila ruke u krilo i pogledala me.

-Ovdje je jako teško živjeti. Uvijek su pokazivali prstom na mene i šaputali, to je ona od onoga iz ljetnikovca. Ovdje sam bila uvijek označena. A opet kada sam upoznala i druge krajeve i druge ljude, shvatila sam da od otoka ne mogu pobjeći, on me uvijek prati, pa i sada u razgovoru s vama.

Bez riječi sam je pogladio po kosi. Ona je ustala, pomalo zbumjena.

Poljubio sam je. nije se opirala.

Ujutro, rano ujutro, Vera Mates je opet nestala iz moga života.

Ta dva tjedna protekla su u očekivanju novog susreta, no saznao sam, Vera je u Luci, već gotovo dva tjedna.

Vratio sam se u grad s dubokim osjećajem nezadovoljstva i osamljenosti. Gotovo da i nisam primjećivao otrovno ljepljivu atmosferu redakcije.

Te večeri, nazvala me je Vera u redakciju. Ona je sada u gradu, pa ako želim, možemo se vidjeti.

Sve se ponovilo u mome stanu, njezina šarmantna zavodljivost, ali bez priče o ocu, njezin ostanak do jutra i rani odlazak.

U idućim mjesecima dogodilo se nekoliko takvih susreta, večer, jutro. Postao sam lud za njom. Nikada ne znajući kada će se javiti, kada ćemo se vidjeti, nemoćan, još sam više ludovao.

U istom razdoblju, glavni me je urednik promaknuo u kolumnistu, vrlo zadovoljan mojim tekstovima. Zapravo, iznenada sam postao netko s velikim N u redakciji, no to me nije odviše impresioniralo, mislio sam samo na Veru.

I ove se večeri pojavila, poslije telefonskog poziva i ostala do jutra. No, ujutro mi je samo kratko rekla, učinilo mi se krajnje bezosjećajno.

-Moram ti nešto reći. ne vjerujem da ćemo se više viđati, udajem se za kolegu iz škole.

-Je li i on s otoka?

-Da, kako znaš?, iznenadi se vidljivo.

Poslije sam često odlazio na Plavi otok, nekoliko puta sam je susreo.

Srdačno smo se pozdravili i razisli nakon nekoliko riječi.

U tim vremenima potrage za Verom, nisam ni opazio kako je ljetnikovac potpuno propao i kako je promijenio vlasnika. Bilo je nekih priča kako je novi vlasnik uništio sve iznutra, od namještaja do fotografija. Priča o proteklom životu ljetnikovca Petrino bila je završena. Činilo mi se kao da su svi odahnuli.

Jučer u redakciji ugledao sam kratku vijest o prometnoj nesreći na Plavom otoku. Na automobil pored ljetnikovca Petrino pala je skela s gradilišta i

usmrtila dvoje putnika, profesore Veru Mates Stipanić i njezina supruga Olivera Stipanića.
Doista, to je bio potpuni kraj.

GALERISTI I DRUGI IZ KRATKE ULICE

Gornjogradsko Kratko ulica obilovala je mnogim galerijama, luksuznim za najbolje kupce te nešto običnijih za nadirući srednji stalež.

Posebno se isticala Plava galerija na dva kata u vlasništvu galeriste Pihlera, otmjenog gospodina u godinama. Pihler je bio poznati i priznati estet, njegova je galerijska ponuda sadržavala najkvalitetnije umjetničke izričaje, kako iz proteklih desetljeća tako i ona recentna.

No, nećemo se baviti Pihlerom ni Plavom galerijom, više nas zanima galerija s druge strane ulice, nekako gotovo nasuprot Pihleru, galerija Oblak, koju je decenijima uspješno vodio Marino Oblak. Za Oblaka je bilo karakteristično uglavnom jedno, u svojoj je ponudi, dakle uvijek je imao poneku sliku o kojoj se mnogo u medijima ali i među običnim pukom često govorilo ili pisalo. Ili je to bila slika koja je pripadala nekom nesklonom zakonu ili je bila riječ o iznenadnom otkriću poznatog umjetnika.

Oblak je iznimno vješto prodavao takve umjetnine, dodajući cijeni aktualnu popularnost, no njegovim kupcima to nije smetalo, dapače, bili su spremni platiti bilo koju izrečenu cijenu jer ta se slika sjajno uklapala u priču o njihovoj obitelji, u priču o njihovom statusu.

Tako je Oblak uz obilje interesa prodao Ivanu Tangiju, tvorničaru, kobnu, dvostruku sliku slikara Bulića, gore, vidljiva Mrtva priroda, a dolje, ispod, nevidljivi Dječak s gitarom. Tangija nisu niti zanimale niti smetale legende o toj slici, on ju je smjestio u ljetnikovac na obali. Pa ni onda kada je ljetnikovac u potpunosti izgorio, a slika, zanimljivo, uopće nije nađena, samo je odmahnuo rukom, osiguranje je sve i onako pokrilo a ta ga slika nikako nije zanimala, on ju je kupio samo zato jer je s njom bio u središtu društvenih zbivanja, u središtu interesa grada.

Oblak je imao sina Tomasa koji je doista iznimno rijetko zalazio u galeriju a općenito se smatralo kako će ipak jednoga dana Tomas preuzeti posao

od oca. Tomasa je više interesirala fizika. Završio je studij i mislio se posvetiti znanosti. Otac mu je omogućio nastavak školovanja u prestižnom Institutu fizike u Parizu, no nakon nekog vremena, Tomas se vratio u domovinu, potpuno drugaćiji, iscrpljen, bolestan.

Grad je svašta pričao, alkohol, kocka, skupe kurtizane, pa i droga, od prave škole ništa, samo provodi, beskonačni provodi mlađeg Oblaka dok sve Oblak stariji uredno financira, bez pardona.

Tomas Oblak polako se i tegobno oporavlja, najprije skriven od očiju javnosti u planinskom sanatoriju, pod brižnom paskom majke Lucije i liječnika.

Tomas se mora oporaviti, stalno je ponavljal gospođa Lucija.

Sredinom svibnja Tomas je, i dalje blijed i suh, prvi put viđen kako šeće s majkom u središnjem gradskom parku. Građani su ih potajice promatrali, pri susretu ih srdačno pozdravljali.

Tomas je opet počeo zalaziti u galeriju Oblak, povremeno komunicirajući s kupcima.

Moglo bi se i reći, prodaja je na neki svoj nepoznati tajanstveni način snažno privukla Tomasa k sebi, zapravo, potencijalni kupci sve su ga više tražili ili radi savjeta ili radi donošenja konačne odluke u izboru, njegove preporuke sve su se više cijenile, mnogi su se odlučivali za pojedinu sliku ili autora samo na temelju njegovih riječi.

Čak je i Pihler osjetio pojačanu aktivnost galerije Oblak. Sada je bilo posve jasno, galerija Oblak je broj jedan a Pihlerova Plava galerija ipak broj dva. No Pihler se nije ljutio, ima i on svoga nasljednika, kćer Mariju, izučena je, priprema doktorat o Buliću, on se nema čega bojati. Oblakov sin nije ništa spram njegove Marije, odlučno je sam sebi tvrdio.

No, doista, sudbina zna biti i jednostavno okrutna. Marija se zagledala u nekoliko godina starijeg Tomasa a niti Tomas Oblak nije bio ravnodušan prema njoj, unatoč rivalstvu obitelji.

Isprva su se potajno sastajali, mada su praktično svi znali što se događa ali kao da nitko ništa ne zna i nije upućen u niti jednu tajnu Kratke ulice.

Uskoro, za koji mjesec, svi su ih mogli vidjeti zagrljene, priljubljene. Bili su sretni i zaljubljeni.

Pihler se prvi obratio Oblaku.

-Što ćemo sada?

-Ništa, dragi moj, ništa, odgovori mu Oblak-Što je suđeno, to će se i dogoditi.

Tako je i bilo. Reklo bi se, iznimno brzo, šaputale se žene rukama pokrivenih lica, Marija Pihler i Tomas Oblak vjenčali su se. Vjenčanje je bilo dostoјno kraljevske obitelji, komentirali su mediji.

Mladi se par smjestio u vili Oblakovih uz svakodnevne posjete Pihlerovih. Pred svima, bez ustezanja izmjenjivali su nježnosti i ne može se reći da su obitelji bile nezadovoljne.

Nekako su svi najradije pričali o nasljedniku ili nasljednici, osobi koja će ujediniti obje galerije, oba bogatstva i sve različito stopiti u jedno.

No vrijeme je neumitno teklo a dijete se nije ni nagovješćivalo.

Marija i Tomas kao da su sve rjeđe mogli vidjeti zajedno, neki su čak polušaptom govorili kako mladi par zapravo više ne živi zajedno, tek ih formalna obaveza veže.

Mi znamo da je Marija prigovarala Tomasu na zapadanju u misticizam a on njoj da ona nije ni približno onakva kakvu je upoznao.

Nekako s početkom zime, u gradu se pojavila tamnoputa Leni Z. i zakucala na vrata galerije Oblak.

Tomas ju je razdragano pozdravio, to je njegova stara priateljica iz Pariza. Marija ju je hladno odmjerila uz suzdržani pozdrav.

Te je večeri u čast gošće iz Pariza, Tomas priredio u galeriji svečanu, bogatu večeru. Kako je večera odmicala, Tomas je zagrijan alkoholom ispričao koliko su gosti trebali znati o njegovoj filozofiji sila. Tvrđio je da po fizikalnim zakonima, svako učinjeno djelo, svaka slika u sebi sadrži golemu količinu negativne energije koju je proizveo autor, stvaralac, mučeći se u radu. Zato svaka slika mora brzo putovati i mijenjati odredišta, od

atelijera, preko galerija, kroz razne kuće, kako bi u tom vremenu rasula svoju zločudnu energiju i napokon se negdje, prazna i sretna smirila.

Isprva su se gosti potiho smijuckali da bi zatim alkohol učinio svoje, jednostavno je izbrisao kočnice i Tomasa učinio ruglom i budalom.

On je na to bijesno ustao, zgrabio za ruku Leni Z. i s njom nestao u mraku Kratke ulice.

Marija ih je samo gledala, čudeći se svom budalastom suprugu i nastavila pričati sa uzvanicima na večeri kao da se ništa nije dogodilo.

Već idućeg dana Oblak i Pihler su saznali kako je Tomas s Leni Z. otišao u inozemstvo, po svemu sudeći prema Francuskoj.

No, nakon nekoliko dana Tomas se, posve miran, vratio i prionuo poslu u galeriji. Marija mu nije uputila niti jedno pitanje a niti je on bilo što spominjao.

Iduće godine Marija je na opće čuđenje počela poboljjevati da bi je na žalost gotovo cijeli grad za nekoliko mjeseci ispratio na posljednjem ispraćaju.

Koliko se zna i policija je delikatno istraživala naglu Marijinu smrt.

Ubrzo je i Pihler otišao za svojom kćeri, ne oporavivši se nikada od smrti kćeri.

Oblak se sa suprugom povukao u sanatorij i sve prepustio sinu, dakle i jednu i drugu galeriju, obje vile.

Ako već nije dijete, Tomas je stopio u jedno sve te različitosti.

Tomas se nije mnogo dvoumio oko svoje budućnosti, za kratko je vrijeme rasprodao kompletno naslijedstvo i požurio na prvi vlak za Pariz, gdje ga je nestrpljivo očekivala Leni Z.

Ona me najbolje razumije, mrmljao je sebi u bradu Tomas dok se vozio prema gradu svoga života.

GALERISTI I DRUGI IZ KRATKE ULICE II

Tomas je napokon, umoran, izgrižen putovanjem, no sretan, doputovao u Pariz. Čim je izašao iz vagona, požurio je, no onda se predomislio i mahnito potrčao u zagrljaj tamnopute Leni.

Ta ga je žena zagasite kože i vrlo tamnih očiju, jednostavno užasno uzbudjivala, drhtao je od njezinih dodira. Kada je ležao polu omamljen pored njezinog znojnog tijela u njemu bi se budila nečovječna snaga, osjećao je kako netko nepoznat grli njegovu Leni Z. u potkrovlju, u Ulici princa Alberta, izvirući iz njegova skrhana tijela i utječe u ženin krvotok, uvlači se ispod satenske kože i uranja u njezino vibrirajuće, uzdrhtalo tijelo.

Okruženi diskretnim plamičcima svijeća, prepletenih, umornih, no sretnih tijela, dočekivali bi tmurnu parišku zoru.

Tomas je znao da s novcem od prodanog nasljedstva, njih dvoje, mogu živjeti mirno i opušteno do kraja života, mogu se preseliti u otmjeniji kvart, u finiji stan, mogu imati poslugu, sve im to Tomasova ostavština omogućuje.

Leni nije bila oduševljenja preseljenjem, Godinama je stanovaла u ovom tavanskom stanu, tu je bilo njezine pribježište, tu je i prvi put vodila ljubav s Tomason.

Tijekom godina pretvorila ga je svojim trudom u toplo ljubavno gnijezdo. Izdržala je i onu godinu dana kada se Tomas vratio u domovinu i oženio se s onom nesretnicom Marijom Pihler. Međutim, ta lažna idila potrajala je nešto duže no što su ona i Tomas izračunali.

Nije više mogla otrpjeti Tomasovo izbivanje, morala ga je jednostavno vidjeti, dodirnuti, bez obzira što bi se moglo dogoditi.

Tomas je cijeli susret sjajno inscenirao, no na žalost, alkohol ga je prevario i možda je posve krivo procijenio značaj prisustva Leni Z. i on se iskreno,

pred svima, otvorio i otkrio, pokušavajući objasniti gostima na večeri tajnu zloćudnih sila, sila koje putuju, sila koje valja izbjjeći.

Leni se do u detalje sjećala njihovog iznenadnog povratka u Pariz i njezine teške muke da uvjeri Tomasa kako se mora vratiti u domovinu i završiti započeti posao.

Uvjerila ga je, jedva i on se nevoljko vratio i srećom po njih, Marija je ubrzo umrla a zatim i njezin otac i ništa više nije stajalo na putu Tomasu da bude proglašen jedinim legalnim nasljednikom.

Ne može se ne primijetiti kako iznenadna Marijina smrt nije začudila, pa i prenerazila Leni Z.

Smrt nije bila u planu. U planu je bilo da Tomas ostavi Mariju ili da je u najgorem slučaju, samo na neko vrijeme spremi u udaljeni planinski sanatorij.

Marijina smrt otvorila je nevjerojatnu lepezu nasljednih mogućnosti, Tomas je dobio svu imovinu a Leni je dobila, opet, Tomas.

Tomas je inzistirao da se presele u finiji kvart, u otmjeniji stan s poslugom, a Leni se ustrajno odupirala sve dok nije popustila i zajedno se s Tomasom smjestila u velikom stanu na prvom katu u Aveniji prinčeva.

U Tomasu se i dalje budio onaj čudesni mužjak, uznemiren mirisima njezinog tijela, ulovljen u zamku čarobnih moći tamnopute žene.

Par je uživao u svakoj zajedničkoj minuti, u svakom dodiru, u pogledu, u snu.

U utorak ujutro poštar je donio poveći omot , poslan iz domovine.

Tomas je nestrpljivo razderao papir i zgranut ugledao Bulićevu Mrtvu prirodu uz Dječaka s gitarom, ispod, u skrivenim, premazanim slojevima. Na omotu nije postojala adresa pošiljatelja, samo Tomasova nova adresa u Parizu.

Tomas nije mogao obuzdati divlje lupanje srce, širom razrogačenih očiju buljio je u Bulićevu kobnu sliku, dobro se prisjećajući svih priča o smrtonosnom djelovanju ove dvostrukе slike.

No, zato je znao samo jedno, ove se slike mora hitno riješiti kako ga ne bi obavili smrtonosni pipci.

Nema nikakve svrhe da sliku ponudi nekoj galeriji, tko je ovdje čuo za Bulića.

Baciti će je u rijeku što dijeli grad na dva dijela pod okriljem noći i tako je se, vjerojatno zauvijek riješiti i otkloniti opasnost.

Već te večeri, Tomas je sam pošao sa slikom pod pazuhom prema ograđenoj obali rijeke. Oprezno je koračao prema rubu, netremice promatrajući vodu kako klizi plitkim koritom, misleći, ovo bi ipak trebalo biti dovoljno da Bulića odnese daleko, što dalje.

Stao je na samom rubu, zamahnuo i osjetio užasnu bol na zatiljku, zacrnilo mu se pred očima, no prije reza boli nije čuo pad slike, pljusak vode, znao je uranjajući u bol, slika je ostala na obali.

Kada se Tomas nije vratio do ponoći, Leni Z. je alarmirala policiju i već iduće jutro pronađeno je beživotno tijelo traženoga na obali rijeke.

Tomas je bio opljačkan do gole kože, ležao je posve nag i mrtav pod jutarnjim suncem.

Leni se vratila u otmjeni stan u panici. Prekopala je cijeli stan, sve ormare, ladice, stolove, ne bi li pronašla nešto novca ali uzalud. Nigdje ništa, osim dokumenta o iznajmljivanju ovoga stana i namještaja. Stan je bio iznajmljen do početka idućeg tjedna.

No, nešto prije toga roka Leni je kriomice napustila stan u Aveniji prinčeva, niti ne sluteći kako je požudno promatraju tamne oči iz polutame dok je prolazila užurbano ograđenom obalom rijeke, slijedeći njezin gipki hod afričke antilope.

GALERISTI I DRUGI IZ KRATKE ULICE III

Emil Simonetti, novinar, davno je čuo, istina u fragmentima najprije, neobične detalje o strmoglavoj sodbini dvije najviđenije obitelji galerista iz Kratke ulice, Pihlera i Oblaka.

Dva je puta po nalogu urednika objavio kraće članke, prvi o iznenadnoj smrti Marije Oblak, rođene Pihler, supruge Tomasa Oblaka, bez mnogo detalja, više se je koncentrirao na zapanjene geste građana i drugi put, kada je samo prenio vijest o nasilnoj smrti Tomasa Oblaka u Parizu, koja je, evo do danas, ostala posve nerazjašnjena.

Danas se Emil ne slučajno prisjetio priče o neočekivanom dolasku tamnopute žene Leni Z., po svemu sudeći, žena je morala biti blisko povezana s pokojnim Tomasom.

Jučer popodne, Emila je pozvao glavni urednik Ružić i kratko mu rekao.
-Vi znate, uostalom kao i ja, naklada se smanjuje a prodaja je sve jadnija. Dajte, iskopajte nešto o tim nesretnim galeristima. Pokrenite se malo ako mislite napredovati. Okanite se poezije. Budite više i češće novinar a manje i rijđe pjesnik. Očekujem tekstove za nekoliko dana. Hitro.

Jučerašnje, gotovo cijelo poslijepodne Emil je proveo u Dokumentaciji, čeprkajući, kako je sam nazivao svoja istraživanje, listajući, bilježeći.

Manje više, nikakve tajne, osim podataka da nije utvrđeno gdje je i kada nestao novac od nasljedstva, mada su u tisku bile zamijećene izjave francuske policije, kako se svaki novac može izgubiti u jednoj noći u bilo kojoj pariškoj kockarnici.

Emil Simonetti dobro se sjećao sahrane Marina i Lucije Oblak. Je li prvo Oblak ubio ženu pa onda sebe ili je oboje istodobno dignulo ruku na sebe, nakon saznanja o tragičnoj Tomasovoj sodbini?

Zapravo, Emil je bio svjestan, kako neće imati pravih sugovornika. Posluga Oblakovih je lokalnoj policiji dala iznimno nekorisne iskaze. Oni,

jednostavno ne znaju ništa, a uostalom otac i majka Oblak umrli su u udaljenom planinskom sanatoriju od vatrene oružja, malog ali učinkovitog kalibra.

Pa ni liječnici ni medicinsko osoblje iz sanatorija nisu rekli ništa što bi na bilo koji način navodilo na određeni trag. Supružnici Oblak uvijek su se držali vrlo otmjeno, odmjereno, gotovo nečujni, nosili su svoju tugu duboko u sebi, tko bi pomislio da će ih zadesiti takav užasni kraj.

Idućeg jutra, Emil je bez najave, žustro pokucao na Ružićeva vrata i bez ustezanja izrekao nekoliko pripremljenih riječi u jednom dahu.

-Dobro jutro glavni uredniče. Mogu li u Pariz?

Ružić je polako podigao svoju glavu i suho mu uzvratio.

-Znam. Sve vas navlači da prekopate malo Pariz. Idite, ali se ne vraćajte bez cjelovite priče. Hitro.

Emil je izjurio, veseo ali i zbumen. Nema pojma o francuskom, usto nikada nije bio u Parizu, no zna, rezultat iz Francuske pogurati će ga nagore na hijerarhijskoj novinarskoj ljestvici.

No, Pariz mu je jako malo ponudio. Francuski policajci posvetili su mu nekoliko trenutaka, pokazali su mu prazni tavanski stan te onaj otmjeni u Aveniji prinčeva, gdje su Tomas i Leni proveli svoje zadnje zajedničke dane.

Na kraju su mu pokazali i mjesto na obali rijeke koja nesmiljeno presijeca grad na dva dijela, gdje je nađeno beživotno, golo tijelo Tomasa Oblaka.

Na upit što je s Leni, brkati policajac mu je nekako nezainteresirano rekao.

-Nestala.

-Nestala?

-Potpuno, nestala potpuno, završi svoju izjavu francuski policajac.

-Postoji li bilo kakav trag?

-Ništa, jedva odgovori brkati i odšeta se prema Prefekturi.

Emil je dugo ostao na mjestu zločina, gledao ga je, mjerio, nekako ga je htio istinski doživjeti, zapravo, zamišljaо je kako je on Tomas te večeri. No,

ništa mu nije sijevnulo, mozak je spavao a i oči su jedva gledale kroz polutamu.

Svakako je dosta za danas, idem u hotel, valja napisati prvi izvještaj i ujutro se javiti Ružiću, zlovoljno je prevrtao misli u svojoj glavi pomalo razočarani Emil.

Snažno zakorači i u idućem se koraku sudari s crncem koji se jednostavno odbije od Emila.

Emil je jasno čuo reski zvuk udaranja sječiva zakriviljenog noža kako poskakuje po kamenu.

Crnac ga je začuđeno gledao da bi u idućem trenu vješto poskočio i odjurio u tamu koja je sasvim nalegla na rijeku i njezine obale.

Emil je i sam bio zbumen. Osvrnuo se nekoliko puta. Koliko je mogao razabratи, nigdje nikoga.

Ipak začuje glas, netko mu je govorio na francuskom. Okrene se prema glasu, zastane i uoči povijenu figuru tamnoputog čovjeka kako izranja iz mraka i staje ispred njega.

-Ne razumijete, može engleski.

-Da naravno, pomalo uplašeno oglasi se Emil.

-Spasio si mi život nepoznati druže.

-Ja?

-Da, spriječio si Hasana, on bi me ovako slabog, brzo i lako dokrajčio.

-Tko je Hasan?, upita Emil poslije kraće šutnje, pozorno promatrujući lice sugovornika.

-Hm, tko je Hasan? Nekada je radio za mene, ovdje na obali a kada me je bolest oborila on želi preuzeti moje mjesto.

-A tko ste vi?

-Ja sam Zia, vladar ove strane rijeke. Pogledaj i lijevo i desno, cijela obala je moja i moje družine.

-A gdje je družina?, zainteresirao se Emil.

-Hm, hm, družina se polako raštrkala, čekaju, oni samo čekaju da poližu moju krv s Hasanovog noža a onda će s njim dalje u nove poslove. No, ja sam tvoj dužnik a Zia uvijek vraća sve dugove.

-U redu je Zia, drago mi je što sam bio tu.

-A što ti tražiš ovdje, na obali, u mraku?

-Novinar sam, zovem se Emil Simonetti, istražujem smrt jednog čovjeka, Tomasa Oblaka.

-Nikada čuo, zdvojno će Zia.

-Ovdje je ubijen, prije nekoliko mjeseci.

-Ovdje? Prije nekoliko mjeseci?, sumnjičavo je Zia počeo pogledavati u Emila.

-Da, baš ovdje, našli su ga mrtvog i golog.

-Ne znam, ne znam ništa o tome. No, podi sa mnom. Moram ti se nekako odužiti.

Emil je samo na trenutak pomislio, oduprijeti se opasnom pozivu no Zia ga čvrsto primi ispod ruke i povuče.

-Podimo novinaru.

Emil je gotovo u stopu pratio Ziu, probijajući se kroz gusto napučene ulice, prolaze, ne gubeći korak. Odmah je uočio kako neki prijateljski pozdravljuju Ziu dok se drugi odmiču i uklanjuju iz njegova vidokruga.

Usko je zadihani Emil sjedio nasuprot tamnoputog u njegovom skloništu i pio kavu. Za čudo, nije osjećao strah. Suterenski volumen bio je ispunjen raznolikim stvarima, komadi namještaja, odjeća, nakit, umjetnine, lusteri, oružje, po svemu vrlo pogibeljno.

-Ako ti se što svidi, slobodno uzmi, kaže Emili Zia.

-Ne, ne, samo gledam.

-Samo ti izaberis, ne ustručavaj se.

-Dobro, može jedna slika?

-Da, naravno, samo biraj.

Emil je površno razgledao slike, bilo je doista svakakvih, od nekakvih dječjih crteža do ulja jaka mirisa s motivima prošlih stoljeća.

-Jesi li što našao?

-Evo, evo, užurbano će Emil jer mu se ništa nije sviđalo.

Pored komode ugleda još jednu skupinu naslonjenih slika. Razgleda ih polako a onda mu srce ubrzano počne lupati, u rukama koje su vidno drhtale, držao je mitsku Bulićevu Mrtvu prirodu, sliku od dva lica, sa skrivenim Dječakom s gitarom između slojeva boje.

-Može ova?

Zia se okrene, hladno, no s vidljivo bolnim pogledom.

-Kako ne bi moglo, mada si mogao i bolje izabrati, puno bolje, jedva završi.

-Što je?

-Bolest me izjeda, nešto me jede iznutra i užasno boli, ali proći će, proći će.

-Odakle je ova slika,? nastavi Emil kao da se ništa nije dogodilo.

-Da vidim, hropćući će Zia.-Hm, mislim da je nju iz rijeke pokupio netko od mojih, Hasan, Hasan sigurno. No, to nema veze, uzmi je, zaslužio si je.

-Čuj Zia, hvala, ali još me nešto zanima. Jesi li ikada vido, možda ovdje na obali, djevojku iznimne ljepote, zagasite boje kože?

Zia se zavali u naslonjač s bolnom grimasom.

-Hm, ti misliš na Leni, na afričku gazelu, ti misliš sigurno na Leni.

-Da, da, mislim na Leni Z. Ona je živjela s Tomasom Oblakom zbog čije sam smrti i došao u Pariz.

-Ne znam s kim je živjela prije, no znam da sam je nekoliko dana i noći pratio, kriomice naravno, na obali rijeke sve dok je iznemoglu nisam doveo, evo ovdje, u moje sklonište.

-I što je bilo s njom?

-Hodala je kao gazela a ljubila kao tigrica. Takvu je žar budila u meni, bio sam netko drugi, bio sam Zia iz vremena preuzimanja vlasti na obali rijeke.

-A ona?

-A ona? Jednoga je dana nestala netragom. Moji su je ljudi tražili ali bezuspješno. Tražili su je po cijelom Parizu i u nadzemlju i u podzemlju, danima, mjesecima, sve dok nisam obolio.

-Kada se pojavila bolest Zia?

-Hm, reći će ti iskreno jer znam da umirući čovjek nema potrebe lagati, moja je bolest počela, mada i sada dok izgovaram ove riječi, ne vjerujem u njih no bol je najtvrdi svjedok jer bol je počela kada se Leni pojavila u mom životu. Vjeruj mi, trpio sam sve jaču bol samo zbog nje. Ona, Leni, ona je uklanjala moju bol., ozdravljala me je, s njom sam bio čovjek. Ah, sada me ostavi. Zbogom novinaru, pozdravlja te Zia.

Ostavio sam umirućeg čovjeka u sigurnosti skloništa, držao grozničavo sliku pod rukom i hodao polako prema hotelu razmišljajući o doživljenom. Očevidno je, Hasan želi ubiti Ziu, prije par mjeseci ubio je Tomasa Oblaka i domogao se slike te je poklonio vođi, donoseći mu istodobno dar i prokletstvo bolesti.

U međuvremenu je Zia na obali pronašao iscrpljenu Leni i pružio joj utočište. Ona mu je uzvraćala svim svojim moćima sve dok se nije oporavila i onda misteriozno nestala.

Što će sa slikom?, panično je razmišljao Emil. Ona nosi iskonsku klicu zla, klice kobi u svakom zrncu boje.

Mora stati i odmoriti se. Sjedne na prvu klupu i zagleda se u smrtonosnu sliku, isprva nježno a onda i grubim trzajima odvoji platno od drvenog okvira, sliku zarola, rastavi i okvir te drva ugura u rolu slike.

Krene nesigurno dalje, brzo, brže.

Ubrzo je uočio otvorenu vatru, pored mjesta gdje se okupljaju bukinisti.

Približi se vatri i šutljivim ljudima oko plamena.

-Mogu li?

Oni samo klimnu glavom i Emil oprezno spusti rolu u vatru. Plamen zacvrči i za nekoliko dugih trenutaka proguta Bulićevu Mrtvu prirodu. Emil je ozaren promatrao proždirući plamen pa stoga nije zamijetio dva para upitnih očiju kako ga promatraju iz neposredne blizine ali izvan odsjaja kruga vatre.

Žena sjajnih očiju zagasite boje kože stajala je pored crnca i tiho mu nešto govorila.

Da je mogao sretni Emil bi čuo.

-Ne, Hasane ne.

Kada je napokon Emil predao cijelu storiju o događajima u Parizu, Ružić mu je nakon čitanja razdraženo uzviknuo.

-Pa što je vama Simonetti? Ja vas nisam poslao Pariz da izmišljate priče, ja sam vas poslao po činjenice.

-Ali, glavni uredniče...-

-Dosta, napišite, dva, tri članka o Parizu, onako o gradu s karakterom, fotografije vjerojatno imate, nekako opravdajte svoje putovanje. Na promaknuće zaboravite. Hitro.

GALERISTI I DRUGI IZ KRATKE ULICE IV

Doista, nakon niza teških godina, kada je već ozbiljno Emil razmišljaо da se napusti novinarstvo i ostavi iza sebe suludog glavnog urednika Ružićа, koji je, napokon, bio smijenjen i poslan u mirovinu, novinar se domogao pozicije kolumniste, ponajprije zahvaljujući Tatjani S., odanoj prijateljici, čiji je otac u poznim godinama postao gradonačelnik.

Rotacija kadrova potpuno su izmijenili sliku redakcije ali i novina.. Gradski list se prometnuo u ozbiljno glasilo, prije svega okrenuto građanskom sloju i takvom načinu javnog i privatnog života.

U takvu se novu kompoziciju sasvim prikladno uklopio Erik Simonetti sa svojim odmjerеним kolumnama. Često su ga pozivali na pomozna otvaranja, svečane obljetnice, na različita okupljanja, naime, sve ono što bi bilo dobro, pristojno učinjeno, Emil bi spominjao u svojim čitanim kolumnama.

Emila su umarali takvi susreti, no Tatjana mu je uvijek govorila.

-To je tvoj posao. Ti jednostavno moraš biti viđen na tim mjestima i s tim ljudima.

Zapravo, to druženje s Tatjanom preraslo je na koncu u zajednički život, uz stalno opominjanje njezinog oca, gradonačelnika, kako takvo življenje valja ozakoniti, ako ne zbog njih dvoje, onda zbog drugih.

Emil je ponekad razmišljaо i o formalnom braku, mada su on i Tatjana živjeli po svim regulama uobičajenog bračnog života i što bi sada mijenjali.

-A ako se pojavi dijete?, ljutio se gradonačelnik.

Eh, to bi bilo nešto sasvim drugo. Emil je sve češće promatrao sjedine i nekako se čudio tako brzom protoku vremena, pa još jučer je bio novinar početnik.

Vremenom je Emil s Tatjanom utonuo, polako ali nepovratno u plićinu zajedničkog života, no nimalo mu nije smetala baruština svakodnevice.

Nedavno su se preselili u veliki stan u Strmoj ulici, svatko je imao svoju radnu sobu, na suprotnim stranama stana kako ne bi ometali jedno drugo, dok se između njih nalazio prostrani dnevnik boravak s blagovaonicom te spavaća soba na južnoj strani.

Tatjana je predavala biologiju mora na Sveučilištu, često je putovala, a Emil je to ponekad jedva i zamjećivao uronjen u novinarske obveze, redovito okružen pratnjom klasične glazbe.

Zapravo, radne sobe su bile na suprotnim stranama stana zbog glazbe, naime, Tatjana je uvijek radila u potpunoj tišini.

Vremenom Emil se sve više zagledao, dječački naivno i zaljubljivo, prema literaturi, pišući kratke priče o ljudima koje nije susreo a trebao je, o događajima koji su se dogodili a činili su se nestvarni.

Tako je opet iz mraka zaborava izronio niz misterioznih događaja vezanih za galeriste iz Kratke ulice i njihove tragične sudbine.

Emil ih je po sjećanju pažljivo zabilježio, te provjerio u arhivi tijek događanja, unio potrebne ispravke i završio s uništenjem slike koju nije htio imenovati kao ni autora.

Nije bio zadovoljan učinjenim, zapis se doimao kao suhoparna ispovijed a koja zapravo u ovom životu nije neophodna.

U borbi sa nesigurnim sjećanjima na galeriste i kobne događaje iz Kratke ulice, nije, uistinu niti primijetio kako njegova Tatjana izbiva sve duže, kako se njezina putovanja zapravo uopće ne prekidaju već kontinuirano traju.

Ostao je ipak iznenađen kada mu je iznenada, dosta kasno te večeri pokucala na vrata radne sobe i uzbuđeno mu kazala.

-Trudna sam. Ne moraš se čuditi. Ozakonimo ovaj i ovakav život i budi otac djetetu, zauzvrat ćeš biti promaknut na poziciju glavnog urednika.

Emil je spustio glavu, gledao je u tepih i jedva čujno izgovorio.

-Da, u redu.

Već idućeg dana Gradski list je dobio novog glavnog urednika, iskusnog novinara, kolumnistu Emila Simonettija.

Za tjedan dana uslijedilo je i vjenčanje, Emila i Tatjane.

Što se tiče redakcije, život se Emilu nije u mnogome promijenio, on je doista izrastao, isklesao se u lik koji može biti glavni urednik, ali što se tiče privatnosti, formalni brak s Tatjanom potpuno ga je udaljio od nje.

No, niti ona nije posebno stremila k njemu. Sada je, svaki večer, redovito provodila u svojoj bešumnoj radnoj sobi dok je po danu bila na fakultetu. Pri slučajnim susretima u velikom stanu izmijenili bi po nekoliko kurtoaznih rečenica i nastavljali svojim putem.

Negdje, pola godine iza vjenčanja, Tatjana je rodila djevojčicu. Na stanovito čuđenje, Emil je izabrao ime, Dora. Dora je ime njegove kćeri.

Rođenjem kćeri u veliki stan Simonettijevih vratio se mir ali i svjetlo. Dijete je raslo, srećom bilo je zdravo, s time da su se već mogli začuti tihi komentari kako je Emil više uživao od nekih drugih, u prvim glasovima Dore a da se ne govori o njegovom oduševljenju kada je Dora prohodala.

Često je Dora spavala u njegovoj radnoj sobi, u dubokom naslonjaču, uljuljkana u san lijepom glazbom. Tatjana se je i dalje bavila znanošću u posvemašnjoj tišini, udaljenu za cijelu svjetlosnu godinu od Emila ali i od Dore.

Njezina su putovanja opet učestala dok je Emil, sretan gledao kako Dora raste, mjereći svaki dan njezinu očaravajuću visinu, šetao s njom kroz poznati gradski park praćen radoznalim pogledima, borio se zajedno s Dorom protiv bolova što opsjedaju djecu, jednostavne ne opažajući kako je Tatjana posve nestala iz njihova života.

Negdje sredinom svibnja, nakon Dorinog petog rođendana, Emil je poslije ručka šetao s Dorom gradom, pa tako i ne slučajno ušao u Kratku ulicu.

Iznova se Emil prisjetio tih davnih događanja i nekako zadovoljno uzdahnuo, dobro je što su ostali daleko iza nas, sva sreća.

No, tamo gdje je nekada bila galerija Oblak, Emil ugleda, čvrsto držeći za ruku Doru, ženski lik kako стоји на ulici i gleda prema zgradama.

Osjetio je neki fini ubod u svom tijelu, znao je, čim je ugledao ženinu figuru, on tu osobu poznaje, tako mu se čini bliskom i poznatom.

-Oprostite, oprostite gospođo.

Ona se okrene i Emil opazi mladoliko lice starije žene.

-Oprostite na moj nametljivosti. Čini mi se da vas poznajem. Oprostite, ja sam Emil Simonetti, glavni urednik Gradskog lista.

Bez ikakve promjene na licu, ona pruži ruku.

-Leni, Leni Z. To vam ime sigurno ništa ne govori. Oprostite, slabije govorim vaš jezik.

-Leni Z.?, suha grla prozbori Emil.

-Mi se poznajemo?, nastavi ona, vidjeći Emilovu zbunjenost.

-Da, da, na neki način. Davno sam pisao o događajima vezanim za galeriste iz ove ulice. Evo, ovdje je bila galerija Oblak.

-Znam, tihće ona. Iz ove je obitelji potekao Tomas.

-Da, suosjećajno će Emil, Tomas Oblak ubijen u Parizu, davno.

-Da, Tomasa su ubili u Parizu.

Izgovarajući tih nekoliko riječi Leni je netremice promatrala Emila.

-Kako je Zia?, iznenada će Emil.

-Svinja je umrla tko zna kada, držao me je poput roba sve dok mu nisam uspjela pobjeći.

Emil je zbunjeno gledao u Leni, vidjeći jedan trenutak mlado lice tamnopute žene zagasite boje kože, a odmah zatim, iscrpljeno lice starije žene koju su pritisnule godine i nevolje.

-Zbogom gospodine Simonetti. Recite mi samo, gdje je slika?

-Slika?

-Bulićeva Mrtva priroda s onom slikom ispod.

-Uništio sam je davno, onda kada sam bio u Parizu, nisam je dugo posjedovao, svega nekoliko sati, nakon što mi ju je poklonio umirući Zia.

-Napokon, izusti ona tužno, okrene se i ode niz ulicu.

Emil je gledao za njom misleći, treba li ovaj susret ubaciti u sjećanje u galeristima ili ne, sve dok ga Dora nije povukla za ruku i rekla odlučno.

-Idemo doma.

G O S P O D A R I C A

Bukač, Krunoslav Bukač uspješno je odradio i peti, višegodišnji ugovor s američkom televizijskom kućom Every day i bilo mu je dosta. Osjećao je posvemašnu ispraznjenost svojih novinarskih baterija i očevidnu nemogućnost obnavljanja vlastitih resursa. Sasvim istrošen. Da, gotovo je, moja je novinarska pustolovina završena, gotovo s ushitom razmišljao je, dok je vadio nemarno složenu odjeću iz velikog plavog kofera. S dna kofera izvadio je nekoliko listova bilježaka vezanih za posljednji zadatak u selu neposredno ispred smrtonosnog Plavog klanca. Na jedvite jade izvukla se šarolika novinarska ekipa, izvjestitelja, snimatelja, vozača, vodiča, praćena lokalnom policijom, iz obruča, koji se u trenu zatvorio oko sela čim se pronijela vijest o novom sukobu u klancu, a oni su samo trebali ovjekovječiti u svojim medijima još jedan pokušaj mirovnog sporazuma između dviju zaraćenih strana.

Zahvaljujući brzoj intervenciji lake oklopne brigade međunarodnih snaga istrgnuli su se iz letalnog zagrljaja iznenadnog obruča.

Dobro se Bukač sjećao nedostatka zraka dok je sjedio na podu oklopnog transportera, cijeli prekriven ljepljivim znojem a strah mu je bubnjao u grlu.

Navečer u novinarskom centru s krajnjim naporom predao izvještaj, cijelo vrijeme razmišljajući kako mu se potpuno približio trenutak napuštanja ove zemlje gdje je Ona apsolutna vladarica, jedina mjera života.

Često se Bukač sam sebi rugao, ponekad i s prijezirom , najčešće ispred zrcala kada si je znao svašta reći, posebice nakon bučnih i vulgarnih proslava nečijeg spasa u posljednji tren, ali dešavali su se i tužni oproštaji kada konjica nije stigla na vrijeme ili se uopće nije pojavila.

Tada, ispred zrcala, buljeći u svoje izborano lice zakrvavljenih očiju izričao je optužbu i presudu onom s druge strane stakla u jednoj kratkoj rečenici.

-Ti si njezin sluga.

Da, sve ga je više uznemiravala i boljela ta misao, ne radiš ništa drugo nego pišeš i izvještavaš o slavi njezinog pohoda.

Jedini pobjednik u vječnom sukobu ljudi, plemena, jezika, država, samo je ona,

a p s o l u t n a g o s p o d a r i c a, vladarica vremena i života a on s drugima svakim danom uzdiže sve više monstruoznu građevinu koju čine gusto poredana, složena, nabacana mrtva tjelesa, prepletena samrtnim grčem.

Sve mu se više gadila ta neugodna, istinita spoznaja. Mora se izmaknuti izvan dosega njezinih bešumnih, crnih krila.

Nekako je uspio odraditi sve obaveze do isteka ugovora, u svakoj minuti sve jače osjećajući skori dolazak oslobođanja.

No, ta tako očekivana sloboda nije ga zapljasnula u lice, niti u posljednjim satima u dalekoj zemlji a niti se osjećao bolje, sada, u svom malom zagrebačkom stanu dok se raspremao.

Njezin dugi, zavijeni šiljasti nokat na kraju crnog krila, osjećao je kako ga povremeno dodiruje, bocne ga te se odmakne.

Bukač je dobro upoznao Njezina raznovrsna, uvijek iznenadujuća lica, Njezin prigušeni govor ili smijeh, uvijek je mogao osjetiti Njezino naglo, neočekivanu nazočnost.

Bilježeći doista sve s Njezina pohoda, Bukač je na svoju veliku žalost uviđao kako sve dublje tone u sjenu ovisnosti. No, znao je kako je samo uz Njezinu pomoć preživio sve ove godine s tek nekoliko ogrebotina, dva prevrtanja vozila (u kojim su prigodama svi suputnici teško stradali, osim njega). Ona ga je trebala jer on je dobro radio svoj posao, vješto je širio svijetom priče o nepobjedivosti, o Njezinoj konačnosti. Zato ga je puštala živjeti a on joj zauzvrat odano služi.

Sve se više gadio sam sebi, dobivajući i ne odbijajući sve bolje honorare, živeći i provodeći se svake noći, da bi izjutra jedva prepoznavao vlastito tijelo i lice.

No, sada je dosta služenja, Gospodarice, šaptao je Bukač dok je zatvarao kofer.

Idući dan posjetio je nenajavljeni, glavnog urednika Vijesti sa željom da nekoliko preostalih godina do mirovine provede u ovoj redakciji, radeći u miru i na miru.

Glavni urednik Mareković nije bio nimalo impresioniran pojavom slavnog novinara.

-Vidite gospodine Bukač, nama bi svakako bila čast da vi radite za nas, no mi ne možemo platiti koliko vi na tržištu vrijedite. A i što bi radili kod nas? Pisali o problemima gospodarstva, kulture? Naravno, ništa od toga. Vi ste izvrsni politički analitičar, izvjestitelj svjetskog renomea. Vjerujem da vam novac nije problem. Siguran sam da ga imate dovoljno. no, možda jednom, kada završimo s preoblikovanjem lista, možda, lijepi pozdrav.

U dva je tjedna Bukač obišao sve medijske ustanove i kod svih naišao na odbijenicu. On je svjetski igrač a oni su samo lokalni mediji.

No, dobro, neću ništa raditi, samo ču uživati.

Potražio je stare znance, ali oni su živjeli svoje jednolične živote ne imajući puno vremena za njega.

Susretao i u raznim situacijama s različitim ženama, a većinu njih je zanimao najprije iskusni novinar i njegovi doživljaji a ne čovjek koji se želi družiti s njima.

Nakon skoro pola godine oslobođenog života, Bukač je sve češće pogledavao prema plavom koferu u kutu sobe, pored ormara.

Jednostavno nije uspio, nije se vratio, da, Bukač, nisi se uspio vratiti. Ti živiš i udišeš zrak samo tamo jer ti možeš živjeti samo kao Njezin sluga.

Sedamnaestog svibnja sjedio je u dobro rashlađenoj središnjoj redakciji TV kuće Every day, daleko na istoku, u pustinji.

-Kada možete početi Bukač?, upitao ga je veselo Martin, šef redakcije.

-Odmah, odgovori Bukač.

-Znate, nasmije se Martin, ja sam nakon vašeg nedavnog odlaska pripremio novi ugovor za vas s nekim dodacima koji će vas sasvim sigurno razveseliti. Ja sam znao da će te se vi vratiti.

Tako sam i računao, Bukač će potrošiti oko pola godine da se pokuša vratiti i kada ne uspije, sjediti će ovdje, ispred mene i potpisivati novi ugovor.

Bukač se samo mrzovoljno nasmiješio i potpisao ugovor i ne pogledavši stavke.

-Bukač, na rastanku ču vam reći i ovo. Nitko se od nas nikada nije vratio, nitko nije uspio. Mi pripadamo ovdje.

Na putu do hotela, Bukačev taksi vješto je prošao između ostataka nedavnih eksplozija. Žene su vrištale a muškarci su prikupljali udove raznesenih tijela, policajci su vidljivo uznemireni stezali oružje, dok se dim lagano uzdizao a smrad paljevine se polako zgušnjavao.

Bukač je promatrao već tako često vidjene prizore, misleći zdvojno.

-Evo, Gospodarica te pozdravlja i raduje se tvom povratku pod Njezino okrilje.

Zatvorio je oči, čudeći se kako već nisu stigli do hotela.

Novinari su tiho izmjenjivali informacije i glasine o tko zna kojem po redu mirovnom sporazumu. Malo je tko od njih vjerovao kako je mir u ovim uvjetima moguć. Ipak, njava eventualnog primirja a onda, dugoročno i mira donijela je neku neobičnu svježinu na terasu hotela M, a opet, hvala Bogu, napokon mir a to onda znači završetak njihovog boravka u ovoj pustinjskoj zemlji i to baš sada kada su je koliko toliko jedva upoznali, sada će, ako se desi mir, morati krenuti prema novim odredištima, u nove nepoznate, s još većim opasnostima bremenite krajeve.

Za nekoliko minuta većina novinara napustila je hotelsku terasu i krenula u bjesomučnu jurnjavu za provjerom informacija.

Bukač je još ostao, čekao je Martinov poziv. Polako je ispijao hladnu limunadu i promatrao mlađe kolege koje je već lagano obuzimala panika. Nemaju pojma kamo idu a ni zašto, smijuckao se Bukač, sjećajući se često teško ili gotovo tragičnih posljedica vlastita neiskustva od prije mnogo godina.

Martin ga je uskoro obavijestio kako se idućih dana sastaje nekoliko plemenskih lidera u mjestu Suk, sto četrdeset kilometara sjeverno od glavnoga grada, točnije sto četrdeset dva kilometra sjeverno od hotela M. Bukač je pozvao Ricka, Portorikanca, asistenta i spretna vozača. S njim je prošao svašta i osjećao je neizmjerno povjerenje prema sudrugu.

Krenuli su za nekoliko minuta, posve opremljeni. Rick je namjeravao ponijeti sa sobom barem jedan Colt automatic, za svaki slučaj, no Bukač ga je odvratio od te namjere.

-Samo nam još to treba, rekao je Ricku.

Neometano su i prilično brzo prošli kroz grad i uskoro se našli sami na slabo održavanoj cesti, no za njihovu Toyotu to nije bio problem.

Rick je vozio sporo, s oprezom.

Do večeri su uz nekoliko zaustavljanja prevalili oko devedeset kilometara. s obje strane ceste povremeno su uočavali uništena vozila i poneko tijelo kako dijelom izviruje,

Odlučili su prenoći u vozilu, parkirani neposredno pored ceste, a s prvim svjetлом kreću odmah dalje.

Na svu sreću, noć je prošla mirno. Pored njih prošlo je nekoliko vozila ne zaustavljujući se.

Za sat vremena stigli su u Suk, malo beživotno selo.

Opazili su dva ili možda tri novinarska vozila kako se motaju po seoskim ulicama. Usred sela prazni prostor, nešto kao trg, promrmljao je Rick i zaustavio Toyotu, Uskoro im se pridružio i zaustavio se s njihove desne strane, Nigel Jones, engleski novinar s tamnoputim vozačem.

-Ništa?. gotovo nečujno izusti Jones prilazeći Toyoti.

-Ništa, odgovori Bukač.

Dan je polako klizio, vrućina je već bila neizdržljiva.

Navečer su im se pridružili francuski i njemački novinari.

Četiri novinarska vozila, parkirana jedno pored drugog, strpljivo je očekivalo događaj u Suku.

No, ništa se nije dešavalo. Novinari su povremeno mogli vidjeti poneku priliku kako odlazi niz ulicu i to je bilo sve.

Niti sutrašnji dan nije donio nikakve promjene.

Navečer, Martin je nazvao Bukača preko radio stanice i naložio neka se vrati u bazu.

Kolona od četiri vozila ubrzo je napustila Suk i krenula prema jugu. No, pri samom izlasku iz sela, zadnje, četvrto vozilo njemačkih novinara bilo je precizno pogodjeno projektilom iz ručnog bacača. Eksplozija je raznijela vozilo, razbacavši metal i dijelove tijela koji su se zabijali u zidove okolnih kuća ili se odbijali od njih i padali na prašnjavu cestu.

-Gotovi su, zavatio je Rick i dodao gas. Englesko i francusko vozilo požurila su za njim.

Noć je nastupala i morali su usporiti ali odluka je bila jednoglasno podržana, vozi se i po najgušćem mraku, nema zaustavljanja, sve do hotela M koji im je u ovom trenutku izgledao poput neosvojive gibraltarske tvrđave.

Na sedamdesetak kilometara od baze, Nigelovo vozilo naletjelo je na ukopanu minu, prevrnulo se, no, svi su srećom bili neozlijedjeni. Ukrali su se u tenu kod Francuza.

Valja se samo spasiti, mislio je neprestano Bukač.

-Samo vozi, samouvjereno je rekao Ricku, samo vozi.

Jutro je otkrilo strašnu istinu, oba vozila bila su duboko u pustinji, očito daleko od ceste. Tko zna kada su sišli sa ceste.

Englezi i Francuzi odmah su iznijeli svoj plan, oni će pratiti tragove i tako naći cestu.

Rick nije bio za to, tvrdio je pustinja je prevrtljiva i zametnuti će sve tragove. Uz pomoć navigacijskih uređaja on i Bukač mogu sigurno stići do grada.

Pozdravili su se i krenula na suprotne strane.

Bukač se iznenada dosjeti Svemoćne. Hajde, pomogni svom podaniku, Tvoj sluga treba Tvoju pomoć Gospodarice.

Rick je bez riječi vozio, povremeno provjeravajući pravac.

I tada ispred odjednom ispred njih, na dobrom pravcu, uzdignula se velika dina.

Rick nije uspio zakočiti. Zabili su se u pijesak koji je ubrzo počeo navirati u vozilo kroz razbijene stakla. Bukač se dobro natukao, no dobro je, miče prstima, nogama, sve je u redu, samo da se izvuče iz ovoga pješčanog mora. Pogleda prema Ricku. I on je izgleda u redu. pomogne mu, zapravo, izvuče ga van.

Rick je drhtao.

-Oprosti Bukač, nisam vidio.

-Sve je u redu, živi smo, to je glavno.

-Idemo pješice, možemo mi to, tamo, pokaza Rick i krenu da bi nakon drugog koraka bolno jauknuo.

Bukač pritrči i opazi u pijesku karakteristične tragove zmijskog kretanja.
Rick se držao za nogu.

-Ah, ugrizla me beštija.

Obojica su znali da Ricku nema spasa, protuotrov nikada nisu nosili a do grada je daleko.

Rick je dopuzao do Toyote, već dobrom polovicom prekrivena žednim pijeskom i mahnuo Bukaču, kada se nekako uspio nasloniti na olupinu.

-Idi, idi i ostavi me.

-Evo vodu uzmi.

-Ne, viknu Rick, voda treba živima a ne mrtvima.

-Zbogom prijatelju.

-Eh da mi je sada moj Colt, kako bi to bilo lijepo, nisam te trebao slušati
Bukač, nisam te trebao slušati.

Bukač više nije mogao gledati Rickovu patnju i krene prema jugu.

Koliko već hoda, koliko je sati na ovom platou pakla?

I napokon noć, konačno tmina.

Bože, Bože, mrmljao je Bukač, je li ovo kraj?

Sjedne na pijesak, pognu glavu , umor je bio neizdrživ, nemoć tijela nadmoćna.

Bože, Bože.

I tada je Bukač čuo glas, jasno.

-Osrvni se ponekad.

Bukač je hitro ustao, otresao pijesak i okrenuo se, osvrnuo se prema nevidljivim tragovima u noći i zakoračio, koračao je i dalje.

Pred samo jutro ugledao je u daljini jureća svjetla.

Cesta, cesta, hvala Ti, hvala.

Ipak ne služim ti više Gospodarice, sretan je razmišljaо u prljavoј kabini turskog kamiona dok se približavao gradu.

Turčin ga je obavijestio kako su se u protekle dvije noći dogodila dva razorna napada na grad.

Doista, uskoro su se s mukom kretali između ruševina obavijenih plamenom, stapajući se s urlicima ljudi i žena, zapomaganjima.

Zahvalio je Turčinu i požurio prema hotelu. Izdaleka je vidio, hotel M posve je uništen.

Kada je prišao bliže zgrozio se. Od hotela preostao je samo ogoljen vatrom i eksplozijama betonski kostur.

Dok se raspitivao tko je preživio, sjetio se Gospodarice.

-Da, da, služim joj. Izvukla me prije svog krvavog pira jer moram iznova svjedočiti o Njezinoj nadnaravnoj moći.

Gledao je uništeni, mrtvi hotel, osvrtao se zbunjeno u veličanstvenoj orgiji uništenja.

Iz džepa je izvukao notes i počeo bilježiti niti ne osjećajući kako suze klize niz njegove obaze.

III

Nakon nemilih događaja između Suka i hotela M, Bukač je nastavio, donekle potresen, obavljati svoj svakodnevni, prljavi, krvlju prožeti odvratni posao, samo se ponekad sebi opravdavajući kako uistinu drugo i ne zna raditi.

Opazio je i sam kako sve više pije, u dugim, besanim noćima kockao je u velike iznose, dobivajući i gubeći, da bi u drugim trenucima mraka dijelio svoje vrijeme s raznovrsnim pripadnicama ženskog plemena, povremeno se prepuštajući i strasti uživajući. Svi su se oni tako prikrivali, skrivali, krili od Njezina pogleda, čuvali su se i sami i jedni druge kako ne bi upali u sjenu Njezinih bešumnih, crnih krila.

Uzimali su u svakom danu, svake noći, sve što se moglo oteti, znajući kako im je ovo možda posljednji dan ili zadnja noć.

Šefovi redakcija na terenu vodili su računa samo o jednom, što više informacija, slika i filmova s lica mesta, zapisa iz grotla pakla. Samo je to važno, novac se ne može prebrojiti kolike su zarade, ljudstva uvijek dovoljno, tko ode, dođe zamjena, puni, neprekinuti krug.

Novi hotel M 2, doista je podsjećao na Babilon, koliko jezika, koliko raznih fizionomija i sve pod jednim krovom.

Bukač je ponekad osjećao diskretni pritisak proživljenih ili preživljenih godina, to teško stečeno iskustvo pomalo ga je i gušilo a on se rasterećivao na sebi svojstveni način.

Neugodni, stradanjima premreženi novinarski zadaci, zatim kocka, žene, sve zaliveno s alkoholom.

Koliko će tako moći izdržati?, sinoć se pred zrcalom zapitao Bukač.

-Sve dok budeš imao Njezinu milost, do tada, a nakon toga si mrtav, potišteno je razmišljao.

Ove je noći teško spavao, alkohol je polako isparavao iz njegova iscrpljena tijela, Otvori oči i zagleda se u strop na kome su lelujale sjenke, Ustane i razmakne zavjesu, stane pored otvorenog prozora.

Grad uglavnom spava, poneki pucanj, u daljini bljeskovi eksplozija, farovi automobila ispred hotela.

Vrati se i sjedne na krevet. Ovo je čista ludost, mislio je novinar.

Tek tada opazi, osjeti nečije prisustvo na ležaju pored njega. Osvrne se i u polumraku ugleda nježno lice mlade žene.

Da, talijanska novinarka, neiskusna, on joj je ponudio vlastiti recept za preživljavanje. I eto, sada je tu s njim dok on još polupijan osjeća buđenje gađenja prema samome sebi, stidi se svog oronulog tijela i uznemirene, narasle požude prema tom krhkomp tijelu s okruglim dojkama.

Gleda u njezino lice, diveći se ljepoti žene čijeg se imena nikako ne može sjetiti.

Pogladi je po licu, odmakne joj pramen kose s lica, doista je lijepa. Bože, što ona radi u ovoj dolini suza pokraj podloga satira iz pustinje?

Talijanska novinarka mirno spava, vjerojatno sretna što je pronašla oslonac za korak ili skok u budućnost, zatim se okreće na bok, otkrivajući svu skladnost svoga mladoga tijela.

Bukač razmišlja o nepravdi koju nanosi nekom nepoznatom talijanskom mladiću koji sada nonšalantno ispija kavu negdje u Rimu, misleći o svojoj ljepotici, vjerojatno niti u snu ne razmišljajući kako ona sada dijeli ležaj sa starijim kolegom.

Ponovo ustane, zapali cigaretu i iznova se zagleda u bljeskove u pustinji i tada se dosjeti. Ona bi me mogla zamijeniti kod nje. Ona bi mogla nastaviti moj jezivi posao i osloboditi me. Znam, kada dosegnem slobodu biti će istoga trenutka mrtav. Slobodan, znači mrtav. Sjedne na krevet.

Možda bi od nje moglo biti nešto, valja pokušati.

Idućih tjedana intenzivno su se družili. Bukač joj je otvarao vrata za koje nije ni znala da postoje. Upoznao ju je s gotovo svim utjecajnim

pojedincima u novinarskom svijetu ali i u lokalnoj vlasti. Diana, to je bilo njezino ime, u međuvremenu se preselila u njegov hotelski apartman. Bukač je, to je bilo vidljivo svima, jako je smanjio unos alkohola u svoj satirski organizam, nije više kockao niti se družio s drugim ženama, zapravo, ponovno je postao novinar, sav posvećen svom poslu ali i Diani. Zgrozio se, kada je shvatio, nakon nekoliko tjedana, kako se poput pubertetlije zaljubio u Dianu. Uživao je dječački iskreno u svakom trenutku koji je provodio s njom.

Istodobno, Bukač nije ni na trenutak zaboravljao svoju nakanu. Osposobiti će je i jednoga će ga dana Diana uspješno zamijeniti kod Nje i on će konačno biti slobodan.

Kada se sve činilo gotovo idealnim, Diana se iselila iz njegove sobe, pokupila svoje stvari, ostavljajući tek kratku poruku.

-Hvala na druženju i potpori. Adio. Diana.

Naravno, već to popodne, Bukač je saznao kako se Diana od nedavna intenzivno druži s uspješnim francuskim novinarom koji je jako sličio Alainu Delonu.

Njegov šef Martin suosjećajno ga je potapša po ramenu.

-Izvori su me obavijestili prije dva tjedna, ali ja nisam želio kvariti tvoju radost, sreću. Ali, uostalom, dosta si i uživao. Drugo, ona je sada šef talijanske redakcije. Kažu mi kako se osjeća tvoj utjecaj, dobro si je izgleda podučio. Idemo dalje, OK.

Polako sam zaboravljao Dianu, blizinu njezinog tijela i opet uronio u poznata noćna događanja alkohola, kocke i žena. Moram priznati da mi je laskalo kako su me iznova prihvatili, naravno, ja sam uvijek bio njihov.

Danas sam jedva ustao, zapravo, probudio me je telefon.

Martin.

-Čuj, možda te i ne zanima, ali ipak. Diana i onaj Francuz poginuli su u eksploziji, negdje pored Suka.

Sjetio sam se opet onog talijanskog mladića koji posve mirno ispija svoju drugu jutarnju kavu negdje u Rimu i misli kako će imati lijepu djecu s Dianom, kada se ona jednom vrati.

Na komemoraciji u povodu smrti dvoje mladih novinara i ja sam ih ispratio na put prema njihovim domovinama s nekoliko riječi.

-Ovdje samo pijesak traje a on je sačinjen od bezbrojnih zrnaca naših života koji više ne postoje.

Stojim ispred prozora u noći i gledam u daljinu, prema pustinji i vidim, posve jasno, Njezina velika, bešumna, crna krila kako nas natkriljuju i prijete zaboravom.

IV

Više nego li se moglo i očekivati, smrt mlade talijanske novinarke, na čuđenje svih, pogubno je djelovala na Bukača.

Još je uvijek nekako ispunjavao svoje, istina sve rjeđe novinarske obaveze, na posebne zadatke nije ni išao, no noću se više nije mogao vidjeti, niti u barovima, niti u kockarnicama ali ni u krevetima raznih žena.

Noći je provodio u hotelskoj sobi, spavajući rijetko i kratko, neprestano razmišljajući o Diani, ali ne o onome što se još moglo desiti između njih već isključivo proživljavajući svaki zapamćeni trenutak s njom.

I sada je mogao, u svakom trenutku noći osjetiti meki dodir njezine ruke, dobro se sjećao njezina poticajnog mirisa kada bi doslovce utrčala u krevet nakon tuširanja.

Ipak, Bukač se najradije prisjećao Dianinog magičnog, zavodljivog pogleda crnih očiju.

Tada bi osjetio suze na obrazima, otirao ih teško, nemoćan, jadan.

Obavijestio je Martina kako mu je dosta, ima sve uvjete za mirovinu, dozlogrdila mu je ova nepregledna, opaka pustinja a i Diana mu užasno nedostaje, mora otići.

Martin se nevoljko suglasio s Bukačevim zahtjevom.

Već idući dan Bukač se razdužio, pozdravio sa znancima jer prijatelja više nije imao, bili su mrtvi, te otpustovao u Zagreb, ne pogledavši kroz ovalni avionski prozor prema žutoj pustinji.

Ponešto je na brzinu preuređio mali stan i većinu vremena provodio čitajući poeziju, istodobno kontinuirano mislio na Dianu i na užasnu spoznaju koju nikako ne može prihvati, kako lijepe Talijanke više nema. Lokalni mediji pokušali su ga ovoga puta zainteresirati za suradnju no on ih je sve rezolutno odbio.

-Novinarstvo je mrtvi dio u mome tijelu, govorio je zatečenim sugovornicima.

Danima nije izlazio iz stana, hraneći se vrlo oskudno jer uistinu, glad uopće nije osjećao a niti mu je ovaj zagrebački zrak odgovarao, navikao se previše na onaj u pustinji.

Ponekad bi noću nakratko zaspao, češće bi stajao pored otvorenog prozora očekujući da svaki trenutak vidi bljeskove u daljini, negdje u pustinji.

Osjetio je neke probleme sa srcem. Posjetio je liječnika koji mu je prepisao tablete i odmaranje.

Naročito noću, Bukač je bio sve svjesniji gušenja, stezanja u vratu i nimalo uplašen razmišljao kako je napokon došao onaj presudni trenutak kada će napokon biti slobodan.

Mada, a gotovo je bio siguran, Ona je zaboravila na njega, možda će ga i posve ostaviti na miru. Moguće je, vjerovao je, izmaknuo je ispod Njezinih crnih, bešumnih krila. No, isto je tako znao da ga svakim stezanjem u vratu, Ona podsjeća kako nije izvan Njezinog domašaja.

Ostavio je poeziju i počeo gutati memoaristiku. Njegova bogata biblioteka nudila je naslova za više života posvećenih samo čitanju.

Jučer je saznao kako je njegov šef Martin stradao u domovini. Naime i on se vratio u Ameriku nakon niza desetljeća pustinje, sve to preživio, da bi ga u samoposluzi ubio narkoman u pokušaju pljačke. Doista tužno i glupo. Sada je valjda red i na njega, pomiješanih osjećaja razmišljao je Bukač, istodobno se i pomalo pribojavajući smrti ali i veseleći se susretu s Njom. Te prohladne večeri, izvukao je jedinu Dianinu fotografiju i dugo gledao u nju. Kako si lijepa, šaptao je Bukač, kako si lijepa.

Naslonio se u dubokoj fotelji, držeći sliku u krilu, prekrivši je rukama.

Pogledao je prema otvorenim vratima koja vode na balkon i mogao se zakleti da je sasvim jasno video golemu, tamnu sjenu koja se polako spušta naogradu. Iako mu je zavjesa zaklanjala vidik, Bukač je prepoznao krila koja se skupljaju pored tijela a zatim se jedno uzdiže i dugim, crnim

noktom razmiče zavjesu. U idućem trenutku Bukač se suočio s crnom kandžom, miran i spreman.

Krilo se povuklo, pa se vratilo i kao da mu je dva puta lagano mahnulo, zavjesa se zatvorila i sjena je nestala.

Širom otvorenih mrtvih očiju Bukač je gledao prema balkonu i dalje čvrsto držeći ruke iznad slike u svom krilu.

V

Čim je povijeni, dugi crni nokat na kraju krila nestao, Bukač je umjesto zavjese opazio slabo svjetlo prošarano maglom i gledao je svoje noge kako nečujno koračaju po putu od velikih kamenih kocaka i začuo kako ga netko doziva i prepoznao je Ricka sa zmijom u ruci kako mu radosno maše stojeći na uzvišenju i ugledao je i Martina pored njega s papirnatim vrećicama iz samoposluživanja s dvije ovalne crvene mrlje na prsimi.

Koračao je i dalje i na klupi prepoznao Dianu i Talijana iz Rima koji je napokon dočekao njezin povratak a zatim je osjetio gomilu, raspaljenih kolega novinara kako igraju nogomet ne s loptom već s nečijom glavom, čije lice nije mogao prepoznati.

Koračao je i dalje, sve dublje u sivilo dana, otkrivajući sve manje poznatih lica, sve je više neznanaca.

Tada je osjetio da ga je netko primio za ruku.

Zastao je i ugledao dječaka koji je nevjerojatno sličio Krunoslavu Bukaču kada je imao jedanaest godina.

-Ne razumiješ?, upitao ga je dječak.

-Ne, odgovori smeteno Bukač.

-Ovo je tvoj svijet, to su ljudi o kojima si pisao. Neke si poznavao a neke nisi.

-Što oni rade ovdje?

-Došli su te pozdraviti na tvom dugom putu.

-Na putu?

-Na putu u beskraj, kaza mu dječak i ostavi ga samoga na putu.

Kamenita ulica

Posljednja ulica, već pri Sjevernim vratima Staroga grada, sa svega nekoliko kućnih brojeva, od davnina se nazivala Kamenitom, Kamenitom ulicom. Dakle, tu ulicu je činilo s lijeve strane pet, većinom oronulih jednokatnih kuća a desnu tri slična jednokatna izdanja i samo jedna dvokatnica na samome početku.

Ova je ulica, na temelju povijesnih izvora, uglavnom živjela mirno, ponekad su, a to je jedino bilo zanimljivo, u njoj su ponekad stanovali gradski službenici u usponu, očekujući promaknuće i preseljenje u središte Staroga grada. Ti gradski suci nisu u povijesti ostavili značajniji trag osim bilježenja svoga časnog imena u časnim listinama.

Na svoj način lijepa, mirna gradska ulica s odabranim stanovnicima, tiha i povučena u beskonačnim povijesnim vrtlozima.

U njoj se nikada nije dogodilo ništa što bi izazvalo opće zgražanje, kažu, nije bilo čak ni preljuba.

Dosadna ulica ali za primjer građanima, govorilo se.

Ipak, postojale su u povijesti ulice i izvjesne, zamršene epizode i o kojima se nije mnogo govorilo, najčešće se u razgovorima te teme preskakale.

Naime, prije nekih šezdesetak godina u Kamenitu se ulicu, dekretom vlasti, doselio s obitelji, točnije suprugom i tek rođenim sinom, sudac Anton Tomas,

Po svemu se novodoseljena obitelj u cijelosti uklapala u predodžbu o stanovnicima Kamenite ulice. Pročulo se odmah, kako je sudac Tomas, netom po dolasku, bio obaviješten kako ga očekuje, vrlo skoro, imenovanje u Visoki sud.

Tomasova supruga Vera, profesor fizike, za kratko je vrijeme počela predavati u 2. gimnaziji, dok se o dječačiću Branimiru brinula Marica B., udovica iz sela iz okoline grada.

Godine su lagano, bez većih napora klizile kroz Kamenitu ulicu, sudac Tomas nedavno je primio čast Predsjednika Visokog suda, a supruga Vera već je neko vrijeme bila postavljena na čelo gimnazije, kao njezin direktor. Drugu gimnaziju, završavao je i njihov sin Branimir, visoki, suhi mladić, šutljiv i sasvim nedruželjubiv.

No zanimljivo je to da je obitelj Tomas i dalje nastavila živjeti u Kamenitoj ulici, unatoč nove važne dužnosti suca.

Istinu govoreći, obitelj Tomas je koristila šesterosobni stan u jedinoj dvokatnici u Kamenitoj ulici i govorili su, lijepo im je ovdje a prostora imaju i previše.

Kod suca Tomasa, na česte večernje prijeme dolazili su svi iz vrha vlasti, umjetnici, javne osobe, poznati i priznati. Gospođa Vera je s Maricom B. priređivala sjajne domjenke o kojima su građani često šaptali i svakome je bila iznimna čast kada bi bio pozvan u Kamenitu broj 2.

Branimir Tomas je u međuvremenu odlučio uz strašnu zapanjenost roditelja ne upisati studij medicine jer su svi Tomasi bili liječnici, osim oca Tomasa koji se davno dvoumeći upisao pravo i nikada nije zažalio.

Naime, Branimir Tomas je odlučio otići na more, želi oploviti svijet kao mornar a onda će vidjeti.

I tako je i bilo.

Mladić se uskoro otisnuo na more kao pomoćni kuhar na trgovackom brodu pod francuskom zastavom.

Roditeljima je njegov odlazak doista vrlo teško pao, fizičko i duševno su trpeći silne muke propadali iz dana u dan, nezaustavljivo.

Za nekoliko mjeseci sudac Tomas je zamolio umirovljenje i dobio ga. Isto je učinila i supruga Vera.

Posve su se povukli iz javnosti, domjenke višu nisu priređivali, zahvalili su se i Marici B., koja se vratila nezadovoljna u svoje selo.

Sjedili su nijemi, nepokretni satima u dnevnom boravku, svatko uronjen u svoje mutne misli, ponekad progovarajući.

-Je li se javio?

-Je li pisao?

Branimir se rijetko javljaо kratkim pismima. Pisma su ukazivala na trag njegova kretanja po svjetskim morima.

Dvadesetog svibnja ove godine navršilo se punih jedanaest godina otkako je Branimir otišao ploviti.

U međuvremenu se nakupilo gotovo dvadesetak njegovih kratkih poruka s raznih strana svijeta, a koje su žalosni roditelji ljubomorno čuvali.

Nije nevažno reći, Branimir u proteklih jedanaest godina niti jednom nije pokucao na vrata roditeljskog doma.

Dvadeset i prvoga svibnja, već su prošla dvadeset i dva sata, Veru i suca Tomasa iznenadilo je zvono na vratima.

Pred vratima je stajao visoki, suhi muškarac, tamnog tena.

-Dobra večer majko, izusti čovjek.

-Branimir, Branimir, jaukne Vera.

Sudac Tomas je s nevjericom gledao u iscrpljena čovjeka s nekoliko vidljivih ožiljaka na licu.

-Sine, sine, to si ti?

-Da, ja sam, ja sam Branimir.

Te večeri, u svega nekoliko rečenica, Branimir je ispričao svoj protekli život.

Da, plovio sam pod raznim zastavama, dvije, tri godine. Onda su me uključili u organiziranu dobavu materijala za neke luke. Zatim sam i sam organizirao rad s tim lukama i sada sam tu.

-Što si organizirao?, upita ga nervozno otac.

-Sve što im je trebalo a mogli su platiti.

-I što ćeš sada? , istim će tonom otac.

-Ne znam, moram se najprije odmoriti i tada ću vidjeti.

Branimir se poslije obilne večere i dugotrajne posjete kupaonici povukao u svoju staru sobu na počinak.

Sudac Tomas je gledao u svoju ženu a ona u njega u potpunoj tišini.

Branimir se zadržao u roditeljskom dom svega par dana.

Kao što se iznenada i pojavio tako je i nestao četvrtog dana, u rano jutro, samo se iskrao.

Ovih dana, Kamenita ulica doživjela je još nešto, nešto u prilog svojoj povijesti.

U ulicu se doselio mladi sudac Markoni sa svojom suprugom Sanjom, pravom ljepoticom.

Ulica i dalje živi svoj istinski, predodređeni život, mrmljali su njezini stanovnici.

Koliko je već godina proletjelo kada je sudac Tomas napustio ovaj jedini svijet, a ubrzo za njim otišla je i njegova supruga. Niti na jednom sprovodu nitko nije opazio osobu koja bi sličila njihovom izgubljenom sinu u prostranstvima svijeta jer svi bi ga oni prepoznali, onako visokog, suhog, dostojanstvena držanja, kao otac.

Zanimljivo je spomenuti kako nitko nakon smrti supružnika Tomas nije preuzeo ostavinu, niti, stan, umjetnine. Stan je i dalje bio sa svim stvarima zapečaćen.

Danas se slučajno, na ulici, ispred kuće u kojoj je odnedavna stanovao, sudac Albert Markoni umalo sudario s pogubljenim likom. Suho se tijelu uspravilo i pogledalo u Markonija.

Sudac je osjetio neugodu.

-Oprostite, prozbori sudac.

-Hm, da, oprostite, prosikta nepoznati.

Sudac ga je pozorno promatrao dok je tamni čovjek nastavio govoriti.

-Ovdje sam nekada davno stanovao.

-Tko ste vi, upita ga sudac.

-Ja sam Branimir Tomas, pomorac, moj je otac bio sudac.

-Čuo sam zanimljivu priču o vama. Došli ste preuzeti nasljedstvo?

-Da, želim to što prije riješiti i otići.

Već idućeg dana Branimir Tomas je potpisao dokumente, preuzeo i odmah preko odvjetnika Carskog pustio u prodaju i stan i sve u njemu, ne ustežući se nimalo.

Ulica je još neko vrijeme prepričavala zagonetni povratak Branimira Tomasa, pitajući se stalno, je li to zaista bio pravi Branimir Tomas jer pravi bi Branimir Tomas sada bio ugledni liječnik a ne povinuti stari čovjek kome je sunce spalilo kožu da prekrije ožiljke.

II

Sudac Markoni nije pridavao previše značenja pričama o zagonetnom sinu Tomasovih, koji se odnekuda iznenada pojavio i jednako tako brzo tajanstveno iščezao u maglama svijeta.

Doista, Markoni je uživao u svakom trenutku bliskosti sa svojom suprugom Sanjom, mladom ženom rijetke ljepote, odmjerene rafiniranosti, nježnih gesta i zavodljive boje glasa.

Upoznao ju je još za vrijeme studija no tada nije bio dostojan takmac koji bi se mogao izboriti za svoje mjesto pored nje.

Studij je Albertu Markoniju pomogao da se istakne, a istodobno je kao student započeo suradnju s poznatim odvjetnikom Carskim. Naučio je cijeniti druge, poštovati izgovorene riječi, no shvatio kako razumjeti samoga sebe.

Odmah poslije diplome Carski ga je pozvao, neka izuči odvjetnički posao kod njega, no Markonija je više od svega privlačilo sudstvo, sud.

Carski je potegao neku od svojih veza i sud je Markoniju otvorio svoja teška vrata, a da bi za nekoliko godina Markoni postao najmlađi sudac u državi. U međuvremenu se uspio približiti i Sanji, koja se riješila svojih mladenačkih ljubavi i nedoumica i posve se prepustila Albertu Markoniju. Sudac se u tim izuzetnim trenucima osjećao ushićenim i bio je više no zadovoljan s onim što mu se u životu događa, nedvojbeno osjećajući kako će se morati žestoko boriti da ovakvo stanje i održi.

Naravno, uz pomoć Carskoga, kupio je četverosobni stan u Kamenitoj ulici broj 3, na prvome katu. Carski je vješto otkupio stan na dražbi za male pare te za isti novac, ali na rate, preprodao ga Markoniju.

Sudac Markoni uviđao je svoju sve veću ovisnost o odvjetniku Carskom, ona je svakim danom sve dublja, no bio je siguran kako će se pošteno odužiti za sve usluge.

No, istinu govoreći, odvjetnik Carski, do sada, dakle. nikada nije zamolio suca za bilo kakvu uslugu, niti informaciju, jednom riječju ništa.

Na kraju prve godine braka, supružnici Markoni dobili su sina Roberta. Mala obitelj doslovce je udisala samo čarobne mirise sreće.

Markonijeva supruga Sanja, profesorica glazbe, radila je na Glazbenoj akademiji, omiljena i od profesora i od studenta.

Jučer je Carski prišapnuo Markoniju kada su se našli na kavi u sudu.

-Mayer mi je rekao u povjerenju, ti si prvi na popisu za Visoki sud. To ti je velika prilika.

Markoni je šutio, ali nije mogao zatomiti veselje.

Biti član Visokog suda, značilo je prije svega imati iznimnu plaću, ugled, moć, zapravo ponajviše osjećaj sigurnosti kojemu je oduvijek težio.

I tako se i zbilo. Albert Markoni, najmlađi član Visokog suda.

Naravno, članstvo u uglednoj instituciji nosilo je mnoge obaveze, česte sastanke, predavanja, vijećanja, bavljenje znanošću.

U međuvremenu je Markoni potaknut Carskim i doktorirao, uz stanovitu podršku nekolicine mentora.

Sin Robert je rastao, Sanju je svakim danom volio sve više, ponekad se pitajući, ima li sreća granice?

Te ga je večeri Carski diskretno upozorio, daj malo pripazi, ona šara, otvor oči prijatelju.

No, koliko god se trudio Markoni nije opazio na Sanji nikakve promjene, dapače, osjećao je još silniju žestinu njegovih emocija.

Za sve to vrijeme sumnjičavosti, Markoni i njegova obitelj ostaju i dalje živjeti u Kamenitoj ulici jer se njihov novi stan u Strmoj ulici mukotrpno preuređuje.

Carski mu više nije ništa govorio o možebitnoj Sanjinoj nevjeri, naime, obojica su imali veoma mnogo obaveza, odvjetnik jedan vrlo teški slučaj a Markoni je, naravno poduprt hrabrenjem Carskoga, ušao u neizvjesnu trku za časnu poziciju Predsjednika Visokog suda, reklo bi se, preciznije, s podjednakim izgledima i za njega i za rivala, suca Novaka.

Na jednom od skupova u povodu izbora, u zatvorenom krugu, sudac Novak izrekao je nekoliko riječi o supruzi svoga protukandidata, suca Markonija. -Njezino ponašanje je dovoljno velika i neotklonjiva mrlja za jednog suca a posebno za mogućeg Predsjednika Visokog suda.

Informacija je procurila i dospjela u medije, koji se bez imalo milosti započeli rastezati priču ne o kvalitetama suca Markonija već o kvaliteti njegovog braka.

U priču je bio upleten profesor s Glazbene akademije, Vili Mates. Uskoro se uvijek gladni mediji iskopali priču kako njihova veza, Matesa i Sanje, zapravo, nikada nije ni prestala živjeti a Markoni je bio samo fasada.

Čiji je sin, naslađivali su mediji i dalje?

Markoni je zapao u bezizlazno ludilo. I kao što takvo nešto ne priliči uvaženom sucu, počeo se žestoko opijati, danima ne dolazeći na posao.

Ni Carski ga nije mogao urazumiti.

-Razvedri se i zaboravi je. Pred tobom je cijeli život, koliko mu je puta samo govorio.

Bez mnogo riječi, Sanja se odmah po izbjajanju afere iselila iz stana u Kamenitoj ulici, uzela Roberta i vratila se kod svojih roditelja, naime, profesor Mates bio je oženjen, otac dvije kćeri.

Albert je sve više gubio vezu sa stvarnošću, utopljen u alkoholu.

Jednom je u takvom stanju susreo Matesa na ulici koji ga je ismijao pred svima, govoreći kako nije čudo što mu je Sanja nabila rogove.

Albert se tada potpuno srozao kao čovjek, osjećao je kako mu mokraća curi i natapa hlače.

Jedva se dokopao stana s jasnom odlukom, gotovo je, ovo su te zadnje granice života. Odlučio je nepovratno, učiniti će samoubojstvo.

Srećom, u tim nesretnim okolnostima, zatekao ga je Carski i bez mnogo pardona smjestio u privatni sanatorij na sjeveru države, u potpunoj diskreciji.

Oporavak je trajao cijelu vječnost, mučno, odvratno, uvijek tegobno. Albert se sve svjesnije snažno odupirao ideji o preživljavanju, o povratku u život.

Ali Carski je imao dovoljno utjecaja i novca i osovio je Markonija na njegove još drhtave noge.

-Sada si moj. Počinješ raditi u mom uredu. Mandat u sudu ti je istekao. Bez posla si. Prvo ćemo obaviti razvod a tek onda idemo dalje.

Prvi su dani sličili katastrofi. Jednom istrgnut, zauvijek istrgnut, lamentirao je bivši sudac, sada suradnik u odvjetničkom uredu.

Markoni se više nije vraćao u stan u Kamenitoj ulici. Carski ga je dobro prodao. Nije Markoni otisao živjeti u novi stan u Strmoj ulici i njega je Carski povoljno prodao. Albert je kupio mali stan na Engleskom trgu, blizu novoga ureda.

Razvod je protekao glatko, obje strane po zakonu namirene i svatko na svoju stranu. Robert je pripao majci.

Ipak, odvalio je veliku stijenu, razmišljaо je Markoni, barem nešto za početak.

Kroz sve godine, više je puta pitao Carskog, zašto mi toliko pomažeš, da bi mu on te večeri na ponovljeno pitanje odgovorio, dugim, dugim pogledom s neobjasnjivim sjajem u očima, progovarajući tek.

-Oprosti.

Albert se smeteno nasmiješio ni potapšao ga po ramenu.

-Emile, ti znaš koliko te ja poštujem i cijenim. Nikoga kao tebe. ....Oprosti ti meni.

I tada se zbunjeno prisjetio nebrojenih kolona žena koje su navraćale u ured, koje je viđao sa Carskim i samo uzdahnuo.

Nikada više o tome nisu razgovarali.

Markoni je za nepunu godinu položio propisane ispite za odvjetnika i uskoro je njihov ured imao novi natpis.

Carski- Markoni.

U proteklim teškim mjesecima često se susretoao s bivšom suprugom kada je dolazio po Roberta, koji je već krenuo u školu.

Dapače, vrlo su civilizirano komunicirali, govoreći najviše o Robertu, mada je Markoni znao kako su se Sanja i Mates davno razišli, on se jednostavno nije želio razvesti, pa su se prijateljski razišli. Ona je i dalje stanovaala kod svojih roditelja u ne baš sjajnim uvjetima.

Kada se vratio u ured, tajnica ga je obavijestila kako mu je Carski ostavio poruku.

-Dođi u Prvu gradsku bolnicu, drugi kat, soba 26. Carski-Carski je ležao u krevetu prikopčan na aparate.

Nasmiješio mu se.

-Vidiš i sam. Ovo, odavna traje.

-No, imam prijedlog jer znam da baš o njemu često razmišljaš. Vrati je i počnite ispočetka a ja ću već nešto smjestiti Matesu, toliko vremena imam. Idi po nju a njega prepusti meni.

Jučer se uselila tročlana obitelj Markoni, u veliki, reprezentativni stan na Engleskom trgu, nekako tiho, ali svečano.

Carski se žestoko odupire opakoj bolesti. Molio je Alberta, neka sina koga nosi Sanja, nazove po njemu, Emil.

A Mates, protiv njega je pokrenuto nekoliko različitih postupaka, kažu neki, neće se izvući do kraja života jer mu to obećao Carski.

Albert Markoni i danas se pita, gdje su granice sreće.

III

Možemo biti sigurni kada kažemo da odvjetniku Emili Carskom nije promakao podatak kako je profesor glazbe Vili Mates u svom burnom životu jedno vrijeme stanovaо u Kamenitoj ulici 4, u suterenu, prije dosta godina.

Naime, Vili Mates prije nekih trideset i nešto godina, krenuo je u školu, roditelji su mu odnedavna radili u tvornici cipela Castro, najčešće u noćnoj smjeni prije mjesec dana uselili su se , svi troje u iznajmljeni, dvosobni stan.

Vili se slabo viđao sa svojim roditeljima, oni su izmoreni trećom smjenom odmarali u prijepodnevnim satima kada je dječak bio u školi. Popodne, za ručkom prozborili bi međusobno nekoliko riječi, majka bi ga pogladila po kosi a otac blago čušnuo po obrazu.

Vili Mates je oduvijek jednostavno znao, kako će se samo uz pomoć znanja i vještine jednom izvući iz ovoga vlažnog suterenskog stana. Znao je također dobro, a ta je vrela misao stalno izbjajala iz njegova mršavog tijela, kako će morati za taj izlazak u spas uložiti silne napore.

Matesi su bili svojevrsno čudo u Kamenitoj ulici, bili su jedini podstanari, obični radnici iz treće smjene s jednim suhim školarcem, nisu pripadali uobičajenom srednjem građanskom sloju državnih službenika.

Ipak, Vili je već u startu imao stanovite prednosti, žedno je upijao znanje, gotovo neprimjetan.

Već u drugom razredu zapažena je Vilijeva glazbena darovitost i njegovim je roditeljima predloženo, neka svakako upišu dječaka i u Glazbenu školu, no, dječakov je otac samo odmahnuo rukom, nemaju novca za to, a uostalom, koliko on zna, gotovo svi sa ženine strane bavili su se sviranjem po svadbama i sprovodima za sitne pare i nikada nisu ništa ozbiljno zaradili osim bolesti uzrokovanih alkoholizmom, dok za razliku od njih, on

stari Mates, nikada nije popio ni čašicu, on je siromašan, pošteni radnik a takav će biti i njegov sin, Vili.

Na žalost po staroga Matesa, gradska vlast je uz privolu majke, uplatila upisninu za Glazbenu školu i Vili Mates je sada polazio dvije škole.

Skoro dvije godine su trebale Viliju dok se nije priviknuo na složeni ritam, umalo je i odustao od glazbe, činilo mu se, kako tu ne saznaće ništa od onoga što bi želio.

Ipak nekako, uz silnu podršku majke, koja je započela raditi i dodatno, pa i pospremati po drugim kućama kako bi mu na sve mile način prikupila novac za prvu flautu, uspio je Vili završiti i jednu i drugu školu, da bi se bez problema upisao u gimnaziju i srednju glazbenu.

U svim tim godinama uspio se oduprijeti i porugama i omalovažavanjima ali i spletkarenjima rivala iz glazbenih krugova.

Već u gimnaziji osnovao je prvi sastav s kojim je svirao u Klubu sedam, a poslije i u Gradskoj kavani, omiljenom sastajalištu građana.

Pomalo je zanemario gimnaziju, pa ni u srednjoj glazbenoj nije blistao, no sviranje u živo donosilo mu je potreban novac za svakodnevni život jer mu je otac prije dvije godine otišao s nekom vjerskom sektom širiti nebesko milosrđe dok mu se majka i dalje koprcala između treće smjene i spremanja tuđih domova. Izdržavali su oboje.

Naravno, da je Vili Mates dobro upoznao i sve ono što ide uz sviranje, od nevjerljivih čudesnih moći i nemoći pića do raznih, često vrlo prevrtljivih lica ljubavi, od sporadičnih druženja s ženama noći do raznolikih djevojačkih lica koja je susretao u Gradskoj kavani a posebice od kada je otvoren Noćni klub, nazvan samo Bar. Nisu mu uvijek godila ta prisna, kratkotrajna prijateljstva, te strelovite izmjene nježnosti s nekoliko grčevitih pokreta i trzaja tijela ali se svejedno rado u njih upuštao, osjećajući, kako će jednom naići, kako će susresti jednu osobu kaje će sasvim razlikovati od ove uglavnom jednobojne noćne galerije.

Pa i kada je upisao Glazbenu akademiju još uvijek je noću svirao u Baru, sada već s znatno pristojnjim honorarima.

Napokon se s majkom iselio iz suterenskog stana u Kamenitoj ulici. Profesori s Glazbene akademije nisu uopće imali razumijevanja za njegovu noćnu smjenu, mora se posve koncentrirati na studij, šteta da toliki talent propadne.

No njegovi odani znaci iz polusvijeta noćnoga života pronašli su spasonosno rješenje. Ostavio se sviranja u Baru i vikendom, petkom i subotom navečer i noću svirao na primorskoj obali u Majesticu.

Studij je primjereno tekao, svirka na obali također, mada je Vili sve jasnije osjećao kako se neizostavno bliži trenutak kada će sasvim napustiti noćno sviranje i sav se prepustiti pravoj glazbi. Zapravo, pomalo je komponirao već od prve godine na akademiji.

Majka je bila neopisivo, silno sretna kada je Vili diplomirao na Glazbenoj akademiji i odmah bio pozvan da se kao asistent pridruži profesorskom timu.

I tada je prvi put Vili ugledao lijepo Sanjino lice. Zapanjio se, osjetivši vrelinu koja navire iz tijela, ali ona je sada bila drugačija, to nije bila vatra preživljavanja, to je bio nekontrolirani plamen razbuđenih emocija.

Stjecajem okolnosti, Sanja je bila student u klasi profesora Marasa, a Vili je bio njegov asistent.

S vremenom se nastojao približiti djevojci čarobna osmijeha, oko koje se stalno okupljaо roj raznovrsnih muškaraca.

Bio je ustrajan, nepokolebljiv, probio je taj gusti obruč oko Sanje i napokon dodirnuo njezino tijelo, odlučan da ga nikada ne izgubi.

Ljubav je bljesnula ali gorjela je nekim čudnim, varljivim sjajem.

Ponekad se Viliju činilo kako se njih dvoje sjajno razumiju, nadopunjaju a drugi je put gledao kako pored njega leži posve nepoznata žena.

To stanovito nerazumijevanje preraslo je u sve dublje nesuglasice i Sanja ga je ostavila, napustila ga je.

Bio je u tim danima posve sluđen, sjedio je u profesorskoj sobi, šutljiv, namrgoden, prepun očaja, ogorčen do bola.

Kasnije je saznao kako se Sanja veselo zabavlja, većinom povlačeći za nos niz aspiranata.

Drugi su mu prijateljski došaptavali kako je ona u ozbiljnoj vezi s ovime ili s onime. Njezina ljepota jednostavno nije mogla biti neprimijećena.

Po prestanku žalovanja i kada se iznova uključio u svijet, Vili je upoznao Marinu, tanku plavušu, vrlo odmjerenu osobu koja je za nekoliko mjeseci postala njegova supruga.

Vili Mates jučer je dobio cijenjenu Gradsku nagradu za kompoziciju Osam, Odnedavno je i docent na katedri kod profesora Marasa.

Sa suprugom Marinom ima dvije kćeri, Vesnu i Mašu, žive u otmjenoj Francuskoj ulici, eh, da mu je majka živa, kakav bi to ponos bio.

Međutim, Vili Mates nije bio sretan čovjek. iako je sada, imao sve, gotovo sve, što je davno kao siromašak želio. Imao veliki stan u otmjenom kvartu, prepun skupocjenog pokućstva i umjetnina, divnu i pažljivu suprugu i dvije pomalo vragolaste kćeri, ugledni je profesor i kompozitor, no, svejedno se osjećao praznim, nepotpunim.

Nije se morao zavaravati niti beskonačno dugo tražiti spasonosni odgovor. Znao je, nedostaje mu ona, bez nje je nitko, ništa, gola ništica. Sanja je bit njegova života. Neprestano je tonuo u prisjećanje na trenutke provedenih s njom, proživljenih s njom.

Da njegova muke, bude još gora, od prije dva tjedna Sanja je počela raditi na Glazbenoj akademiji kao asistent.

Viđali su se višekratno, svaki dan, isprva samo uz tih pozdrav prolazio bi pored nje, sve dok jednom nije izdržao, primio je grčevito za ruku, privukao je sebi i poljubio.

Ona nije bila nimalo iznenađena, žestoko mu je na hodniku uzvratila poljupcem.

Oh kakvi su to dani opet bili, kakvu je silinu osjećao razbuđeni Vili Mates. I tada kada mu je izgledalo kako će vječno sjediniti sa Sanjom, ona je iznova otišla iz njegova uzburkana života, bez riječi.

Dapače, u jednoj prigodi, ubrzo poslije rastanka, Sanja mu je hladno rekla kako se udala za suca Markonija i čeka dijete s njim.

Ostao je zaleden na hodniku.

Nakon tog sudbonosnog susreta nekako su se sve rjeđe viđali, a i tada, na distanci pa i bez pozdrava.

Jučer je Vili svečano proslavio u društvu obitelji i prijatelja Državnu nagradu za kompoziciju Elipsa, napokon po svemu sudeći smiren.

No na domjenku se nenadano pojavila i profesorica Sanja i srdačno mu čestitala.

Nastojao je ostati pribran, no nije mu uspijevalo, jedva se suzdržavao da je pred svima ne zagrli.

Iduće večeri, u kabinetu na akademiji, Vilija je posjetila Sanja i njihova priča krenula opet. Trajala bi i trajala da se onaj nije prijavio za utrku kao kandidat za Predsjednika Visokog suda, kada je njihova tajna veza dospjela u javnost.

Na žalost ili na sreću, nije znao, kada je Sanja inzistirala da se razvede, Vili nije imao snage ostaviti napustiti svoje djevojčice i ona, Sanja opet se od njega okrenula.

Jutros je iznenađen saznao, pokrenut je postupak protiv njega. Rekli su, pomalo zlurado, kako iza svega stoji poznati odvjetnik Carski, kažu svi, ljubavnik suca Markonija, bivšeg suca Markonija za koga se ne zna gdje je u ovim vremenima.

Nije više prilazio klaviru, Marina se posve otuđila od njega, ostaje živjeti u stanu samo zbog djevojčica. A i što mu je trebalo da onako ponizi onog jadnika, sav se upišao.

Iduća godina donijela mu je nove nevolje, više istražnih postupaka. Istina je, poznavao je sva ta lica s noćnih svirki, no, nikada ga nije zanimalo s čime se oni bave a sada se tvrdi da je on bio njihov bliski suradnik, duboko upleten u nezakonite rabote.

Nije dugo trebalo da mu se Glazbena akademija zahvali. Bio je iskreno sretan kada su ga primili u mali barski orkestar, ponovno ti se noći vraćam, mrmljao je dok je oblačio crno odijelo.

Od noćnih glazbenih ptica je čuo kako se u međuvremenu Sanja vratila odvjetniku Markoniju, čekaju drugo dijete.

Vili je podigao flautu i zasvirao, znajući kako ga još samo noć sluša.

IV

Tog kišnog dana, 21.03. u velikoj čekaonici Gradskoga suda, već od ranoga jutra pristizali su pozvani, radi optužbe ili svjedočenja ili obrane.

Godinama su se vodili procesi protiv bivšeg profesora Glazbene akademije, Vilija Matesa zbog umiješanosti u raznorazne nezakonite radnje u proteklim godinama, a sada glazbenika u noćnom orkestru.

Matesa je branilo u nekoliko predmeta više odvjetnika, uglavnom slabih ili tek prosječnih, no, uglavnom, uslijed nedostatka pravovaljanih dokaza, optuženik je bio oslobođan.

Preostala je samo ova optužba, kako je Vili Mates sudjelovao, istina, samo kao kurir, u prenošenju važnih informacija u velikom lancu krijućara oružja a čije je stjecište kod nas bio poznati lokal na obali, Majestic.

Mates je odbacio i ovu optužbu kao besmislenu i posve neutemeljenu, pa se očekivalo kako će i ovoga puta biti oslobođen, uostalom, svi su znali, sudac ili odvjetnik Markoni već mu se dovoljno osvetio zbog afere s njegovom Sanjom a mediji su se ponekad pitali, čija je zapravo Sanja?

Odvjetnik Carski iako s teškom mukom, odupirao se i dalje opakoj bolesti. I on je došao na sud da još jednom vidi lice uništenog čovjeka, praćen kolegom, odvjetnikom Markonijem, koji je na svaki način želio izbjegći susret s Matesom.

Došla je i Sanja Markoni s dva sina, Robertom i Emilom. I za njih su se mediji, bez imalo obzira pitali, čiji su oni?

U čekaonici je vladao potpuni muk, povremeno razbijan glasom sudskog službenika koji je prozivao osobe radi pristupa u dvoranu.

Carski je dostojanstveno sjedio, svjestan svoje silne moći a koja tako malo vrijedi u usporedbi s bolovima koji ga nemilice probadaju.

Markoni je tupo gledao ispred sebe, a Sanja je jedva susprezala svoju naraslju nervozu, dok su dječaci međusobno tiho razgovarali.

Odjednom se začula larma iz sudnice, izletio je unezvjereni odvjetnik Vilija Matesa.

-Osloboden, slobodan.

Nakon nekoliko trenutaka na vratima se pojavio i Vili Mates sa stidljivim osmijehom.

Ubrzo se saznalo, francuska policija dostavila je izjavu izvjesnog Branimira Tomasa, jednog iz skupine osuđenih krijumčara oružja kako njegova mreža nije imala niti kontakata niti kurira u ovoj državi, dapače, Tomas je rekao kako oni nikada nisu niti imali namjere raditi s bilo kim iz njegova rodnog grada.

Hm, promrmljao je Carski kada je čuo, znam samo da je taj tip nedavno na čudesan način pobjegao iz zatvora i zameo mu se svaki trag nakon toga.

-Znaš li Markoni, taj je Tomas nekada stanovao u Kamenitoj ulici, njegov je otac bio sudac Tomas.

Sanja Markoni razrogačenih je očiju promatrala odlazeću figuru Vilija Matesa, koji je onako smeten, nije ni primijetio u čekaonici.

Albert Markoni je ustao i poveo svoju obitelj prema izlazu.

-Vidimo se Carski, domahnuo mu je.

-Vidimo se.

No, više se nisu vidjeli. Te je večeri Carski iznenada oputovao u Afriku.

Obitelj Markoni nastavila je živjeti svoj skladni život, no svatko sa svojim sumnjama, pa i dječaci, kojima su jako smetala nerazumljiva izrugivanja druge djece.

U idućem tjednu novine su objavile kratku, nepotvrđenu vijest, kako je ugledni odvjetnik Emil Carski pronađen umoren u predgrađu alžirskog Orana, a pored njega još jedno, posve unakaženo tijelo nepoznatog muškarca s ponešto još vidljivih dubokih ožiljaka na tijelu dok je lice bilo sasvim neprepoznatljivo.

-To je Branimir Tomas, gotovo nečujno je prošaptao Albert Markoni čitajući užasnu vijest.

-No, barem si se oslobođio bolova Carski, barem to, uzdahnuo je odvjetnik.

Vili Tomas i dalje svira noću, njegove djevojčice rastu a Marina, ona je u svom svijetu, žive znatno skromnije ali mirnije.

Vili sve snažnije prepoznaće miris suterena i užasava se i same pomisli na to, mora ponovno dalje, ponešto komponira ali bez uspjeha.

Nekoliko je puta Vili susreo Sanju Markoni na ulici, prošli su nijemo jedno pored drugoga, on je razmišljao o bezdanu suterena dok je netremice gledao u njezine lijepe, ugasle oči.

Čak su i mediji jadikovali kako je grad prekriven teškom baruštinom europske provincije u kojem se baš ništa zanimljivog za sveopću javnost ne događa.

Grad je živio svoj jednolični život, izvjesne razlike ostajale su skrivene iza prozora i vrata, dok je na ulicama vladala dosada.

Tišina, muk u povijesnim i novoizgrađenim zdanjima. Bez prava razloga stanovnici su se povukli u sebe, u svoje domove, kao da iščekuju svima znanu, nadolazeću veliku nevolju. No, ništa takvoga nije dolazilo niti se najavljalilo, zapravo gospodarski progres bio je sve vidljiviji, gotovo na svakom koraku.

Vijest kako je Sanja Markoni preuzela katedru na novo utemeljenoj Glazbenoj akademiji u gradu na sjeveru države, sve je donekle iznenadila, uzbudila jer znalo se, s njom i oko nje uvijek se ponešto može desiti.

Naravno, mediji su se odmah razdragani, primili posla i za tren iznijeli konstrukciju kako je Sanja Markoni opet napustila odvjetnika Alberta Markonija, sada ne zbog Vilija Matesa, već zbog nekog drugog, tajanstvenog.

Odvjetnik Markoni nije želio davati izjave, osim što je potvrđio da mu je supruga preuzela katedru u gradu na sjeveru zemlje.

Novinari su posjetili i Vilija Matesa koji je bio donekle iznenađen interesom novinara, već vidno alkoholiziran poslije noćne svirke ali on nije znao stvarno ništa.

-Ne, sa Sanjom Markoni ne održavam godinama nikakve kontakte.

Zapravo odvjetnik Markoni samo je formalno živio u braku sa Sanjom, on je posve uronio u mnogolike odvjetničke poslove, često složeno sumnjive radnje i nije obraćao previše pozornosti na ženu s kojom se susretao u

stanu. Njihovi sinovi, Robert i Emil otišli su prije koju godinu na studij u inozemstvo, na svu sreću, pomišljaо je često otac, Albert Markoni.

Uistinu, Alberta uopće nije zanimalo što radi njegova supruga, pa ni onda kada su ga izvještavali revni i brojni doušnici u kakvom ili čijem je društvu Sanja viđena.

Govorili su mu da ona veći dio dana provodi na Glazbenoj akademiji, marno i predano podučavajući studente, na neki način ju je pravdao.

No, iako je ponekad naslućivao, nije zastajao, odvjetnik je tonuo sve brže i sve dublje s one strane zakona, sve dok gnojni čir nije puknuo i rasprsnuo se onakav smrdljiv mnogima u lice.

Markoni se na jedvite jade izvukao no cijeli je imetak potrošio na druge odvjetnike, na pronalaženje ili uklanjanje dokaza, no pričalo se da je ipak uspio odvojiti jednu sumu novca za nastavak školovanja svojih sinova u inozemstvu.

Iselio se iz finoga kvarta, izbačen je i iz Odvjetničke komore i s ono malo novca što mu je napisljektu preostalo mogao je iznajmiti suterenski stan u Kamenitoj ulici, no kako nije imao dovoljno uzeo je još jednoga podstanara, teško oboljelog glazbenika, alkoholičara Vilija Matesa, koji ga čak nije ni prepoznao.

-Znam samo da sam ovdje u nekom drugom životu boravio, stanovao ili još uvijek stanujem, sada će doći moji roditelji iz treće smjene, ponavljaо je neprestano Mates a Markoni je mislio, sva sreća da me ne prepoznaće.

A Sanja Markoni, ona kao da se izgubila, nikada nije preuzela katedru u gradu na sjeveru države. Neki misle a drugi tvrde da ju je njezina sačuvana ljepota odvela dalje, mnogo dalje od Kamenite ulice.

VI

Mates i Markoni lagano su trunuli u suterenskom stanu, sada već vrlo ovisni o socijalnoj pomoći koju im je grad pružao ili neki nepoznati dobrotvori, naime, mnogi su uistinu bili sretni sa spoznajom kako odvjetnik Mates više nije u igri i posve je bespomoćan, osramoćen i neopasan, neživ zapravo.

A Vili Mates, on bi ponekad iz druge sobe noću viknuo Markoniju.

-Ja tebe znam, poznajem te. Kako si rekao da se zoveš?

I onda bi opet pijan lijegao i iznova zaboravljaо na lice koje zna a ne pamti. Povremeno bi obojica susretali začuđene pogledе urednika i finih građana Kamenite ulice, koji nisu mogli vjerovati kakve barabe stanuju s njima u istoj ulici ili zgradи.

Vremenom se i Markoni prepustio čarima alkohola, koga im nikada nije uzmanjkalo, dapače neplaćeni računi obojice u obližnjim gostionicama od nepoznatih su osoba na vrijeme podmirivani.

Markoni je u tim trenucima bio sretan čovjek, potpuno bi potonuo u zaborav, njegovo se sjećanje sustavno brisalo, činilo mu se, postaje netko drugi, izbrisani ali slobodan od svega.

Sanju Markoni više nitko gotovo i nije spominjao, osim kada bi se ponetko, posve neobavezno sjetio njezine legendarne ljepote koja uništava sve oko sebe.

Ovoga je proljećа svoje teške oči napokon zaklopio Vili Mates, glazbenik. O gradskom trošku sahranjen je na Središnjem groblju s tek nekoliko osoba na ispraćaju. Među njima bio je i Albert Markoni, ovoga puta posve trijezan i silno žalostan, lamentirajući kako je umro njegov drugi ja te da jedva čeka da se pridruži sudrugu iz suterena.

Sreća ga je poslužila i za nekoliko tjedana, gotovo ista grupica većinom nepoznatih ljudi ispratila je Alberta Markonija, pravnika na Središnjem

groblju, Nekako, sigurno slučajno, položen je u grob do nedavno preminulog Vilija Matesa.

-Dovoljno su blizu da se vide i čuju jedan drugoga, prozborio je netko iz pratnje. Na te su se riječi svi gromko nasmijali.

Jednom su novine objavile priču pomalo mahnitog, čuvara na Središnjem groblju, koji je tvrdio da je nekoliko puta opazio nepoznatu ženu u crnini kako stoji, nepomična između dva neodržavana groba. Žena je stajala između posljednjih počivališta Vilija Matesa i Alberta Markonija. Čuvar nije mogao opisati njezino lice, bilo je uvijek prekriveno crnim velom. no izgledala je vrlo dostojanstveno, otmjeno. Grobar je istom prigodom rekao kako on zna tko je ta osoba. To je zlokobna žena, na trenutak se vratila.

Što je bilo sa Sanjom Markoni nitko nije znao. Svijet je jednostavno zaboravio na nju. Neki su fantazirali kada bi se netko dosjetio njezina imena, kako se ona sigurno opet dobro udala još i prije nego li je umro Markoni a drugi su tvrdili da su je vidjeli u Parizu ili Beču, iste, nedirnute ljepote.

Ni o Markonijevim sinovima, Roberu i Emilu, nije se znalo ništa.

Matesove kćeri žive u inozemstvu a Marina je u Domu za nemoćne.

A Kamenita ulica, ona i danas ima nove stanovnike, koji će tek čuti priču o Tomasima, Markonijima, Carskom i Matesima.

FRAGMENTI ŽIVOTA I SMRT

L U T N J I S T La Ville

Lagano, isprva neprimjetno treperenje prstiju lijeve ruke, popodne sve primjetnije, zabrinulo ga je. Ruke su njegov alat i kada nježno miluje vrat lutnje i kada prstima lijeve ruke čvrsto prigrabi, odmah iza skvrčenih prstiju desne ruke grubu dršku dugog, sivo svjetlucavog sječiva.

To sam ja, Jean La Ville, lutnjist, Jean La Ville svirač lutnje.

No, ne žalim se, mada se od sviranja slabo živi. Srećom, prije par godina. Naletio sam posve slučajno na starog Maksa, tako su ga svi zvali i oni koji su koristili njegovu mračnu vještinu ali i oni koji su s njegovim imenom plašili druge, ne samo djecu.

Maks je nemoćno ležao u jarku pored puta, neposredno prije glavnih vrata Sjevernog grada. Pijan i bespomoćan, star, prljav, s nizom razbacanih svežnjeva umotanih u kožu. Prikupio sam njegove svežnjeve, pridigao ga, osvježio s malo ustajale vode iz mještine.

-Potraži konja...., tu je negdje, jedva je promucao.

Konja sam pronašao nedaleko, nije se opirao kada sam ga poveo. Na konju niz svežnjeva umotanih u kožu, s obje strane sedla.

Nekako se Maks popeo na konja, te me zamolio hrapavim glasom.

-Odvedi me u prvu krčmu. Moram se odmoriti. Sutra, sutra imam puno posla.

U Sjevernom gradu sam bio nekoliko puta. Svirao sam s još nekim zabavljujući lokalne velikaše i otišao uglavnom praznih džepova jer život i druženje ovdje nije jeftino.

Prvo konja s opremom a zatim Maksa sam smjestio u krčmi Gavran. Krčma se nekako nehajno, lijeno naslonila na visoke gradske zidine, otvorena svojim pročeljem za sve namjernike. Krčmar, mrk i neljubazan, poznavao je Maksa od prije, položio ga je u prvi slobodni ležaj u velikoj sobi , u potkrovlju. Boreći se protiv sna koji je žestoko nailazio, Maks mi kazao.

-Ostani, ostani, sa mnom do sutra. Platit će ti, Više ćeš zaraditi sa mnom, nego s lutnjom.

Iako teško pijan, Maks je u meni prepoznao svirača lutnje iako je ona bila brižljivo skrivena u crnoj torbi na leđima.

Ostao sam s Maksom. Krčmar me nahranio , te donio pokrivač, mogu spavati na podu pored Maksova ležaja.

Ujutro, Maks je bio posve druga osoba. Vidno raspoloženm gladan, bistra pogleda.

-Onda, misliš li da bi mogao ostati sa mnom; , upita me tiho.

-Ne znam, nisam siguran.

-Vraga ne znaš, u džepu nemaš ništa, samo vučeš tu lutnju gore, dolje po ovoj napaćenoj zemlji.

-Pa dobro, možda mogu ostati.

Maks me snažno lupi rukom po ramenu.

-Pogledaj, Maks će vedro, mogao mi biti pomoćnik. Trebam pomoćnika. Oni traže brzinu. Evo, od obavljenog posla, od zarade, davati će ti četvrtinu, no dobro, ne gledaj me tako, u redu, trećinu.

Maks zašuti, pronicljivo me gleda i opet progovori.

-Naučit će te vrlo korisnom zanatu. Taj naš posao, taj zanat neće nikada izumrijeti. A ja, vidiš i sam, izgledam umorno, iscrpljeno, netko bi rekao i staro, dakle ja trebam pomoći. U redu? U redu. Dovedi konja s opremom ispred krčme.

I tako sam pristao, začuđen svojim pristankom.

Natovario sam većinu svežnjeva na konja a preostalo stavio na svoja leđa, pazeći na torbu s lutnjom.

Maks je uskoro izašao. Bez riječi sam krenuo za njim.

Ubrzo smo kroz vrevu ljudi stigli do Gradske kuće.

-Tu me čekaj, procijedi kroz zube Maks.

Čekao sam ga, činilo se dosta dugo, zvona su već odbrojavala podne.

Maks je napokon izašao držeći vrećicu u ruci.

-Krenimo.

Pratio sam ga, vukući konja za sobom. Prošli smo kroz glavna vrata, pa nešto udesno te dospjeli do male zaravnji.

Uočio sam nekoliko gradskih stražara kako stoje u gomili. Iza njih se ukaza gradski sudac.

-Oh, Maks, već smo mislili da nećete stići.

-Ja uvijek stižem uvaženi suče.

-Dobro, pomalo nervozno reče sudac, mi smo presudu pročitali, sada je na vama.

Maks mi pokaže mjesto gdje ćeu ostaviti konja, te odmah zatim prstom na jedan svežanj s lijeve strane sedla.

-Donesi i budi pored mene.

Stražari su uskoro doveli, uistinu, dovukli su nekog jadnika vezanog lancima.

-Koju?, prodere se Mads.

-Koju hoćete gospodine Maks, ali samo jednu.

Maks se okrene prema meni i susretne se s mojim zapanjenim pogledom.

Polako je oblačio svoj crveni haljetak, najočitiji znak njegovog zanata.

-A što si mislio da ćemo svirati velikaškim kćerima. Pogledaj,pokaže vrećicu obješenu o pasu, trećina je tvoja. Kada si zadnji puta imao toliko novca.

Stražari su držali uspaničenog čovjeka, čvrsto i bez obzira.

-Ti mu samo povuci ruku kada ti ja kažem.-Koju?

-Koju hoćeš, suho mi odgovori. Maks odmota svežanj i izvuče dugi mač zaprljanog sječiva.

-Sada.

Povukao sam jadnikovu lijevu ruku i odmah zatim s njom odletio na travu. Držao sam grčevito odsječenu šaku iz koje je tekla krv.

-Baci.

Jedva sam se oslobođio krvave ruke. S već pripremljenim užarenim nožem stražari su onesviještenom osuđeniku prislonili sjećivo na ranu. Pustili su ga da padne, meso je gadno smrdjelo a on se uvijao od bolova dok su oni polako odlazili prema glavnim vratima.

-Evo, izvoli, ovo je tvojih pet novčića. Moraš prvo naučiti kako se održava oprema.

Zastao sam iza Maksa, držeći se za konja kako bih povraćao. Nekoliko sam puta do glavnih vrata morao stati.

-No dobro, smijao se Maks, mislio sam da si muškarac a ne preplašena djevojčica.

Bio sam odvratan sam sebi, ja Jean La Ville, lutnjist i to dobar lutnjist, pomažem ostarjelom krvniku.

No pomisao na pet novčića te spoznaja kako je jadnik izgubio jednu ruku donekle me je umirivala. Uostalom, nikada nisam posjedovao pet novčića odjednom i za tako malo posla. Dobro sam se sjećao, svirali bi po nekoliko dana, s malo obroka i onda, jedan ili vrlo rijetko dva novčića.

S Maksom i njegovim crvenim haljetkom proputovao sam cijelu pokrajinu. Uvijek je u gradskim kućama dobivao potrebne i pravovremene informacije, gdje i kada je nužna ne samo njegova, već naša nazočnost.

Za nekoliko mjeseci upoznao sam dobro sav raspoloživi arsenal Maksovih alata, trudeći se dobro ih održavati.

Ponekad bi me Maks prisilio na izvršavanje jednostavnih kazni, recimo šibanje ili batinjanje. Vremenom sam i to prihvatio, nikada ne gledajući u kažnjeniku ljudsko biće koje pati, već samo nakupinu kostiju i kože, koja lako puca već pri prvom udarcu. Maks bi mi ponekad znao reći.

-Za ovo si talentiran. To mi je rekao i sudac. Koža ovoga se više neće sastaviti.

Zima nas je zatekla u gorju. Valjalo se skloniti ispred zime, sačuvati opremu, konje jer, sada sam i ja imao svoga i mnogo smo brže putovali. Tu u gorju Maks je imao tajno skrovište, kolibu između pećina.

Pokazao mi je odloženo, istrošeno, polomljeno oružje, alate, najčešće sjekire i mačeve.

-Vidiš ovaj, puknuo je po sredini. S njime sam radio cijelu mladost. Koliko je on novca donio. Hm, doista, ne znam ni sam.

Zima je sporo prolazila, otegnula se. Maks je bio sve nervozniji. Često me je znao probuditi noću, divljao je, žestoko se opijao, stalno urlajući, izvikujući nepoznata imena.

-Tko su ti ljudi Maks?

Odmjerio me je opakim pogledom.

-Probudio sam te. Hm. Ti ljudi. Lica im ne pamtim, samo imena. To su oni dragi La Ville, oni koji više nisu ustali. Ah, uskoro će ih i ti upoznati, mislim, to će onda biti samo tvoji, uskoro, uskoro.

Odlučio sam pobjeći. Iste večeri, uzeo sam crnu torbu s lutnjom i tiho se iskrao u noć. Cijelu je noć sniježilo, neumorno sam hodao, moram pobjeći, moram se spasiti.

Ujutro, izmoren, spustio sam se na tlo, na početku šumarka. Potpuno iznemogao, odmah sam zaspao.

Probudio me je udarac noge. Skočio sam i ugledao pijano Maksovo lice.

-Nisi daleko odmakao, Maks se jedva držao na nogama.

Osjetio sam novu prigodu. Potrčati ću dalje, u spas, u slobodu.

Maks me gleda, smije se i govori.

-Kamo možeš otići? Dolje, dolje u nizini vlada glad i neke čudne bolesti. Nitko ne svira. Mi, mislim na sebe, ponekad imamo posla. Malo očistimo pokrajinu i gotovo. Evo, evo prijedloga, dijelimo zarađeno na pola, daj ruku.

Pružio sam drhtavo ruku. Što se tiče novca, kako smo se dogovorili tako je Maks i plaćao. Imao sam već blizu pedeset novčića, imao sam i konja, Maks je uvijek govorio kako je novi konj samo moje vlasništvo.

Zima je i dalje trajala, proljeću ni traga. Više se nisam obazirao na Maksova buđenja i divljanja. Sve sam više vremena provodio u proučavanju Maksovog alata, promatraljući ga, opipavajući, gladeći nekad i zamahujući. Maks me je podučavao, svakim danom sve više.

Proljeće je napokon došlo, tužno i beskrvno. Putovi razrovani s ruljom koja se kretala u bjesomučnoj potrazi za hranom, za staništem. Teško smo se probijali između rojeva odrpanaca.

Neki su prepoznavali Maksa i odmah nam se uklčanjali s puta.

U Gradu četiri kule Maks je dobio puno posla. Vratio se veseo s punom vrećicom.

-Jedna sjekira, jedan mač, dva užeta. Da, valja odmah pripremiti alat. Sudac je odlučio, prvo dva užeta, zatim sjekira. Maks je doista brz. Glava je pala pod sjekirom, nekako u isto vrijeme kada su se prestali koprcati na užadima. Priveli su i posljednjeg osuđenika. Mač.

Čovjek je bio posve smiren. Bez ustezanja položio je glavu na krvavi panj. Pružio sam Maksu mač. On je zastao iznenada u kretnji, pocrvenio je, naglo se oznojio.

- Drži La Ville, drži mač. Obavi posao do kraja. Platili su.

Maks se teturavo udalji nekoliko koraka i sjedne na zemlju.

-Gospodine suče, moj pomoćnik će sada polagati teški ispit.

-U redu, svi ste isti.

Držao sam mač i pogledao prema mirnom tijelu. Čovjek je otvorenih očiju gledao nekamo.

-Hajde, viknu sudac.

Podigao sam sjećivo osjećajući njegovu silnu moć i spustio ga naglo. Vježbanje je dalo rezultate. Udarac je tupo odjeknuo, tijelo je samo spuznulo a glava s otvorenim očima odletjela je nekoliko koraka. Maks je veselo zapljeskao vičući.

-Još malo pa ćeš biti vješt kao ja. Hej, hej ne zaboravi, tvoj prvi se zvao Turret.

Napustili smo pokrajinu i zaputili se južnije u potrazi za poslom.

Jednom me je Maks iznenadno zapitao.

-Od kada si sa mnom, nisi uzeo u ruke lutnju, Mogao bi malo zasvirati.

Izvadio sam lutnju i zasvirao, loše, bez osjećaja.

-Nije loše, sumorno će Maks, no s mačem si bolji, puno bolji a i sjekira će ti biti bolja, samo moraš vježbati.

Ne znam koliko je proteklo vremena, Maks me je napustio zauvijek. Ja sam sada gospodar kolibe pored pećina i kuće u Gradu četiri kule, imam tri pomoćnika. Odlazimo kada nas pozovu. Pomoćnici su dobri, brzo uče, a ja, ja noću sviram sa svojim krvavim prstima, lutnja plače, muči se i trza a ja je čvrsto držim milujući njezin nježni vrat žestoko trzajući prstima desne ruke po njezinim tužnim žicama.

L U T N J I S T 2

Koliko sam dugo bio s Maksom? Hm, tek je mladi kralj zauzeo svoje mjesto na prijestolju, da, bit će tada. Sjećam se, do pobune velikaša kralj Karlo vladao je gotovo petnaest godina. Da, nekako, čudno je to, iste godine kada je kralj Karlo stradao od ruke urotnika Maks me je napustio zauvijek. Dakle, evo, pratio sam Maksa i učio petnaestak godina. Stekao sam slavu primjerenu mom mračnom zanatu. U izvršenju presuda bio sam brži i precizniji od Maksa, što i nije neobično. On je postajao sve stariji, nemoćniji, a ja koji sam pozorno slijedio njegove upute i savjete, bio sam sve bolji, brz i nemilosrdan. Sjećam se i sada dobro Maksovih riječi.

-Udarac mora biti odlučan, jednostavan, učinkovit. Tvoje tijelo mora prihvatići alat, morate biti jedno. Ne zaboravi, lijeva noga za pola koraka uvijek naprijed. Za petnaest godina stekao sam ne malo bogatstvo. Gradovi su rado osuđivali, no nas je bilo malo, malo dobrih.

Debeli Erik bez talenta, Tomasso bez ikakvih obzira, njegovi su dugo umirali, a mi, mi smo bili najbolji u svom vremenu.

No, nakon smrti kralja Karla, za nas, za mene jer Maks je umro, nije više bilo mjesta u ovoj napačenoj zemlji. Pojavili su se novi takmaci, oni nisu radili s tradicionalnim alatima ali moram priznati, svjetina ih je obožavala. Rasprodao sam sve što sam posjedovao, od kuća, konja, raspustio sam pomoćnike i svakome dao nešto od nužnog alata kako bi mogli i dalje nesmetano nastaviti svoj posao i preplovio more, prema jugu, u potrazi za mjestom smirenja, s lutnjom u crnoj torbi i nekoliko vrećica zlatnika.

Brodom sam za nekoliko mirnih dana dospio do Italije, ali sam ubrzo krenuo dalje, do otočja Labirinta. Klima na otocima bila je izvanredna. Suho, toplo s blagim vjetrovima, iznimno bogato raslinje, ljudi nekako drugačiji, otvoreniji, bliži, otvorenih gesta, nisu obarali poglede, vedro su nasmijani gledali i mnogo govorili. Kupio sam u luci manju kuću s vrtom,

svidjela mi se na prvi pogled. Dane sam većinom provodio svirajući na lutnji ili u kući ili u vrtu prepunom sjena. U prvih mjesec dana upoznao sam lokalnu vlastelu, profesionalne vojнике, kockare,dame... Naravno, sve je njih zanimalo tko sam i odakle sam. Tko sam ja Jean La Ville?

Nisam tajio, ja sam lutnjist, dobar glazbenik, sve sam ovo zaradio svirajući, a sada sam umoran, želim svirati samo za sebe i odmarati se.

Tako su me i prihvatali. Više sam puta priredio bogatu gozbu, zabavljao sam ih sviranjem.

Kapetan gradske straže jednom me je umalo iznenadio.

-Oprostite gospodine La Ville, čuo sam puno lutnjista, rekao bih, bez uvrede molim, mnogi su vam ravni po umijeću a pouzdano znam da su daleko od vašeg bogatstva. Oprostite još jednom.

Brzo sam se pribrao.

-Znate gospodine, sve je to pitanje sreće. Samo je sreća u pitanju. Ja sam nekoliko puta svirao i za samoga kralja Karla. To se isplatilo.

Kapetan je s osmijehom prihvatio moje riječi jer jednostavno nije mogao znati da nikada nisam ni stupio u dvor niti video kralja Karla. No, bio sam gorko svjestan, moram pripaziti na kapetana gradske straže.

Nastavio sam živjeti nešto povučenije, sve dok nisam upoznao Magdalenu Leni, udovicu od trideset godina, bez novca i djece, ali na dobrom glasu. Njezin pokojni muž pomorac Balboa potonuo je negdje na sjeveru zajedno s brodom. Gubitak supruga a još više tereta s broda užasno je otežalo Magdaleninu situaciju. Pomorčeva kuća prodana je radi namirenja duga. S preostalim novcem Magdalena Leni mogla je iznajmiti malu kućicu u samoj luci. Kuća je bila trošna i neudobna, nepogodna za stanovanje. Sve mi je to ispričao Marton, pomorac s raznim znanjima, koji je pokatkad obavljao za mene neke poslove a koji nisu priličili mome rangu.

Zainteresirala me je Martonova priča pa sam odlučio posjetiti mladu ženu s prijedlogom kako mi treba domaćica u kući.

Magdalena Leni se u mnogome razlikovala od ostalih stanovnika otočja Labirint. Srednje visine, plave kose, nježnih zelenkastih očiju, ponosna

držanja s odmjeranim pokretima. Doista, bio sam oduševljen. Neću nimalo lagati ako kažem da mi je srce zatreperilo. Pristala je i već idući dan preselila se u moju kuću s vrtom. Vidjelo se odmah da je vješta u kuhinji, kuća je dobila na sjaju, doista je sve držala pod nadzorom. Činilo mi se kako se nezaustavljivo zaljubljujem u mladu ženu, da bih već idući dan te misli i osjećaje smatrao vrhunskom glupošću. No, Magdalena Leni zgrabila je moje srce i držala ga onako bespomoćnog u svojoj nježnoj ruci. Nisam mogao ne osjetiti njezin lagani osmijeh kada bih je slučajno pogledao. Jednom sam dotakao njezinu malu ruku, jednostavno me je preplavilo gromovito osjećanje ljubavi.

Maks bi se sigurno smijao mojoj bespomoćnosti. Vjerojatno bi rekao, kakva ironija. Doista, od kada je Magdalena Leni ušla u ovu kuću i učinila je drugačijom, ljepšom, nisam se družio s lutnjom. Umjesto glazbe maštao sam o ženi u susjednoj sobi, sve dok jedne večeri, ona, Magdalena Leni nije ušla u moju tamnu sobu i podigla prekrivač, zastala za trenutak, pogledala me ravno u oči i legla pored mene.

Za nekoliko tjedana Magdalena Leni postala je moja životna družica. Bio sam svima zahvalan što su me doveli u ovu čarobnu situaciju. Imao sam novca, lijepu, mladu ženu, mir u tuđoj zemlji. Znao sam, ipak moram najprije biti zahvalan Maksu i našem zajedničkom poslu.

Na žalost, osjećaj sreće bio je ponešto umanjen saznanjem kako s Magdalenom Leni neću imati potomaka. Njezina tuga bila je duboka. Tješio sam je spoznajom kako sam ja sakupio dosta godina i možda je bolje da nemamo djecu jer će Magdalena sigurno nadživjeti a što će onda sama s djecom u ovom nesretnom svijetu?

Svejedno sam na njezin nagovor plaćao najbolje liječnike no pomoći nije bilo.,

Pomirili smo se s time. Ona je sve češće ostajala u svojoj sobi a ja sam se vraćao svake večeri lutnji. Ne znam, ne sjećam se kada se je počela raspitivati o mome životu na sjeveru. Kako je bio obučen kralj, kako je izgledao zapovjednik straže, kako su se ponašale otmjene dame iz

plemstva, što sam sve svirao, kako sam se provodio, koliko sam uplakanih djevojaka ostavio iza sebe?????

I još, što sam uopće radio kada nisam svirao? Gdje sam sve bio?

Njezina su pitanja bila sve češća, sve preciznija. Magdalenino ponašanje tumačio sam kao puku radoznalost. Nisam uočavao ništa drugo, osim ljubopitljivosti. Vremenom, njezina su pitanja prestala, srećom jer je moja mašta iscrpila sve izvore, sve mogućnosti laži.

Ponekad bi noću s lutnjom u ruci stajao ispred vrata njezine sobe. Većinom bi tiho odlazio a tek rijetko bi pokucao.

Lijepo, opušteno sam živio ovdje na jugu, na otočju Labirint. Dani su se lijeno smjenjivali, lutnja je sve privrženije ležala u mojim rukama, a Magdalena Lena, izgledala je dražesno iako se uglavnom dosađivala, često se izdirući na poslugu, osim na Martona koji je postao moj osobni sluga.

-Mogli bi danas do središnjeg trga. Održava se veliki sajam. Mogao bi mi nešto kupiti.

Odšetali smo u pratnji Martona do trga. Šaren, bučan sajam s mnoštvom nepotrebnih sitnica sa svih strana svijeta. Naše cjenkanje iznenada prekinu udarci bubnja,

-Oh, bit će veselo, razdragano će Magdalena Leni.

Stresao sam se od muke, hladni znoj, po čelu, vratu. Odmjereni ritam bubnjeva prije egzekucije.

-Idemo naprijed, hodi, idemo, povukla me je Magdalena u prvi red.

Bubnjevi su i dalje glasno bučili i naglo utihnuli. Sudac je pročitao presudu. Smrt mačem jer se radi o pripadniku velikaške obitelji zbog urote protiv vladara otočja Labirint.

Priveli su dobro obučenog mladića, vidno iscrpljenog. Na stratište se popeo zakrabuljeni krvnik uz burno odobravanje svjetine. Odmah sam uočio njegovo loše držanje, pogrešni stav. To će biti muka za obojicu.

-Hej, što radiš, doslovno me probudi glas Magdalene Leni. Gledala je u moju lijevu pomaknutu nogu, nogu u pravom položaju.

-Oprosti, uznemiruje me ovo.

-Daj se opusti, ovaj nadmeni velikaš sam je kriv za svoju zlu sudbinu. Prvi je udarac pao na leđa teško ozlijedivši velikaša. I dalj živ mladić je hroptao. Jedva su ga iznova namjestili, pridržavali su ga ne sruši. Idući udarac samo je zasjekao vrat. Krv je šikljala.

-Završi već jednom s time, urlao je sudac.

Ja sam grčevito stezao šake a Magdalena Lena me je zapanjeno promatrala.

Tek treći udarac odvojio je jadnikovu glavu od tijela. Kotrljanje glave razveselilo je svjetinu koja je bjesomučno klicala kralju. Vratili smo se. Magdalena Leni bila je oduševljena događajem a ja sam se povukao u svoju sobu. Pokušao sam nešto odsvirati no nije išlo. Maksov duh bio je sa mnom u sobi. Lebdio je iznad moje vrele glave cerekajući se neprestano, čudeći se mom ponašanju. Napokon me je ostavio na miru, nekako s dolaskom noći, kada je sve utihnulo.

Marton me je te večeri obazrivo obavijestio, kako više ne može izdržati, kako mi to mora reći, kako sam ja njegov gospodar a on moj odani sluga, kako mi više ne može tajiti, kako mi mora reći, jer on je nju, nju, Magdalenu Leni uhodio više puta i video kako odlazi iz kuće i kako se više puta sastala s kapetanom gradske straže i kako ju je on pratia u zoru do moje kuće, gotovo do same kuće, on bi uvijek ostajao tu, odmah malo dalje, u polutami ulice.

Zgrožen njegovim izvješćem, idući dan nisam izašao iz sobe. Pa ni drugi ni treći.

Naravno, moje ponašanje pobudilo je pozornost Magdalene Leni.

-Što mi je? Odgovorio sam prigušenim glasom. Moram brzo odlučiti hoću li ući u posao s prekomorskim plovidbama, trabunjaо sam, no sretan jer sam se prisjetio nedavne ponude, a kojoj iskreno nisam pridavao nikakav značaj.

-Pa što je tu tako strašno?, zacvrkulala je i otišla s rojevima nadirućih misli. Nisam se uopće dvoumio. Moram jednostavno pobjeći od Magdalene Leni, iz ovoga grada, s ovoga otočja.

Uložio sam gotovo sve što sam imao u dva nova broda, nakrcali smo teret, zavjetujući se lokalnom moćnom svecu zaštitniku.

No, umjesto da otplovim, zadržala me je u kući bolest Magdalene Leni. Posluga se ustrčala, pozvali smo liječnika. Svoje je mišljenje izrekao u nekoliko riječi. Prvo mi je čestitao, rekavši, supruga vam je trudna.

Prihvatio sam mirno čestitku s osmijehom. Magdalena Leni me je dugo netremice gledala pokušavajući proniknuti u moje misli.

Početkom jeseni stige su jezive vijesti o propasti brodova na dalekim putovanjima a nekako u isto vrijeme, Magdalena Leni donijela je na svijet mrtvo dijete.

Kapetan gradske straže i sudac ubrzo su me izvijestili o nastalim dugovima, bankrotirao sam.

Kapetanova lice bilo je ozareno,

-No, gospodine Jean La Ville, opet ste na samom početku. Posjedujete samo lutnju u crnoj torbi. No, dobro, kada ste već bili tako dobri prema mojoj Magdaleni Leni, ponudit ću Vam vaš stari posao.

-Tu ste vješti. Sve moje informacije govore u prilog vama. Jean La Ville nasljednik starog Maksu, prvi mač i uže vlasti.

Bio sam zgrožen jednostavnim istinama koje mi je arogantno i bahato izrekao.

Marton je ostao sa mnom. Podmirio sam dugove prodajom kuće. Magdalena Leni se preselila u novu kuću, koju je za nju iznajmio kapetan. Nije se mogla samo tako useliti u kuću ljubavnika, što bi svijet rekao, morali su čekati moj nestanak ili moju smrt.

Što sam mogao, iznova sam počeo uveseljavati svjetinu svojom vještinom, no, prije samog izvršenja zasvirao bi na lutnji kratko, svega nekoliko tonova. Rulja bi u potpunoj tišini slušala nježne treptaje instrumenta znajući, iza ovih lijepih zvukova slijedi mukli udarac sječiva.

Nije mi trebalo puno vremena da se vratim u pravu formu. Redovito sam i brzo obavljao svoju dužnost. Živim s Martonom, on je sada moj pomoćnik,

sasvim se dobro snašao u novoj ulozi. Provodimo svoje dana u skromnoj kućici pored luke.

Rijetko bi susretao Magdalenu Leni. Ona bi uvijek s groznom grimasom okretala glavu od mene, a ja bi je pozorno promatrao, bez riječi, diveći se ljepoti njezina mila lica.

Koliko dugo već radim za suca? Ne znam, Marton i ja starimo, to je vidljivo. Rijetko sviram. Noću se redovno budim, ne, ne bude me glave koje se kotrljaju, budi me Maks stalno mi nešto prigovarajući i ljuti se na mene, budi me pojava Magdaleninog lika u mrkloj noći, njezino nijemo lice.

Prošli tjedan Marton i ja smo imali puno posla, otočje je kažnjavalo pobunjenike s juga. Uglavnom uže, u nizu mnogi. Već je i Marton znao sve sam obaviti. Ja bih ga pozorno nadgledao razmišljajući kako će možda Marton moći preživjeti s ovim znanjem.

Sudac je bio vrlo darežljiv, mogli smo si priuštiti i bolju kuću izvan grada, no nismo htjeli, bilo nam je i ovdje dobro, radije smo se odlučili popuniti lepezu alata.

Slabo sam viđao Magdalenu Leni, sve do jučer kada mi je prišla na ulici i zamolila me za pomoć.

-Molim te Jean, pomogni mi. Kapetan je uhićen. Kovao je urotu. Ostavio me je na ulici, samu i nezaštićenu.

Upijao sam žestoko crte njezinog lijepog lica ukrašenog spletom tankih borica. Njezine oči imale su ugasli sjaj.

Lagano sam je odgurnuo i prošao pored nje.

Idući dan, jednog od mnogih pored panja, zatekao sam i kapetana. Zurio sam u njegove usahle oči, govoreći.

-Marton će na tvome vratu položiti ispit.

Marton je bio dobar, samo jedan udarac.

Te smo večeri prebrojali sav novac.

-Martone, ovaj će novac ostaviti Magdaleni Leni, ona je ipak moja supruga. Ovo, što nam je preostalo, bit će nam dovoljno za put na sjever. Ideš li sa mnom?

Marton i ja krenuli smo s prvim brodom na sjever, on sa zavežljajem a ja s crnom torbom na boku , svaki s pet novčića u vrećici.

I sada na sjeveru, Marton je u cijelosti preuzeo posao. Mene noću budi Maksov duh i lice Magdalene Leni. Osjećam starost, rijetko sviram, lutnja spava u crnoj torbi.

Marton se sasvim dobro snalazio, zarađivao je umješno za obojicu. Prije svakog posla, ovisno kako je bilo određeno, detaljno sam ga pripremao, od trenutka dolaska na stratište, pregled alata, upozoravao sam ga na držanje, na specifični stav kod mača ili sjekire, na iskorak lijeve noge za točno pola koraka.

Marton je precizno pamtio pa je tako i postupao, no unosio je stanovite izmjene u pristupu osuđeniku, lagano bi se zanjihao prije podizanja sjećiva. Neki su šaputali jer o našem se poslu javno ne govori, osim u krčmi kada neka pijana budala ne zaviče kako bi on to bolje i još bolje, kako je Marton primjeren đak i kako sasvim kvalitetno usvaja moje legendarno znanje. Naime, općenito je bilo poznato, da ja nakon povratka s juga nisam radio s osobnim, vlastitim alatom već s onim što bi pripremila straža po nalogu suca, no za moju vještinu to je bilo posve nebitno. Marton je nastavio provoditi moju odluku. Ne zaboravimo reći kako se Marton poznavao s mnogim oružarima koji su rado nudili svoje proizvode, neka ih mi prvi iskušamo.

Našli smo odmah po povratku zgodnu kuću, izvan Grada pet tornjeva i tamo se nastanili. Marton se potudio pronaći nekolicinu mladića koji su obećavali te započeo s njihovom mukotrpnom obukom. Ponekad bi im se i ja pridružio. Korigirajući njihove nevješte pokrete, slažući se s Martonom kako će od njih nešto biti.

U Gradu pet tornjeva stolovao je i kralj sa brojnom svitom, mnogobrojnom vojskom, jatima velikaša i njihovih pratitelja. U Gradu pet tornjeva bilo je najviše presuda, mi smo morali stoga brzo osposobljavati učenike. Neki od njih, Gab na primjer, najbrže je učio, vrlo se dobro slagao s užetom, a Mark, gotovo da mu već sada na početku karijere nije bilo ravna kotaču.

No, nekako, svi su još zazirali od mača i sjekire, te je zadaće izvršavao Marton.

Sjedili smo za dugim stolom, te hladne, kišne večeri, dijelio sam zaradu. Svima su se krijesile oči, toliko novca. Nisam dopuštao alkohol jer on muti razum svakome a pogotovo bi takvo stanje moglo biti pogibeljno za našu profesiju. Jedino je Maks, preplavljen pićem, mogao obavljati svoju zadaću, no, to je bio Maks i nitko nije kao Maks, niti ja.

Zvuci nekoliko kratkih udaraca po vratima razlije se po kući.

Marton je otvorio masivna okovana vrata i uveo osobu s dugim plaštem i kapuljačom na glavi.

Osoba je zastala ispred stola i lagano skinula kapuljaču. Unatoč slabom svjetlu svijeća, odmah sam uočio plavu boju kose a zatim sam ugledao divne oči Magdalene Leni.

Pobjegla je teško s otočja Labirinta, tamo bijesne žestoke borbe između pobunjenika i kralja. Luka je sva u plamenu, jedva je uspjela izbjegći s nekim ribarima. Pronašla me je prateći glas o našem poslu. Vidno je smršavjela, malo se povila, izgubila je dostojanstveno držanje, no još je bila vrlo lijepa, pomalo usahlog lica ali s očima punim bljeska.

Smjestili smo je u sobu na tavanu, nahranili je i ostavili samu.

-Što ćeš s njom?, upita me grubo Marton.

-A što mogu, ona je moja supruga, neka ostane, neće nikome smetati.

Tako je i bilo, u kući smo Magdalenu Leni rijetko viđali, uglavnom je boravila u svojoj tavanskoj sobi vežeći i čitajući svete knjige. Ne sjećam se da sam i jednom dok je bila kod nas, dodirnuo njezinu ruku ili kosu. Ona je bila strankinja za moje tijelo iako su moje misli često odlazile u sobu na tavanu. Mislio sam, samo će se popeti gore, sjesti će na stolac pored kreveta i držati će nježno, vrlo obzirno njezinu ruku sa svojim vrelim dlanovima, promatrati će nijemo milo lice i pustiti je da spava. Bit će nečujan pored nje satima, sve do zore, a onda će se tiho iskrasti iz sobe na tavanu, zadovoljan i sretan s takvom čarobnom noći.

Ne, nikada nisam otišao do sobe na tavanu, nisam imao snage za tih desetak stepenica, činile su se vrtoglavim i opasnim. No, soubina često upleće svoje duge, kvrgave prste i u malim za čovjeka sasvim običnim događanjima. Marta, naša kuharica jer trebalo je toliko gladnih usta nahraniti, iznenada nas je napustila i otišla s ovoga svijeta, ne ostavljajući za sobom osobu koja bi se poput nje mogla brinuti o kuhanju.

Magdalena Leni se pokazala kao odlična zamjena, čak je bila i bolja kuharica od Marte. Pomoćnici su bili vrlo zadovoljni njezinom hranom, pa čak i Marton, ja ništa nisam rekao.

U velikoj kući je vladala sloga, mir, zadovoljstvo. Posla je bilo napretek, novac se gotovo lijepio za naše ruke, jeli smo ukusnu hranu, svi su imali dobar ležaj. Svi su zacijelo mislili, prava idila, bolje ne može biti u životu. Između pomoćnika se razvila konkurenca, željeli su biti savršeni majstori u svojim disciplinama.

Magdalenina riječ za njih je bila izrazite moći i sklada.

Zapravo, Magdalena Leni je postala prava gazdarica velike kuće, kako supruzi glavnog izvršitelja i priliči. I meni se sviđao taj mir, uživao sam u svakom satu ali stepenicama za tavan nisam prilazio. Redovito sam davao novac za hranu, za kuću Magdaleni leni i nikada je nisam pitao kako ga je potrošila. Jednom me je pitala, može li od novca koji je uštedjela kupiti novu odjeću. Samo sam klimnuo glavom. Magdalena leni naprosto je zablistala u novoj odjeći, bili smo očarani njezinom pojavitom.

Dolazila je jesen a ja sam bio sve bliži nakani da se popnem na tavan. U tim me je mislima prekinuo Marton.

-Moramo hitno u dvor. Zovu nas. Pada velika glava.

Spremili smo se i otišli.

Dočekao nas je tajnik velikog vojvode te nas uveo. Veliki vojvoda nije nas ni pogledao. Stajao je okrenut leđima i gledao kroz prozor.

-Jean La Ville, sutra u podne izvršit ćete odluku sudaca. Kralj je osuđen na smrt zbog veleizdaje. Dajte im novac tajniče. Samo tražim, brzo. Mač.

Primjetio sam silno uzbuđenje na Martonu. Otišli smo, uznemireni obojica. Kratko smo obavijestili pomoćnike. U zoru na glavnom trgu sve mora biti pripremljeno, stratište, sječivo, njihova odjeća. Tamo ćemo sačekati svjetinu i velikaše, suce i velikog vojvodu i kralja koji to više nije bio.

Zora je zabijelila a mi smo sve priredili. Trg je bio pust. Čekali smo u miru. Negdje iza deset počela se okupljati svjetina. Iza jedanaest prvi red, pa drugi red stražara. Nešto prije dvanaest svi velikaši i veliki vojvoda stigli su u pratnji na trg. Sudac je u podne pročitao presudu. Smrt mačem zbog veleizdaje.

Dvojica plemića privela su zgrbljenog mladića, užasnutog lica, samo u košulji i hlačama. Duga kosa padala mu je po ramenima.

-Izvršite.

Gab je prišao kralju i nožem mu odrezao kosu, vrat mu sada bio ogoljen. Mark je razrezao košulju i svuzkao je s kralja. Marton ga je poveo prema sredini stratišta te ga nagnao da klekne i pognuo mu glavu.

Sjetio sam se Maksa gledajući bijeli vrat bivšeg kralja, eh moj Maks, ovo ti nisi doživio. Svjetina je posve zamuknula, nekoliko udaraca bubnja. Iznenada, neka čudna vatra započne buktati u mome tijelu. Osjetio sam znoj, ruke su mi bile mokre. Brižljivo sam ih obrisao o pregaču i prihvatio mač. Vatra se u meni još više razgnjevila i udarila mi na oči. Bože, oslijepio sam, guši me, guši, Marton, guši me, ne vidim.

-Uzmi mač Marton, jedva sam prozborio. Jasno sam osjećao kako padam sa stratišta na kameni pločnik trga. Još sam bio svjestan kada sam čuo Martona.

-Ne, ne znam....

Čuo sam bijesne povike svjetine.

-Makni se, čuo sam Gabeov glas, ja ću.

Mukli, tupi udarac sječiva preepolovio je trg na dvoje, kraljevo tijelo klonulo je a glava se polako otkotrljala. Rulja je bjesomučno urlala.

Mrak je pao na moje oči i na moju dušu.

Od toga dana Gab je preuzeo posao. Odselio se u novu kuću sa svim pomoćnicima, odveo je i Magdalenu Leni.

Marton i ja više nismo radili, Gab je otimao našu slavu komadić po komadić.

Jednom sam susreo Magdalenu Leni na ulici s Gabeom. Ona ga je držala za ruku, Okrenula je glavu od mene s nekom groznom grimasom a Gab mi je rekao.

-Dobro ste me podučili majstore La Ville i otišao dalje.,

L U T N J I S T 4

Marton i ja živimo na obali usplahirene, brze rijeke, u zdanju od kamena, blata i pruća. On po danu, izjutra većinom lovi ribe, ja ponekad, ovakav star i iskrivljen, slijep na lijevo oko, sviram u krčmi Crveni kokot. Zabavljam pijance s lutnjom, zaradim poneki sitni novčić jer srećom je krčma na vaćnom križištu puteva. Marton sjedi i kutu i pazi na mene. On me dovede i odvede. Nemoćan sam, prsti ne slušaju no lutnja iz crne torbe ne izdaje me, ponekad ispušta takve zvuke da se svi utišaju, no ubrzo buka zatamni tonove mog odanog instrumenta. U ovom jugozapadnom kraju pokrajine svi me znaju kao lutnjistu s jednim okom, Jeana La Villa, čovjeka koji je nekoć davno bio bogat a danas živi na obali opasne rijeke. Svi znaju da sam se bavio nekim čudnim poslom no nikoga ne zanima što sam radio. Kažu, od svega mu je ostalo lutnja koja spava u crnoj torbi.

Riba iz rijeke je ukusna, Marton je znalački priprema. I on je već star ili mi se pričinja.

-Koliko smo već ovdje Martone?

-Prošlo je nekoliko zoima kako smo napustili Grad s pet tornjeva.

Nema dana, a pogotovo ne noći da se ne sjetim Magdalene Leni. Hm, sigurno je još lijepa, ljepota ne prolazi samo tako.

Ponekad bi sjedili za ugodna vremena ispred krčme. Svirao bih kad me je bilo volja.

Posljednjih su dana pored krčme prolazile gomile beskućnika, vojnika bez oružja i gospodara, poneki bijesni konjanik koji je osiguravao put velikoj gospodi.

Mnogi su tražili hranu u krčmi, ali bez novca izlazili bi žalosni van i nastavljali svoj put bez povratka.

-Hej, pogledaj La Ville, pogledaj onu ženu, gurne me Marton.

Napregnuo sa se ali nisam dobro vidio, tek neka pogrbljena sjena na putu ispred krčme.

-Hej, La Ville, to je Magdalena Leni.

Marton je prišao osobi i doveo je na korak od mene.

-Jest, to je Magdalena Leni. Pogledaj La Ville.

Pogledao sam ženu prljave plave kose, iscijedenu od života, zamotanu u ružne krpe, s poderanom obućom.

-Jean?, ona će jedva čujno.

-Da, gospođo Magdalena Leni, pred vama je gospodin Jean La Ville, lutnjist s jednom nogom u grobu koji nikada neće imati jer će se utopiti u rijeci pored koje živi sada sa mnom.

-Prestani Marton, dobacih mu. Zagledao sam se u to lice koje nije mnogo sličilo licu moje Magdalene Leni.

-Što je ženo. Tko si ti?, upitah je.

-Ja sam Magdalena Leni.

-Gdje ti je Gab, umiješa se Marton.

-Otišao je dalje na sjever, s Markom i pomoćnicima, za novim kraljem, prije dvije zime, ali kao što znaš, gotovo se nitko nije vratio, pa ni Gabe, mucala je Magdalena Leni.

-A kuća, alati, što je s tim?, uporno je navaljivao Marton.

-Gab je sve prokockao, zato je i otišao s kraljem.

-A ti?

-Što ja ?

Što je s tobom?

-Dok sam mogla preživljavala sam u Gradu pet tornjeva, poslije su me istjerali kao skitnicu. Sada lutam s ovima od grada do grada.

-Ne misliš se valjda nama uvaliti, grubo će Marton.

-Ne, idem dalje.

Tek sam sada opazio neizbledjelu boju njezinih očiju, mrežu gustih bora prekrila je lice Magdalene Leni.

-Idem dalje.

Magdalena Leni je u ovom danu ispred krčme Crveni kokot definitivno nestala iz moga života ili sam barem tako mislio.

Već idućeg dana grubi krčmar vukao je za sobom Magdalenu Leni i doveo je ispred mene.

-Ona tvrdi da je tvoja žena, evo ti je, ne želim je u krčmi.

Magdalena Leni klečala je u prašini pored moga stolca. Odložio sam lutnju, pogladio je po zamršenoj, prljavoj kosi.

-Morala bi se prvo malo urediti.

Taj sam zadatak prepustio Martonu, njega žene vole i rado će mu učiniti uslugu.

Uskoro su se vratili, on nasmijan, ona u čistoj jednostavnoj halji.

-Rekao sam joj, kaže mi Marton, može živjeti u kolibi, neka čisti i kuha ali neka se drži podalje od nas, posebno od tebe.

-U redu, dogovoreno.

Našu jazbinu nije bilo lalo dovesti u red, no Magdalena Leni silno se trudila. Riba je bila dobra i ona je doskoru izgledala,

-kao dobra sjena one Magdalene Leni, rugao se Marton.

Sada, u ovim dugim noćima, kada bi umrna zaspala, sjeo bi pored njenog ležaja i držao bih njezinu ruku u svojim hladnim rukama, ponekad je i dodirujući po kosi.

Na proljeće, Marton je odlučio otići, možda ode na more, dosta mu je kopna. Nisam ga odgovarao i on je otišao veselo mašući , hodajući putem pored rijeke.

Magdalena Leni se lijepo oporavila, dovodila me je i odvodila iz krčme ali nije mi moglo promaknuti kako je jako zapela za oko grubom krčmaru. Nije me to smetalo, ja sam potpuna ruina, ona mora dalje živjeti. Stoga me i nije iznenadilo kada mi je danas suho rekla.

-Preselit ću se krčmaru. Kod njega ću bolje živjeti.

Samo sam se nasmijao i zasvirao, znao sam lutnja je moja jedina ljubav.

Krčmar mi je uskoro zabranio dolaske u krčmu, ne znam ni sa kako sam bez tuđe pomoći uspijevao dolaziti.

-Smetaš svojim prisustvom, svojim glasom, svojom svirkom, svojim instrumentom Magdaleni Leni.

Otrgnuo je instrument iz mojih ruku i razbio ga na mojim leđima dok me gurao van. Udario me snažno nogom u leđa i odbacio u jarak pored krčme. Ležao sam na leđima i video nejasno ženu plave kose kako tapše po leđima grubog krčmara, on je brundao od sreće.

Počelo mi se crnjeti pred očima. Eto, to je kraj. No, osjetio sam nečiju ruku. Pogledao sam, Maks je ležao pored mene.

-Ne boj se, dugo sam te čekao. Vjeruj mi, neće nam biti dosadno. Samo zaklopi oči i podi sa mnom, uzmi i ostatke lutnje. Zaklopi oči i podi sa mnom.

L U T N J I S T 5

Maks mi je pomogao da se izvučem iz blatjavog jarka.

-No daj, još malo, kreni La Ville, hrabrio me je.

Zastali smo na rubu jarka.

-Pogledaj ovu krčmu još jednom, više je nećeš vidjeti.

Osvrnuo sam se, neki su pijano teturali, jedni su ulazli, drugi su izlazili galameći nezadovoljni pićem ili jelom. Najglasniji je bio krčmar ušutkavajući goste.

-Prekinite već jednom, dosta pijana bagro....Da, mila, evo me....,mijenjao je svoj glas krčmar.

-Podžimo La Ville.

-Kamo me vodiš?, začudi se La Ville.

-Pogledaj svoje tijelo sviraču, ja bolje izgledam od tebe.. Kamo te vodim? Došlo je tvoje vrijeme a ja sam došao da te povedem stazom koja vodi u beskraj.

-Ma daj Maks, beskraj je samo iza udarca mača.

-Eh, da, sada smo obojica s one strane panja. Nešto sam te duže čekao, no, što se može, došao si kada je iscurio sav pjesak iz tvoje klepsidre.

-Pješčani sat, Maks, nisam znao da si pjesnik.

-Ne osvrći se više , daj malo brže, moja kolona samo što nije stigla.

Stali smo pored puta. Osjećao sam se potpuno praznim, imao sam utisak da me Maks ne drži, odlebdio bi, tako lagan, prazan.

-Stavi te komadiće lutnje u crnu torbu. Ovu žicu ostavi, evo ovdje, pored samog puta.

I tada sam ugledao povorku sivo prozirnih likova kako klize putom.

-Vidiš onoga visokog?Veliki vojvoda. Jučer ga je konj zdrobio. Ah eno i one mrcine od mesara, napokon.

Sjene su klizile, izmješane, velikaši, kraljevi, ratnici, sirotinja, gladni, siti, oboljeli od čudnovatih bolesti, žene, djeca i na začelju starci. Začudio sam se.

-Eh, oni su umrli u poodmakloj dobi i stoga imaju počasno, posljednje mjesto u ovoj povorci. Tu je i naše mjesto.

Stupio sam s Maksom u posljednji red, Nitko se nije osvrnuo na nas. S prstom na usnama Maks mi je dao jasan znak da šutim.

Hodali smo neprestano, ne osjećajući ništa, povorka je postajala veća ili se smanjivala, no stalno se mijenjala.

Ne znam kada, od povorke smo preostali samo Maks i ja.

-Mi moramo još hodati, kratko će Maks.

Koračali smo blatnim putem stalno osvijetljeni slabim sjajem, između šuma, pored rijeka, penjući se na brda ili se spuštajući.

Put je postajao sve čvršći, blato je nestalo.

-Eh, sada smo stigli.

Pred nama se ukazalo gorje, prepoznao sam pećine koje su okruživale Maksovou skrivenu kolibu na sjeveru pokrajine.

-Tu ćemo čekati, u kolibi.

Ušli smo u kolibu i sjeli na pod.

Maks je spustio glavu. Činilo se, spava.

-Ne spavam, razmišljam o panju. Ti i ja smo njegovi osuđenici, njegovi istodobno najprivrženiji, najodaniji prijatelji, njegovi vjekovni sljedbenici.

Zašutio sam

-Koga čekamo?

-Budi bez brige, saznati ćeš na vrijeme, ako je to ovdje uopće važno.

Iznenada, Maks se trgne, lupne me po nozi i kaza mi posve tiho.

-Još malo, žica je pronađena.

Pognuo sam glavu ne znajući što mi Maks želi reći.

Maks je jasno vidio žensku ruku kako podiže strunu iz trave pored puta i brižno je skriva u naborima svoje odjeće.

Te je noći Magdalena Leni ugušila grubog krčmara tankom žicom i nestala u noći, no prije toga zapalila je krčmu. Nadala se je sreći kao i uvijek.

Međutim, kiša je zaustavila plamen i izjutra su namjernici pronašli mrtvo krčmarevo tijelo sa zategnutom žicom oko debelog vrata.

Idući dan stražari su uhvatili Magdalenu Leni, nije se opirala, priznala je svoj strašni čin. Sudac je bio vrlo djelotvoran, isto popodne, uže na proplanku.

-Izadi i dočekaj je, onda krenite putem dalje.

Maks me trgnuo svojim riječima, izletio sam van i stao pored puta.

Već izdaleka prepoznao sam milo lice Magdalene Leni. Gledao sam je ne trepčući dok je prilazila.

Stala je na korak ispred mene.

-Ti mene čekaš?

-Da, Magdalena Leni, rekli su mi da te ovdje sačekam,...samo da se pozdravim s Maksom.

Okrenuo sam se, no tamo nije bilo ni gorja, ni kolibe, ni pećina, ni Maksa, tek potpuna praznina, ispred nas samo blatnjavi put.

-Krenimo.

Zakoračio sam usporedos Magdalenom Leni u duboko blato, teško gazeći, mučeći se pri svakom koraku, ne dodirujući je. Ah kako bi je volio dodirnuti, samo lagano dotaknuti po ruci ili kosi. Pogledao sam je. Zurila je u put i blato ispred sebe, tonući nogama u kal.

Eto, negdje s nepoznatog vrha, Maks je promatrao dvoje ljudi, muža i ženu kako se muče s blatom, eto, sada ste zajedno ovdje, blato vas vječno spaja.

Maks je u ruci držao crnu torbu. Otvori je i izvuče punu šaku žutog praha.

O T O K

Maksimilijan Wolf, Maks jednostavnije, k bio je ponešto zbumen liječnikovim riječima.

-Ne, ne smijete nikako odgađati odmor. Potpuno ste iscrpljeni fizički, no psiha vam je još u gorem stanju. Vaši mnogobrojni kontakti, suradnja s tolikim a tako složenim i istodobno različitim individuam sasvim vas je potrošila. Vi ste gospodine Wolf bolesni od ljudi, od njihova prisustva. Jedini lijek za vašu bolest je potpuna osama na neko vrijeme, naravno. I sami ćete ubrzo vidjeti spasonosno djelovanje takve terapije. Otputujte negdje daleko, otiđite na neki udaljeni otok i budite jedini čovjek na njemu. To je lijek za vas.

Svakako, više nije imao ni trunke snage, sve mu je išlo na živce, pa mu je čaki direktor TV kuće ljubazno rekao neka svakako uzme nekoliko tjedana odmora.

Sutradan mu je Zigi pronašao pravu lokaciju, Sivu hrid, otočić na sredini mora s malim svjetionikom.

Ispod svjetionika se nalazila, po svemu sudeći, udobna kamena kuća s agregatom u neizmjernoj tišini koju su samo rijetko parali krice galebova, opisao ju je pomalo nespretno Zigi.

Maks je odmah pristao i pripremio se za odlazak.

Razmišljaо je, kako će tamo u izolaciji, uspjeti dovršiti ideje za projekte koje odavno uporno od njega traži direktor.

Zigi mu je spomenuo kako se u kamenoj kući nalazi i radiostanica, za svaki slučaj, i uputio ga u njezin rad jer doista, Zigi je znao svašta.

Za nepuni dan Maks se iskrcao na Sivoj hridi.

Otočić je doista bio mali, nekoliko stotina koraka širine i isto toliko dužine. Na najvišem dijelu kočoperio se bijeli svjetionik a odmah ispod njega stisnula se kamena kuća s dvije sobe, kuhinjom i toaletom.

Agencija je na Sivu hrid prije njegovog dolaska prebacila potrebne količine hrane i pića, za nekih osam tjedana.

Jako je sunce prisililo Maksa da prvi dan u cijelosti ostane u hladu kuće. Sasvim pristojno boravište, poluglasno je mrmljao, sasvim pristojno.

Večer je bila predivna. Potpuli zvuk mora koje nasrće na otok, poneki glas ptica i muk, tišina bez prestanka.

Agregat je monotono brundao dok je iznad kuće svjetionik slao u mrak svoje svjetlosne trake.

Prva noć donijela mu je tako potreban, opuštajući san. Ujutro, nije se sjećao što je sanjao a kopkalo ga je, no, ustao je svjež, odmoran, kalkulirajući s čime će se danas sve baviti.

U idućim danima, zaklonjen šeširom velikog oboda šetao je svojim otočićem nastojeći ga što potpunije upoznati a otočić nije bio nezanimljiv. Svakom, rijetkom drvu dao je ime, pa i ponekom žbunu, nije izostavio ni kamene gromade koje su štrčale uvis.

Tada je i obilježio šarenim trakama staze kojima se kretao, mada nije postojala realna mogućnost da se nekako izgubi u kamenjaru.

Jučer je nekako sklepao prvu ideju za novi projekt, prepostavljajući kako bi možda ipak mogao proći na sastanku uprave.

Međutim, svi idući napori nisu davali nikakva rezultata. Ured, ostaviti će se planiranja na neko vrijeme, radije će onda lutati otokom.

Osjećao je svakim danom kako njegova snaga raste a i misli su mu bile i brže i složenije.

Idućeg jutra krenuo je u novi obilazak. Išao je sasvim polako već poznatom stazom, zastajkujući ponegdje, diveći se iskreno uspavanoj ljepoti.

Odjednom je osjetio kako se kamen ispod njega pomiče i odmah zatim se zapanjen, izgubivši ravnotežu, strmoglavljuje niz padinu.

Kotrljao se nekoliko sekundi sve dok ga oderane kože na rukama i nogama nije zaustavila stijena koja se nasreću isprijecila između njega i nepoznate smrtonosne dubine s druge strane.

Pokušao je odmah, hitro ustati, trudio se je nekoliko puta no nije uspio. Promatrao je pozorno micanje prstiju, pa trzaо nogom, sve je bilo u redu, nije zapravo osjećao ni najmanji trag boli, no ustati nije mogao.

Sunce ga je gadno pržilo, stoga je sa šeširom prekrio lice i iscrpljen brojnim pokušajima, zaspao.

Probudio se usred noći ugledavši svu silinu srebrnih zvijezda na nebu. Trgnuo se, mora ustati, mora se osoviti na noge i otići s ovoga mjesta. Iznenada osjeti žed, da mu je sada bar malo vode.

Tko zna kada će netko doći na otok, još najmanje tri tjedna nema spasa, mora se nekako dočepati radio stanice.

U tim ga je paničnim mislima obasjalo jutarnje svjetlo. Malo je podigao glavu i pomno počeo promatrati svoje ležeće, nepokretno tijelo. Ne vidi se prijelom, nema tragova krvi, ne osjeća bol, što je s njim, što mu se događa? Unatoč brojnim naporima Maks svejedno nije ustao. Načas je pomislio kako se vjerojatno zaglavio između kamenja i ono mu neda van. Meškoljio se ili je bar tako mislio, no mogao je samo ležati.

Srećom žeđ nije bila jako glasna, zapravo, Maks se nije uopće osjećao loše, jedino ga je brinula, sve snažnije, ta prokleta nepomičnost.

Druge noći, umjesto sna, počela su navirati neka davno zaboravljena sjećanja, potisnuti događaji, neizrečene riječi, skrivene misli, oborenii pogledi, strah, bojazan prijezir okoline, indignacija ali muk bez protesta.

Ti si Maks svinja, šaptao je zarobljenik kamena, ti si obična gnjida.

Ti Maks, nisi ni čovjek, sve što si napravio bilo je na nečiju štetu.

Koliko imaš prijatelja Maks? Niti jednoga, naravno jer ti ne možeš imati prijatelja, ti kontinuirano gaziš i unakazuješ ljude i evo, sada te život nagrađuje s ovim mjestom između kamenja, nepomičnošću i nemoći.

Srećom novi dan navukao je oblake po nebu i kišu, utazio je žeđ ne čuteći mokrinu. I dalje je držao šešir na licu, osjećajući svoj duboki sram, tu ispod mračnog neba.

Još je jednom pokušao odlijepiti se od kamenja, no već bez snage, nije uspio.

A ta treća noć donijela mu je najgore more, vraćajući ga gotovo nepovratno u neka već njemu nepoznata vremena kada je zagadio svoj život mislima, riječima i kretnjama kojih bi se sada najradije odrekao i zatrcao ih, baš ovdje ispod ovog kamenja.

Doista, Maks se gadio sam sebi. Je li on uopće čovjek?, toliko se puta te noći pitao.

Prisjetio se pred samo jutro i tragičnih događaja iz njegove okoline u kojoj je on bio u samome središtu. Koliko je bio kriv, potpuno ili djelomično, znao je, sada to više nije važno, kriv je.

Ostati će ovdje zarobljen sa svojim gadostima do smrti a onda će ga ptice raznijeti preko cijelog mora.

Glad se sve češće javljala svojim promuklim glasovima, ali Maks se nije uopće obazirao na govor svog nepokretnog tijela.

Koliko već leži ovdje? Tri dana i tri noći, evo, još malo i četvrtog.

Iznenada, nisko iznad njega proleti bijela ptica, napravi krug i spusti se na kamenu gromadu iznad njega.

Promatrala ga je svojim očicama, kliktajući.

Ubrzo se na kamen spustilo još nekoliko galebova.

Ovo je kraj, pomisli Maks, pojesti će me živoga.

Pod rukom osjeti kamičak, obuhvati ga i zamahne prema pticama.

Ruka poleti, ispusti kamen i on ustrašen osjeti kako sjedi. Oslobodio se, oslobođio, napokon.

Sada, sada, brundao je Maks, dok se polako i nesigurno dizao.

Ustao je napokon. Pogledao je mjesto na kome je ležao, gotovo ravni komad kamena, poput mrtvačkog odra, sijevne kroz Maksov glavu.

To je bio ili je trebao biti moj mrtvački odar, zadnje mjesto u životu.

Teško, s mukom se popeo uz strminu i na jedvite se jade dokopao kuće, neprestan se osvrćući.

Halapljivo je jeo sve što mu je došlo pod ruku, miješao je vodu, rakiju, vino, pa onda kruh, kolači, meso.

Nakon nekoliko minuta sve je to povratio u kuhinji i srušio se u vlastitu bljuvotinu, bez svijesti.

Kojeg je dana Maks otvorio oči, nije znao, no osjećao je užasni smrad bljuvotine uz koju je ležao.

Popio je tek malo vode i pojeo s oprezom tanku krišku kruha, dok je cijeli dan nekako nevoljko, pospremao nered u kuhinji.

Navečer je izračunao kako je pored stijene ležao tri dana i tri noći a ovdje u kuhinji jedan dan i dvije noći.

Baš lijepo, baš lijepo.

Maks se sporo opravljaо, konzumirajući dnevno nekoliko kriški kruha i nešto vode.

Obišao je nekoliko puta, gonjen silnom radoznalosti, ono kobno mjesto, neprestano se čudeći svom nespretnom padu, zagledajući se u kameni odar s primjetnim strahom, te se brzo udaljavao.

Niti jednom nije prelistao ideje za projekte, sjedio je po cijeli dan i dobar dio noći ispred kuće i zurio u more, ponekad prateći let ptica.

Snovi, rijetki snovi, nisu ga više proganjali, nisu ga mučile more, nije bilo ni potrebe, Maks je znao tko je on.

Na ulazu u TV kuću Maks je u jednom trenutku zastao, pitajući se, ući ili ne.

Ne znam, odgovarao je Maks samome sebi. Nema ništa loše u tome ako odem na sastanak, baš ništa.

Izložio je svoju ideju, uprava ju je ocijenila kao mekanu, nedovoljno definiranu ali ima mjesta za doradu i može biti usješni projekt.

Maks je tada, u toj pritajenoj tišini ugledao najprije jednu a onda i više bijelih ptica kako lete vrlo blizu prozora i glasno klikću.

Ustao je i bez pozdrava napustio sastanak dok su ga članovi uprave gledali s nerazumijevanjem i čudili se njegovom ponašanju.

Čim je izašao, Maks je pogledao uvis, no ptice su nestale. Osmijehnuo se, osjetivši zadovoljstvo, napokon.

Ne, nije se Maks prvi oprostio s TV-kućom, već stradan su ga po kuriru pismom obavijestili kako je njegov ugovor poništen. U istom pismu bio je i ček s pristojnom otpremninom.

Naravno, prave se vijesti najbrže šire i ubrzo su Maksa salijetale konkurentske TV kompanije sa svojim, budimo realni, vrlo bogatim ponudama no Maks ih je sve otklonio.

Znao je, to je duboko u sebi osjećao, neka nepoznata, tajanstvena iskra zapalila je u njegovu tijelu vatru koja ga grozno peče a moći će je ublažiti ili ugasiti, samo ako iznova ode na Sivu hrid, suoči se s kamenim odrom, na kome se napokon u njemu ponovno pojavio, izniknuo čovjek.

Nije bilo teško osigurati boravak na otočiću ispod bijelog svjetionika, jesenske dane prekrile su kiše i niske temperature, mogao je ostati koliko želi.

U redu, tako će i biti. Na Sivu hrid dopremljene su namirnice za gotovo dva mjeseca, uz dogovor kako će Maksa jednom tjedno obilaziti brodica, donoseći mu željene sitnice.

Otočić je bio obavljen rijetkom maglom, ukazivala se jedino traka svjetla. Iskrcao se vrlo raspoložen, teško obuzdavajući nestrpljivost. Jedva je čekao ugledati ravni kamen pored stijene.

Već toga popodneva, nakon što je obišao poznatim mu stazama otok, zastao je iznad mjesta odrona i zagledao se sa strahom u očima u kamenu ravninu.

Ništa se nije promijenilo.

Spustio se oprezno do stijene između strmine i praznine, nekoliko se puta okretao po ravnom kamenu i naposljetku sjeo i oslonio se na gromadu.

Zatvorio je oči, prisjećajući se događaja. Pomislio je, kako bi mogao opet onako leći no strah da neće moći ustati, odgovorila ga je od te opasne ideje. Samo je sjedio.

Mrak je neprimjetno, gotovo kriomice pao, sjene su posve nestale i on je bio okružen potpunim mrakom, ispod neba bez zvijezda.

Sjedio je bez pokreta i dalje, ne osjećajući neugodu, ne osjećajući strah.

Bio je siguran kako ga kamen jednostavno pročišćuje, iscjeljuje i budi utrnulo čovještvo u njegovom neljudskom tijelu.

U zoru, ustao je, protegnuo se i uspeo hitro do staze.

Popio je dvije šalice kave i odlučio, zapisati će sve te kukavne događaje, onako kronološki, bez ikakva sustezanja.

Međutim, iako mu je u kući vrlo udobno, nije napisao niti retka i tada je shvatio, može pisati, može se prisjećati jedino na ravnom kamenu, može pisati samo na mjestu buđenja.

Otrčao je, mada s izvjesnim oprezom i strčao niz strminu do kamene ravnine.

Sjeo je zapuhan, izvukao je blok te ga stavio ispred sebe, škiljeći prema bjelini papira, ne trepćući.

Uzeo je pero iz džepa i počeo redom opisivati mračne stranice svoga života. Kada god mu je vrijeme dopuštalo Maks je sjedio na kamenu, oslonjen na stijenu i mučio se.

Nakon dva tjedna broj ispisanih listova pristojno se povećao.

Svake je večeri iščitavao najprije toga dana napisano a onda i cjelinu rukopisa, teško susprežući neopisivi osjećaj odvratnosti prema samome sebi, prema tim zlim vremenima, često osjećajući tupu i neugodnu bol u trbuhi, misleći kako su to refleksi od želuca izazvani uzrujavanjem što je rezulat suočavanja s prošlošću.

Iznova su se pojavile noćne more, gušile ga, željeći mu oteti razum ili goli život. Maks se u tim noćima žestoko borio, opirao se, mahnito vičući kako je sve to iza njega, kako on doista želi biti drugi, novi, potpuni čovjek.

Jutra su većinom donosile smirenje, oslobađajući ga barem dijela krivice. U tom grozničavom kolopletu dana prisjećanja i noći sučeljavanja, Maks je dovršio inserte iz svoje tako zlodjelima bogate autobiografije, ne skrivajući imena, ne tajeći ni najmanjeg detalja.

Približavala se zima i Maks je bio u dvojbi, ostati ili otići. Svakodnevno je hodočastio do strmine, do kamene ravnine, koja mu je sve više sličila na oltar a stijena pored njega na neizdrživi teret proživljenog života.

Nakon svakog nijemog razgovora sa stijenom i ravnim kamenom, osjećao se bolje, lakše, ugodnije, bio je rasterećeniji.

Ipak, zbog silnih vjetrova, jučer je maks napustio Sivu hrid s jasnom željom da se što prije vrati.

Bilo je posve razvidno kako rukopis o vlastitom pokajanju mora objaviti pod svaku cijenu.

Većina nakladnika, kojima je ponudio rukopis nije blagonaklono gledala na njegove uspomene, Njih su zanimale neke druge tajne javnih osoba a ne buđenje humanosti u nekada vrlo uspješnom TV novinaru.

-To su tričarije, govorili su mu gotovo jednoglasno, to malo koga zanima.

Ipak, uz vlastitu potporu Maks je kod neafirmiranog nakladnika objavio „Uspomene“.

Reakcije medija bile su mlake, neznatne. Čak ni javnost nije pokazala osobiti interes za Maksovo potpuno otkrivanje, neki su samo komentirali, ne može se do vrha bez borbe i žrtava.

No, jedno je ipak bilo jasno. Maksova novinarska karijera bila je definitivno završena. On je bio prošlost. S druge strane čuli se i glasovi kako za svoje iskreno priznanje nije dobio ništa, knjiga nije donijela bilo kakvu materijalnu korist, dapače, Maks je na kraju platio sve troškove objavljivanja.

Nitko nije pokazao ni malo razumijevanja za njegove slabosti, bez obzira što je bio nitkov, hulja, gnjida, ništarija. Od takvih se priznanja ne živi, napominjali su oni koji uvijek ostaju u sjeni.

Sada, bez novca, Maks je morao potražiti bilo što od posla.

Neki daljnji znanci uspjeli su mu pronaći, relativno lako u ovim kriznim vremenima, mjesto u noćnoj smjeni, pomoćnik bolničara u gradskom hospiciju.

Svake noći od dvadeset i dva sata pa do šest ujutro, Maks se brine o nemoćnima, čisti njihove zaprljane krevete, slušajući besmislene uvrede, trpeći zlovolju glavnog bolničara, ali on., Maks, Maks je bio sretan.

Kada bi danju nakratko zaspao i kada bi sanjao kamenu ravninu sa Sive hridi, znao je da će mu noć donijeti nešto lijepo jer netko će se od pacijenata probuditi i otrgnuti iz mreža ludila i reći mu samo, hvala a to je njemu bilo dovoljno i znao je još mora proteći mnogo noći da se opravda sam sebi za sve učinjeno i neučinjeno i vječno je bio zahvalan i otočiću i stazi i strmini i kamenoj ravnini i stijeni i pticama i kamenu koji je bacio.

PUTNICI

V L A K

Osvrnuo se oko sebe, ista jednobojna lica, svaki su dan putovala s njim lokalnim vlakom iz omanjeg mjesta u pedesetak kilometara udaljeno središte, većinom na posao i kasnije se popodne vraćali i nalazili se u istim zagušljivim i neudobnim vagonima.

Ivan Novak, viši administrator II klase, decenijima je bio zaposlen u Gradskoj upravi, u Odjelu arhive, smještenom u podrumu impozantne zgrade. Svoj je radni prostor proteklo dugo razdoblje dijelio s Markom Somekom, šutljivim čovjekom, sličnih godina kao i on.

Nikada nisu mnogo razgovarali, tek nekoliko kurtoaznih rečenica pri dolasku i odlasku. Zapravo, nisu znali praktično ništa jedan o drugome, tek kako obojica nisu oženjeni i da žive sami, svatko podjednako udaljen od grada.

Takva klima je u cijelosti odgovarala obojici. U arhivi je vladao muk s tek ponekim šušnjem listanja papira za koga se tražilo pravo mjesto na mnogobrojnim policama ili ladicama. Ponekad bi muklu tišinu rascijepio zvuk neopreznog zatvaranja metalne ladice. Odmah bi se ispričavali s nekoliko riječi, posve tiho izgovorenih.

I danas je vlak uobičajeno kasnio nekih desetak minuta, no Novak niti jednom nije okasnio, vlak je i s redovitim zakašnjenjem dolazio pola sata prije početka radnoga vremena, pa se putnik Novak mogao opušteno došetati do Gradske uprave.

Novak je sjeo na prvo slobodno mjesto i utonuo odmah u svoje misli, odlučno se isključujući iz često bučne okoline.

Novak je uvijek mislio samo o jednom i to baš najradije u vlaku, u trenucima polagane vožnje lokalnog vlaka, lamentirao je o svom životu, nezanimljivom, sivom življenju koji uistinu nema nikakvog smisla.

U zadnje je vrijeme sve izrazitije pomicao i na trenutke od kojih će se sastojati njegov život s još manje smisla kada uskoro ode u zasluženu mirovinu.

Naime, Novak se nije s nikim družio, dok je bio mlađi zadesilo ga je nekoliko kratkotrajnih ljubavnih iskušenja, no ubrzo su se veze nijemo raspadale i on je ostao sam. Sada u ovim godinama žene mu nisu nedostajale, no njegova osamljenost postala je bolna činjenica.

Novak je vješto skrivač svoj jad iza mnogo puta arogantno pokazane indignacije naročito prema putnicima koji su ga svakodnevno okruživali. I u ovim je trenucima zbrajao i oduzimao i ono rijetko dobro što mu se dogodilo i ono loše i neprihvatljivo.

Sve skupa duboki, debeli minus jednog uludo potrošenog života.

Evo, pred mirovinom je, a jedva da bi mogao ispuniti tek jednu stranicu o cijelom svom mizernom življenju.

Somek ga je jedva pozdravio, već je uronio u podebelu gomilu bijelo žutih dokumenata.

Danas glavu neće podignuti, pomislio je Novak, pa se onda i on udubio u svoju gomilu pomalo smrđljivih papira koja ga je dočekala na stolu.

Bez pauze i dizanja, obojica su odlagali riješene dokumente na lijevu stranu stola punih osam sati, sve u potpunoj mračnoj tišini.

-Doviđenja, oglasi se Somek, uzme kaput i napusti prostoriju.

-Doviđenja, izgovori Novak i pogleda na sat. Šesnaest sati i jedna minuta. Vrijeme je i njemu.

Toga popodneva, kada mu se činilo da je nešto manje povratnika od uobičajenog broja, prvi je puta ugledao interesantnu figuru žene u tamnom kaputu, trenutak prije nego li je ušla u vlak.

Ušao je za njom u isti vagon, no ona se negdje izgubila. Prošao je kroz vagon, a zatim i kroz drugi i treći, no nje nema. Nešto nepoznato u njoj snažno ga je privlačilo.

Vratio se snuždeno u prvi vagon, u njegov vagon u kojem je oduvijek putovao.

I gle čuda, žena u tamnom kaputu, neodređenih godina, crne kose, sjedila je do prozora i nešto promatrala.

Preko puta nje, Novak je uočio slobodno mjesto i bez pitanja sjeo.

Zaplijio se u njezino lice i pomalo iznenađen pomislio kako je ova žena izazvala mnogo nevolja a za to je bila kriva njezina ljepota, doista, prokletog je privlačila.

-Oprostite, mi se pozajememo?, zabubnja u Novakovoj glavi ženino pitanje izrečeno s dosta prijekora.

-Ne, oprostite molim, ispričavam se. To je valjda od umora. Ispričavam se još jednom.

Cijelu je vožnju Novak proveo gledajući kroz zamazani prozor ili u vrhove svojih čistih cipela.

Nikada mu vožnja ovom linijom nije bila duža, ni neugodnija. Zapravo, trajala je cijelu vječnost s nikada dosadnjim prizorima koje je mogao opaziti iz sporovoznog vlaka.

Nije ni podigao glavu kada je žena hitro i spretno ustala i utopila se u koloni povratnika koji su radosno razgovarali jer još jedan dan proveden u gradu sretno završava, iza njih je.

Čim je izašao iz vagona, opazio je ženu kako zamiče za ugao kolodvorske zgrade.

Gluposti su to Novak, mrmljao je u brudu sam sebi, probudi se čovječe, što će ti to?

U nevelikoj naslijedenoj kući, popodne je potrošio na preslagivanje knjiga, bilo mu ih je žao baciti unatoč problemu s prostorom, pročitao je nekoliko stranica memoarskih zapisa francuskog vojskovođe, sjedeći u ugodnoj,

dubokoj fotelji uz toplu peć. Prije sna odslušao je nekoliko Dvorakovih stavaka, glazba ga je uvijek uspješno opuštala, činila mu je jednostavno dobro, liječeći ga čudotvornim moćima. Čim je Dvorakova glazba utihnula prisjetio se neprijatnog susreta sa ženom u tamnom kaputu.

Samo se gorko nasmijao i nemoćno odmahnuo rukom.

Sutradan, a niti u idućih nekoliko dana nije primijetio ženu koja ga je onoga dana na neki čudni način privukla i učinila budalu od njega u svega nekoliko minuta.

Uočio je, kako je u tih dva, tri dana sve češće pomicao na neznanku, nastojeći razumom odagnati te pomisli.

Zanimljivo, u ovih nekoliko neobičnih dana, Somek je bio razgovorljiv preko svake mjere. Novaku je ta silna priča išla na živce, pusti me na miru, vatio je, ostavi me i priljubi se uz dokumente.

Srećom je danas petak, odmoriti će se od toliko priče i Someka.

Čim je vlak stao na stanici, Novak je brzo izašao, ne smije zaboraviti kupiti tjednik Obzor, kojeg bi uistinu cijeloga pročitao preko subote i nedjelje.

-Dobar dan, molim novi Obzor.

-Dobar dan, evo izvolite.

Plati i okrene se, prolista nekoliko stranica, izgleda da ima dosta dobrog štiva.

Umalo se sudari sa ženom koja je iza njega stajala.

-Oprostite.

-Oprostite vi.

Novak zastane i prepozna ženu crne kose, neodređenih godina u tamnom kaputu.

-I vi čitate Obzor, upita ga ona.

-Da, pomalo će sramežljivo Novak, redovito. Da, pratim ga kontinuirano.

-I ja, sviđaju mi se Obzorovi članci.

Odjednom nastupi neugodna tišina. Novak je netremice promatrao njezino lice a ona jednako izravno njega.

-Pozdravljam vas, napokon izusti Novak, pomakne se u stranu s namjerom da ode.

Također, izusti ona i zakorači prema kiosku.

Novak je polako koračao prema svojoj kući, okrećući nervozno zarolani Obzor u ruci, misleći što je još možda trebao reći nepoznatoj a i što joj je mogao ili smio reći, pa samo je kupovala novine, kao i on, što joj je još mogao reći? Ništa. Zaboravi Novak, uživaj u dva slobodna dana u miru svoje stare kuće.

Do kuće su još dvije minute, napokon.

No, nije mogao preko ceste, prometna nesreća, policija, hitna, svi su užurbali.

Novak stoji i gleda pitajući se poznaje li možda unesrećene.

Naravno da ne ali ako ih i znaš iz viđenja, što će ti to? Idi svojoj kući.

Otići će okolo, drugim putom, koja minuta više.

Samo što nije zakoračio u svoju tihu ulicu, iznenada opazi nepoznatu ženu kako mu ide u susret.

Na korak do nje stane.

-Kakva slučajnost, opet se susrećemo.

-Da, nasmije se nakratko ona.

-Ovdje u blizini stanujem, nastavi Novak.

-Zanimljivo i ja, u ulici pokraj.

-Bilo mi je drago, doviđenja.

-Doviđenja gospodine.....?

-Oprostite..... Ivan Novak.

-Vera, Vera Mates.

Pružila mu je ruku. Čvrsti kratki stisak.

-Drago mi je.

-I meni, ona se iznova osmjeħne.

-Vi ovdje dugo živite?, upita ga ona.

-Da, oduvijek, živim u naslijedenoj kući i živim život svakodnevnog putnika.

- Doista, svaki dan putujete?
- Svaki dan, decenijima. Svaki dan u isto vrijeme.
- Nije vam naporno?
- Znate, začudi se pomalo Novak, čovjek se navikne na sve. Stvarno sam se privikao na ovaj ritam i odgovara mi u cijelosti. Sve se izdrži, mora.
- Da, i ja tako mislim. Drago mi je što smo se upoznali gospodine Novak. Doviđenja, do slijedećeg viđenja.
- Doviđenja gospodo Mates, doviđenja.

Uopće nije otvorio Obzor. Nije mu na pamet padalo čitanje. Cijelu je subotu i nedjelju snatrio o lijepim očima Vere Mates, o nježnom baršunu ženina dodira. Ipak, s vremena vrijeme prekorijevao se, što mu to treba, sada u ovim godinama?

Bože, on se zaljubio, u isti mah si zamjerajući i sažalijevajući se.

U njemu su se komešali raznoliki osjećaji. U jednom je trenutku nestrpljivo, čeznutljivo očekivao ponedjeljak kada će je možda iznova vidjeti i gotovo istodobna želja da taj dan nikada ne osvane.

Dva dana je Novak preživio u raspomamljenoj groznici, osjećajući samo na čas čvrsti stisak njezine ruke ili zatvarajući oči kako bi se oči kako bi se opet susreo s njezinim pogledom s dubokim očima zagonetne žene.

Ponedjeljak je osvanuo sumoran i Novak se jedva stigao spremiti, stalno u grču, s nekim čudnim reakcijama tijela koje ga je na svoj osobeni način upozoravalo, vikalo na njega, urlalo i ljutilo se.

Ni toga tmurnoga ponedjeljka niti idućih dana Ivan Novak nije susreo Veru Mates, nije opazio njezin tamni kaput.

Sudbina ti je samo toliko namijenila, već sasvim očajan Novak je listao nepročitani Obzor ili ga je samo vrtio u ruci.

Koliko je samo puta Novak u svojim mislima pregledavao, kadar po kadar, dva kratkotrajna, ali značajna susreta u svom jednoličnom životu, dva susreta i jedan dodir s nekoliko običnih a tako važnih riječi.

Ponekad bi pomislio, eto što ti je vlak, voziš se cijeli život i onda te on, vlak, iznenadi s jednim putnikom i gotovo ti život preokrene na glavu.

Znao je već sada, da će i poslije umirovljenja, redovito, svaki dan putovati u grad i natrag, nadajući se ipak novom sudbonosnom susretu, uvijek s nadom u srcu.

II

S A T

Dan prije umirovljenja voditelj Odjela arhive u Gradskoj upravi, gospodin Matuna, pozvao je višeg administratora II klase, Ivana Novaka i službeno mu predao rješenje o umirovljenju i pripadajući dar, ručni sat marke Tag Heuer s posvetom na poklopcu u nazočnosti nekoliko viših djelatnika. Novaku se sat iznimno svidio, lijepo mu je omotao ruku mekim kožnim remenom.

Slavljenik se zahvalio svima, srdačno pozdravio i vratio se u mračnu sobu. Somek koji nije bio na skromnoj svečanosti samo mu je pružio ruku i rekao.

-Zbogom gospodine Novak, zbogom, te se iznova zadubio u nabujale nakupine prašnih dokumenata.

Novak je pokupio sve svoje privatne stvari i napustio za sva vremena Odjel arhive.

Tek je prije odlaska nakratko pogledom zaokružio cijelu prostoriju i zatvorio vrata.

I ovo je gotovo, mrzovljeno zaključi razmišljanje o dugotrajnoj epizodi svoga mlakoga života.

Prošetao je gradom, često pogledavajući na dar, na otmjeni sat. Kazaljke su se lijepo isticale na crnoj podlozi, doista vrlo lijepi mjerač prolaznosti. Grad se odmjereno i skladno raširio finom i pomno odabranom arhitekturom, daleko je odmakao od onoga dojma prije četrdeset godina kada je Novak krenuo na svoje dugogodišnje poklonstvo Odjelu arhive.

Da, još malo. Ima vremena. Idući vlak kreće u četrnaest sati i pet minuta. Rijetko se je koristio prijevozom u to vrijeme.

Vratio se u svoje neveliko mjesto, koje je ostalo nepromijenjeno još tko zna od kada, s malo novih stanovnika ali uz ubrzano popunjavanje grobnih parcela, koliko je znao jer niti na sprovode nije išao a nije ga bilo ni briga tko će njemu doći na posljednji ispraćaj, on nikoga neće zvati.

Vožnja u polupraznom vlaku prošla je zapravo ugodno iako Novaku nije bila ni malo draga pomisao kako mu je ovo posljednji službeni povratak s posla kući.

Promatrao je po prvi puta besramno lica oko sebe u vagonu, neka je samo površno poznavao, drugi su mu bili posve nepoznati.

Koliko će još oni putovati? Stvarno, koliko još?

Gledajući u niz nezanimljivih lica, povremeno bi spuštao pogled na sjajni sat, prislonio bi ga katkada uhu, osluškujući jednakomjerne otkucaje. Baš vrijeme lako odmiče, nepovratno se gubi i ostaje praznina, zatim buja, raste, umnaža se.

Vlak je stigao u stanicu gotovo na vrijeme, eto i to sam dočekao, vlak dolazi po voznom redu na mojoj posljednjoj vožnji, kakva čudna simbolika.

Iznenada se sjeti, koliko tek slobodnog vremena sada ima, sve vrijeme ovoga svijeta ispred njega je i samo njemu pripada, sve do onoga odsudnog trenutka kada se sve završava i tama se pretvara u vječnost.

S noge na nogu došetao je do svoga doma, omanje kuće s kojom je sve dobro i sve loše dijelio u svom životu. Ušao je unutra, upalio sva rasvjetna tijela i povikao.

-Evo, gotovo je, u mirovini sam. Sada ćemo cijelo vrijeme biti zajedno, nitko neće postojati između nas.

Ostavio je svjetlo u dnevnoj sobi, sjeo je u duboki naslonjač, zaklopio je oči, prekrižio ruke na prsima i utonuo u san.

A san, san je bio veličanstven. On je sjedio u fotelji i gledao u Veru Mates kako sjedi priljubljenih nogu na kauču njemu nasuprot. Šute, promatraju se. Njemu je ugodno gledati vitku figuru žene. Odgovara mu tišina. Sasvim

je dovoljna njezina blizina, gotovo je može dotaknuti, samo da ispruži ruku, dodirnuo bi je, no ostaje nepokretan i uživa u pogledu.

Odjednom, Vera Mates nestaje i on, naglo probuđen razočaran promatra prazni kauč.

Idući dan, iako je čvrsto odlučio kako se do podneva neće dignuti iz kreveta, diže se kao i obično u pet i pedeset, spremio se i otisao na željezničku stanicu kako bi dočekao vlak koji će ga odvesti u veliki grad.

S vremena na vrijeme kontrolirao bi prolazna vremena na novom Tag Heueru, zadovoljan brzinom vlaka.

Sat je ostavljao doista moćni dojam, pravi, istinski svjedok neumitnog protjecanja.

Šetao je neko vrijeme gradskim ulicama bez ikakva plana, razmišljajući jedino o tome u koje će se vrijeme vratiti i možda ipak susresti tajanstvenu Veru Mates.

Neka, još ima vremena. Besciljno je i dalje lutao ulicama lijepoga grada no ne pronalazeći niti jedan detalj koji bi ga barem za trenutak zainteresirao. Najprije dani, pa dugi tjedni slili su se u mjesecce i godine. Ivan Novak svakodnevno je lutao gradom, vozeći se višekratno u jednom danu i tamo i natrag, neprestano iščekujući barem djelomično ispunjenje onoga sna s Verom Mates na kauču.

Jednom, tek jednom, opazio je figuru žene koja je sličila Veri Mates, no na žalost, to nije bila ona.

Sve češće Novak gleda na svoj sat koji nepovratno drobi, melje sekunde i minute, uništava ih i pretvara u ništavilo a on se ne može oduprijeti gledanju otmjenog kretanja kazaljki kako klize na crnoj podlozi jednolično i nepromjenljivo, neprestano jedna dostižući drugu, zaobilazeći se i ulazeći u novi krug, težeći ponovnom obilaženju, prestizanju.

Sat je lijep, jak, blistav, sudbonosna sprava i Novak se u cijelosti može osloniti na njega.

III

Nedavno je Novak čuo od rijetkog poznanika, kako se mnogi čude njemu, Ivanu Novaku na tim silnim i suvišnim putovanjima u grad i jednako neozbiljnim smiješno brzim povratcima. Po što ide? Je li to i našao? Govori mu taj čovjek, iako se osobno ne čudi, svatko ima pravo činiti što ga je volja sve dok je to u skladu sa zakonom.

Novaka ne diraju te zlobne strjelice. Što uostalom koga briga kamo on ide. On uvijek plati svoju voznu kartu, a kamo ide i što mu je na pameti, to je samo njegova stvar.

U posljednje vrijeme osjeća stanovite zdravstvene probleme i ne putuje tako često. Čim malo sakupi snage otisne se na kratko putovanje i brzo se vrati kako bi bolest ne bi iznenadila daleko od doma. Grad mu je sve više stran. Ponekad samo doputuje do grada i ne odlazi sa željezničke stanice, sačeka prvi vlak i s njim se vrati, jednako uznemiren i dalje duboko razočaran.

Cijeli je svijet nalik piramidi, misli Novak, piramidi sačinjenoj od nepravdi a povijest je tek kronologija tih mračnih napora.

Eto, on nije mogao sustići ili za trenutak zaustaviti kretanje Vere Mates i reći joj nekoliko ljubaznih riječi, samo toliko je on želio ali niti to nije mogao dobiti.

Ipak negdje duboko u njemu tinjala je nada kako iskrica pravde ipak ponekad zasvjetluca i on bi ženu jednom negdje morao opaziti. Svoju je skrivenu nadu Novak stalno potpirivao neprekinutim očekivanjima.

Koliko je već dugo u mirovini?

Skoro pet godina, samo što nije navršio sedamdesetu. Pravi, potpuni starac. No dobro, još hoda, sam se brine o sebi a mirovina mu je dovoljna za pristojni život, mada on nema nekih posebnih zahtjeva, uvijek je bio skroman pa i onda kada su osjećaji bili u pitanju.

Ah Vera, Vera Mates. Zašto te nisam mogao bar malo bolje upoznati. Ponekad bi samo tih razgovarao s tobom, više bih te volio slušati ali ti se krećeš nekim tajnim putovima, pravcima koja ja ne vidim i ne slutim. Sada u ovim tmurnim danima života, oslanjajući se jedino na srebrne kazaljke Tag Heuera odlazio bi do mjesnog kolodvora i dočekivao i ispraćao ipak sve rjeđe vlakove. Vraćao bi se navečer izmoren, pothlađen, slijedile bi teške noći jer bi se svaki čas morao dizati kako bi stigao na vrijeme do toaleta.

Jutro mu je donijelo jasnou spoznaju, što si učinio, učinio si. Osjećao je opaku slabost, gotovo je lebdio.

Proveo je više tjedana u bolnici, kronične bolesti su se razgoropadile, uz nešto novijih dijagnosticiranih bolesti.

Izašao je vidno mršaviji, no nije se obazirao na muke tijela Pekla je jedino i dalje nepravda svijeta i njegova neosjetljivost na Novakovu gotovo zanemarivu želju da provede poneki trenutak s Verom Mates.

I tada, na izlasku iz bolnice, nešto je puklo u glavi Ivana Novaka i on se odjednom posve osvijestio sa samo jednim pitanjem koje je uputio sebi.

-A što bi ona uopće radila s tobom? Pa ona je atraktivna žena, po svemu dosta mlađa od tebe. Što bi ona s tobom starče, stari čovječe s ruinom od tijela, s ostacima od tijela, što bi uopće ona radila s tobom?

Stoji Novak ispred velikog izloga samoposluživanja i mrmlja osvješćujuće riječi.

Zašuti za trenutak i gleda oronulu priliku s upalim očima.

-Ništa, glasno izgovori ta dva sloga i obori glavu.

-Ništa, prošapće još jednom postiđeno.

Nekako je došepesao do taksi stajališta.

Stara kuća mračna i hladna, nekako mu djeluje neprijateljski, kao da kuća ne prepoznaće, kao da to nije ona stara kuća njegova davna rođenja i svjedok njegovih patnji.

Sjedne u fotelji ne paleći svjetlo. Osjeća hladnoću ali ne mari. Njegova je unutarnja toplina isparila, zima mu ne može previše nauditi jer on je

cijeli svoj nedostojni život nastojao samo naškoditi sebi želeteći se što teže ozlijediti.

Je li Ivan Novak cijelu noć mislio na to kako je mogao i bolje živjeti ili se pak hrvalo sa slikama daleke Vere Mates, ne zna se. Možda je pomicao i na onu iskricu, kako je on, možda ipak jednom prošao pored Vere Mates, na žalost svoju, ne primjećujući je.

Pred samo jutro njegovo se umorno tijelo pozdravilo s njim i napustilo ga.

IV

M A R K O   S O M E K

Eh, napokon je dočekao dan da taj nemogući čovjek Ivan Novak nestane iz njegova života, osmjejuje se viši administrator II klase Marko Somek, prisjećajući se neugledne crte zajedničkog službovanja kroz više decenija. Sada je ova prostorija samo njegova. On je ovdje, u ovoj podrumskoj odaji gospodar života i smrti, svih ovih nebrojenih dokumenata jer mu jučer šef, voditelj Odjela arhive, neumoljivi gospodin Matuna rekao, kako Gradska uprava neće upošljavati novoga djelatnika umjesto umirovljenog Ivana Novaka.

Gospodin Matuna mu je još rekao.

-Sada ste vi ovdje odgovorna osoba. Računam na vaše iskustvo i znanje. Dapače, vjerujem kako će ovaj odsjek Odjela arhive ubuduće još bolje funkcionirati.

Nikada mu se gospodin Matuna nije toliko dugo obraćao. Someh je odmah prepoznao svoju prigodu, uz uvjet ako ne razočara voditelja Odjela, možda ga ipak unaprijed u višeg administratora I klase a to već bilo nešto jer poznato je bilo, samo su se rijetki uspinjali do I klase.

Stoga je danas Somek cijeli sat prije oficijelnog početka radnog vremena već bio u polumračnoj sobi.

Brižljivo je pregledavao registratore i registre, svitke i sadržaje kutija, onako redom. No sve je bilo složeno po Temeljnim uputama za rad. U redu, barem se zna kakva je situacija.

Rasporedio je pristigne dokumente na stolu po skupinama prioriteta.

Bacio je samo jednom kratki pogled na prazni Novakov stol. Nije se pretjerano približavao. Je li to respekt ili tek strah? Nije znao ali nije ga ni zanimalo. Novak je utonuo u prošlost a on je sadašnjost i budućnost ovoga odsjeka Odjela arhive.

Tek negdje iza devetnaest sati, Somek je napustio Gradsku upravu, silno zadovoljan učinjenim. Doista i sebe je doživljavao važnijim. Da, na dobrom je putu prema I klasi.

Somek je također kao Novak, ali i kao i mnogi drugi, putovao do svoga doma i na posao prigradskim vlakom, nekih sat vremena spore vožnje.

Kako mu je prijala ova večerašnja vožnja, duboko svjestan činjenice kako se u ovom vlaku nije nikada vozio ozbiljniji aspirant I klase.

Somek je odnedavna živio u skromnom ali novom jedno i pol sobnom stanu jer dosta mu je bilo svakodnevnih poslova oko kuće i uvijek je bila prokleto hladna, a sada, u stanu mu je baš po mjeri, šteta što se ranije nije preselio.

Sutra bi mogao još ranije ustati i stići na posao daleko prije svih ostalih jer njegov odsjek Odjela arhive sadrži nevjerljatan broj dokumenata koje treba precizno i racionalno razvrstati.

Da, svakako valja uraniti.

Grozničavo se okretao u krevetu, misleći samo kako nikako ne bi bilo dobro da ne čuje budilicu.

Negdje oko šest ujutro, Somek je već sjedio za pretrpanim stolom u podrumu Gradske uprave i marljivo označavao komplikiranom serijom brojeva i slova pregledane i preuzete dokumente.

Bio je zadovoljan brzinom obrade pojedinih predmeta, no morao bi biti još učinkovitiji.

Uskoro je Somek dolazio u podrum Gradske uprave i tijekom subote i nedjelje, uključujući i državne praznike.

No, već u idućem mjesecu jasno je opazio kako niti to nije dovoljno, stoga si je u kutu sobe od korica riješenih dokumenata složio nešto nalik na ležaj i tu odspavao tek nekoliko sati, pokriven kaputom.

Odjednom se prisjetio onih poticajnih riječi voditelja Odjela arhive gospodina Matune.

Kada se zbio taj događa? Ta divna najava I klase.

Ima, ima već cijela godina. U cijelom tom strelovito potrošenom vremenu, Somek je tek dva puta susreo voditelja, no ovaj ga nije ni pogledao, no on nije bio nimalo razočaran jer znalo se, riječ voditelja ima svoju težinu, ima svoju jedinstvenu važnost.

Somek nije popuštao, spavao je tek četiri sata dnevno, noću točnije, a sve ostalo vrijeme posvećivao je sređivanju obilja materijala koji je stalno pristizao u sve većim količinama.

Tako je Someku protekla i druga godina od obećanja o mogućoj I klasi voditelja Odjela arhive.

Tijekom te druge godine susreo se samo jednom s gospodinom Matunom koji je na trenutak zastao i upitao ga.

-Je li sve pod kontrolom Somek?

-Naravno gospodine, naravno, usplahireno odgovori aspirant.

Matuna klimne glavom i ode, ostavlјajući uznemirenog Someka usred hodnika.

-Je li moguće da on nije zadovoljan mojim rezultatima? Da, moram se još više potruditi, ne smijem ga razočarati, ne smijem.

Oslovio me je prezimenom. On zna dobro tko sam ja, zacijelo je opazio moj veliki trud, morao je, nikada se tako brzo nisu sređivali dokumenti, nikada. Ali, pazi Somek, čim ti se obratio imenom, nešto mu je umu, nešto smjera, sigurno. Ti Somek znaš što valja činiti, moraš biti neusporediv s drugima, budi sam vrh, špic piramide napora.

Povremeno je Somek, ali doista rijetko napuštao Gradsku upravu kako bi si pribavio hranu za nekoliko dana.

Na početku treće godine, otkako je onaj ogavni Ivan Novak nestao, Somek je spavao tijekom noći jedva dva sata, ni minute više, umivao se i brijaо kriomice u toaletu na dnu hodnika, presvlačio se. Od nedavna je

prakticirao da jednom mjesecno ode kući, zadrži se koliko je potrebno da opere robu i hitro se vlakom vraćao.

U tamnoj sobi arhive lijepo se zapravo smjestio. Debeli sloj dokumenata stavio je iznad onih korica i dobio više no udoban ležaj a kaput mu je sasvim dovoljan pokrivač.

I tu treću godinu nije sustajao, rješavao je odlagao dokumentaciju sada već fascinantnom brzinom i skoro je bio zadovoljan.

Nakon niza godina Gradska se uprava spremala preseliti u nove prostore, u novu palaču u samom centru grada.

Odjeli su se polako i oprezno selili, pa je tako došao i red na podrum, na Odjel arhive. Ne malo iznenađenje izazvao je pronađak mumificiranog tijela u već godinama nekorištenom odsjeku Odjela arhive.

Lice se još dobro prepoznavalo.

Somek.

-Pa zar on odavna nije u mirovini?

Ni voditelj Odjela arhive gospodina Matuna ništa nije znao.

I on se s nevjericom pitao.

-Što ovaj radi ovdje? Doista čudno.

KRATKI ZAPIS O VERI MATES

Sanitarni inspektor, gospođa Vera Mates, cijeli je svoj plodni radni vijek provela na terenu kontrolirajući zdravstvenu situaciju u mnogim tvrtkama, ugostiteljskim objektima, u radničkim restoranima, putujući s kraja na kraj države, uvijek pomalo nezadovoljna što nije uspjela dobiti adekvatni posao u glavnome gradu.

No, putovanja su joj donosila i pristojne dnevnice i po koji slobodni dan uz više nego dobru plaću.

Doista, često je mislila Vera Mates, u koliko je samo kreveta ležala, u koliko je hotela i pansiona boravila, koliko samo raznovrsnih tanjura i čaša koristila?

Vera Mates je u tim prigodama upoznala i niz vrlo zanimljivih lica. S nekim se od njih ponekad iznova susretala, sada u drugim okolnostima, na duže ili kraće vrijeme. S druge strane, bilo je i vrlo korisnih poslovnih poznanstava, često mnogo čvršćih i kvalitetnijih od nekih prisnih.

Vera je nastojala prije svega da joj život bude ugoda, a ne muka ili patnja. Žalila je jedino što joj priroda ovoga posla uistinu onemogućuje ostvarenje kvalitetne veze. Muškarci koji su joj bili dragi nisu imali previše razumijevanja za njezina kontinuirana putovanja, na neprestane dolaske i odlaske, neko vrijeme izdržavajući a onda su odlazili.

Vera Mates bila je vrsni vozač i voljela se voziti automobil, pa ponekad i malo oštريje, ovisno koliko je cesta dopuštala, no često je vlak bio jedino sredstvo s kojim se mogao dosegnuti željeni cilj, pa bi tada vješto kombinirala oba prijevoza.

Znala se je dobro provoditi ako bi joj društvo odgovaralo, no ubrzo bi zaboravljala ta lica, poslužila su za jednu večer i više nisu važni.

Nedavno se iskreno začudila kada je čula da popularni tjednik Obzor prestaje izlaziti. Kažu, ekonomski razlozi. Šteta, dobre novine, voljela ih je čitati.

I tada se sjeti onoga čovjeka koji je davno kupovao Obzor, negdje na nekoj prigradskoj željezničkoj stanicici. Da, to je bio onaj koji je onako bezobrazno buljio u nju i onda se onako glupo ispričavao, baš kada je moglo postati zanimljivo.

Da, da, sreli su se još jednom. Zapravo ne, dva puta. Doimao se pristojnim, već malo stariji, očito kultivirana osoba, čitatelj Obzora.

Tko zna što je bilo s njim? Baš je čudno kako ga nijednom nije srela. On se služio onim lokalnim vlakom, zar ne? Da, neobično, često je putovala tim dijelom pruge. Što je bilo s tim čovjekom?

Pokušava se dosjetiti što se moglo dogoditi čitatelju Obzora i gleda u rokovnik raspored budućih obaveza.

Već se pomalo i umorila i od automobila i od vlakova i od hotela i pansiona i svih tih tuđih kreveta u kojima spavaju namjernici i svega joj je stvarno dosta i šetnji kroz malo poznate gradove i ponekog bliskog druženja iz kojih nikada neće izrasti novi dan, doista, koliko će još moći putovati i trošiti nemilice zarađeni novac, uživajući u svakom danu i ne misleći na ono što je čeka sutra?

Da, šteta za Obzor. Hm, što je bilo s onim čovjekom iz vlaka? Tko zna?

Vera Mates zatvara rokovnik i priprema se za novo putovanje.

VI

K R A J

Tijekom proljeća je najavljeno iako je već prošle zime bilo definitivno odlučeno, ukida se i ova linija lokalnog vlaka, pruga koja povezuje omanje mjesto s gradom nije jednostavno rentabilna mada putnika ne nedostaje, oni će se morati osloniti na prijevoz autobusima ili u svojoj režiji, automobilima.

Najava je izazvala pravi šok, autobusi su skuplji i rjeđe voze, a s automobilom ići dva puta nije baš isplativo, pa i kada je automobil posve pun.

Prvog devetog ove godine, lokalni vlak prestaje voziti a osoblje željeznice s toga područja ako ne ode u mirovinu biti će u skladu sa statutom preraspoređeno na nove zadatke.

Uza sve to, ponuđeno je javno moguće iznajmljivanje zgrade željezničke postaje sa svim uredima i skladištima.

No, ljudi su se pitali, što će kome ured ili skladišni prostor pored mrtve pruge u zgradi koja je odslužila svoje.

Stanovnici su osjećali mogući krah sustava, a željezница je prvi znak jer kako se vlak ne isplati, vagoni su u svakoj vožnji bili ne puni, već prepuni.

No, hrabriji su priznavali kako uistinu sve manje ljudi radi u sada sve daljem gradu, kako je mnogo više đaka i studenata koji će ionako napustiti ovaj siromašni i zabačeni kraj, ako ne sutra onda svakako jednoga dana.

I doista, zadnji dan kolovoza označio je i kraj života prigradskoga vlaka. Tek nekoliko putnika i znatiželjnika odvezlo se u grad u prigodi posljednje vožnje.

Pored mrtve pruge, zgrada željezničke postaje, neodržavana, ubrzano je propadala a uskoro je postala i omiljeno stjecište raznolike galerije tipova, koji su noću od nikoga ometani bučili i palili vatre unutar zgrade sve do jedne noći kada je plamen izmaknuo kontroli i do jutra progutao i prizemlje i prvi kat, dok se krov samo urušio.

Policija je istražila paljevinu, privela osumnjičenike dok je vlast u međuvremenu samo ogradiла остатке požara.

Nedavno je pokopan i stari Ivan Novak, čovjek koji je proveo pola svog dugog života vozeći se vlakom u grad i svakodnevno se vraćajući.

On je ipak dočekao svoju posljednju vožnju vlakom za razliku od drugih, šaputali su neki.

S n o v i

Petrus, nadzornik 4. stupnja, ni po čemu se nije isticao. Redovit u obavljanju posla, točan i pravovremen, s adekvatnim brojem prijava. Petrus je bio pozicioniran u zlatnu sredinu. Istina je i to da su ga promaknuća u viši stupanj uglavnom preskakala, no povremeno se i na njegovo rame spuštala palmina grančica (temeljna oznaka čina) i evo, nakon gotovo trideset godina, od početnog 7. stupnja, uspeo do 4.

4. stupanj nosio je određene beneficije. Osim plaće i radne odjeće (najlošija je bila u 7. stupnju), dobivao je i nekoliko slobodnih dana u mjesecu. Točnije, nakon šest radnih dana imao je pravo na jedan slobodni dan (7., 6. i 5. stupanj nisu imali prava na slobodne dane). 4. stupanj donosio je povlasticu samostalnog stanovanja. Tako je Petrus živio u jednosobnom stanu u zgradи u kojoj su živjeli isključivo pripadnici njegovog ranga. Nadzornici istog stupnja mogli su razvijati međusobne prijateljske ili poznaničke odnose ukoliko su to željeli, mada su te pojave bile razmjerno rijetke. Svi stupnjevi nadzornika imali su pravo na konzumaciju braka iako su i te pojave bile rijetke. Vlast je tolerirala veze neformalne ili slobodne veze muškarca i žene, naravno isključivo u istom stupnju. Tako se i Petrus družio s Hanom, no o njoj ćemo poslije.

Petrus, nadzornik 4.stupnja djelovao je u Ministarstvu za kontrolu snova. Za snove je znanost odavno utvrdila da su nepotrebni relikt iz prošlih vremena te da je njihova pojava samo smetnja u zdravom životu pripadnika suvremene zajednice. Svi žitelji Petrusova društva djelovali su iskreno, bez tajnih, prikrivenih misli ili zlomisli. Vlast se brinula doista o svemu. Svi su bili zbrinuti radnim mjestom i plaćom, smještajem koji odgovara pojedinom stupnju, zdrastvenom zaštitom, preciznim školskim sustavom, raznovrsnim aktivnostima koje nudi slobodno vrijeme. Prije rođenja djeteta već je bilo određeno što će u budućnosti raditi (zapravo

vrlo niska stopa nataliteta ipak je počela zabrinjavati sam vrh vlasti), pa se i gotovo moglo predodrediti na temelju različitih pokazatelja do kojeg će stupnja se popeti. Doista, nitko se nije morao ni za što brinuti, svi su bili naranjeni i siti. Bolesti gotovo da i nije bilo.

Prevencije radi, vlast je jedino vrlo pozorno nadzirala snove jer oni su se (tako se često u arhivama moglo pročitati) pojavlivali bez prava razloga izazivajući nemir a to nije dobro za suvremenu zajednicu. Naime, ponekad se čulo od nadzornika 1. stupnja kako snovi mogu probuditi u čovjeku neka neobjasnjava stanja a tada taj pojedinac nije više funkcionalan. Petrus je radio u tri različite smjene, dva dana prijepodne, dva dana popodne, dvije noćne smjene, a zatim jedan slobodni dan. Smjene su se sastojale od osam sati rada. Petrus je nadgledao rad niže pozicioniranih nadzornika i izvješćivao višega u rangu, nadzornika 3. stupnja o učinjenom.

Nadzornici su promatrali odvijanje spavanja onih pojedinaca za koje su bili zaduženi. Najvećim dijelom svi su spavali i to desetljećima bez ikakva prisustva snova, samo ravna crta noći. Ukoliko bi se nešto sumnjivo i pojavilo, uređaj za kontrolu probudio bi spavača i zaduženi nadzornik bi upozorio prekršitelja, ističući u prvi plan drakonske kazne, gubitak posla, smještaja, zdrastvene zaštite, možebitni izgon, mada se to nikada nije dogodilo, tako se barem pričalo. Razbuđeni spavač spremno se ispričao i odmah počeo primjenjivati metodu očišćenja, noći bez spavanja. Ta se metoda smatrala vrlo kvalitetnim odgovorom na pojavu snova. Nakon nekoliko dana, očišćenik je imao pravo na san, na noć s ravnim crtom.

Najčešći nepoželjni snovi su bile pojave davno umrlih bliskih rođaka ili jednostavno nepoznati pejzaži. Pojave umrlih u snu smatrane su se blažim prekršajem a pojave nepoznatih krajobraza težim.

Za san s mrtvima moralo se čistiti tri dana a za drugi san šest dana. Suvremen znanost nije zabilježila druge motive u snovima.

Petrus se nekoliko puta susreo s prekršiteljima, hladno i razumno je reagirao, upozorio je spavača prekršitelja, kasnije je samo kontrolirao očišćenje te podnio pismenu prijavu i izvješće. Nadzornik koji je imao više

sreće u lovnu na prestupnike brže je napredovao, dobijajući istodobno i neke dodatne beneficije o kojima se nije puno znalo.

No, Petrus je bio zadovoljan svojim položajem, još uvijek je bio u krugu perspektivnih iako je već bio blizu šezdesete. Naime, znalo se, nadzornici najdulje traju, dugo žive.

Posljednjih nekoliko godina, Petrusu gotovo da je počelo smetati Hanino prisustvo. Dugo su se poznavali, možda i predugo. U mladosti nisu imali uvjeta za brak, vrijeme ih je polako gazilo i sada su živjeli u nevjenčanoj zajednici poput dva svjetioničara na osamljenom otoku. Trpjeli su se. Ipak, Petrus je snažno osjećao Hanino neprisustvo kada nije bila u njegovoj blizini. Tada mu je silno nedostajala. Doista, sve je češće razmišljao kako vrlo ugodno živi, sve potrebno posjeduje, cijenjen je, bez ijedne negativne ocjene u svom dosijeu. Pa dobro, ni s Hanom nije tako loše. Što bi želio više?

Počeo je razmišljati o mirovini. To je značilo preseljenje izvan grada u okolna mala mjesta, život u potpunom miru i tišini, život oslobođen svih obaveza.

Pri kraju popodnevne smjene, iznenada ga pozove nadzornik 3. stupnja, Dominik, njegov izravni šef.

-Petrus, Vi znate što ja mislim o Vama.

-Znam, odgovori mirno Petrus.

-Jako vas cijenim, nadoveza Dominik.

-Da, suglasi se Petrus.

-Vidite, dobili smo dojavu na višem stupnju od Vašeg o pojavi neprimjerenih snova.

Petrus je šutio dok ga je Dominik pozorno promatrao.

-Vi, Petrus, morate istražiti tu pojavu.

-O čemu se radi? Zar uobičajene mjere nisu dovoljne?

-Ne, nikako. Stvar je vrlo delikatna. Dobit ćete sve potrebne obavijesti idućih dana. Možete ići.

Petrus je bio vidno uzdrman. Dominikove riječi navještale su prijetnju koja mu može srušiti njegov cijeli svijet brižno građen tolike godine. Sutradan se nije dogodilo ništa. Dominik ga nije zvao. Dan tipične procedure. Slični dani slijedili su jedan drugi. Ni jedne riječi od Dominika. Da ga sam upita, rang mu nije dopuštao. Može samo čekati. Zamijetio je kako s nelagodom odlazi spavati. Započeo je s metodom preventivnog očišćenja, iako pravih razloga nije bilo, no to je bila mjera koju je vlast rado poticala. Unaprijed suzbiti djelovanje sna. Niti nakon očišćenja Hani ništa nije rekao iako je ona sasvim očito mogla opaziti promjene u njegovom ponašanju. Sreo je Dominika dva puta u prolazu, po pravilima službe pozdravio, no ovaj ga nije ni pogledao.

Sitni crv koji se u začetku nije mogao ni opaziti, sada je prerastao u jasnu, duboku i tešku muku u Petrusovom tijelu Petrus se gotovo mogao zakleti kako ga niže rangirani nadzornici potajno pogledavaju, nastojeći otkriti što se događa s njim. Istodobno Petrus je opazio kako su mu hlače postale prevelike, košulja preširoka. Da, naočigled je gubio na težini.

I tada se dogodila ta sudbonosna noć. Petrus je sanjao. Vidio je u snu svog oca, kako stoji na rubu žitnog polja s dva konja uz njega. Otac je podigao glavu i pogledao ga. U istom se trenutku Petrus probudio. Ne, nije začuo glas nadzornika. Ništa se nije čulo. Hana je mirno disala i spavala. Petrus je znao što mora učiniti. Mora sam sebe odmah ujutro prijaviti, podnijeti izvjakešće, otići na prijavak kod Dominika. Da, tu se ništa drugo ne može učiniti.

Kada je ispričao sadržaj sna Dominiku, ovaj mu razrogačenih očiju odgovori.

-Ovo je po prvi puta da su se pomiješali mrtvi i pejzaž. To prelazi moje moći. Pođite za mnom.

Tako su krenuli do nadzornika 2. stupnja koji ih je bez mnogo riječi odveo do nadzornika 1. stupnja.

Nadzornik 1. stupnja primio je izvješće podređenih i suho progovorio.

-Petrusov san nije samo presedan, on je i vrlo opasna pojava. Ali, naša suvremena znanost ne daje odgovore na ova pitanja. Naš cijeli sustav ne poznaje takve prekršitelje zakona. Što možemo učiniti? Da, i to je vrlo čudno. Nadzornik zadužen za Petrusa nije opazio njegov san. Možda je kontrolni uređaj zakazao. Jednom se i to moralo dogoditi. Dakle, Petrusov nadzornik nije opazio njegov san. Formalno, ne znamo ni mi jer prijave kontrolnog uređaja nema. No, Petrusa moramo izolirati.

Tako je Petrus otišao iz grada praćen jakom pratnjom. Zaustavili su se u obližnjem manjem mjestu i Petrusa zatvorili u neveliku kuću na osami. Petrus je bio neprestance nadziran.

Nekako se Petrus opustio, uz dobru hranu vraćao je polako staru težinu i nikada više nije ništa sanjao. Obične noći sa ravnom crtom.

Godine su prolazile, a Petrus je živio vrlo monotono u svojoj izolaciji, sve dok jednog dana nije primjetio kako ga više nitko ne nadzire. U kući je bio posve sam. Po prvi je put izašao u dvorište, ružno, kvadratno. U daljini se video njegov grad.

Bez okljevanja krenuo je prema gradu. Na putui nikoga. Grad je bio sve bliži. Gotovo je došao do prvih kuća kada ga zaustavi grubi glas.

-Stani. Kamo si krenuo? Tko si ti?

-Ja sam Petrus, nadzornik 4. stupnja.

-Nema više nadzornika.

-Nema?

-Nema. Nema nikoga u gradu.

-Što se dogodilo-uplašeno će Petrus.

-Epidemija, nezaustavljiva epidemija. Svi su pomrli.

-Ali, kako si ti ostao živ?

-I ja sam kao i ti krenuo grad, nakon izolacije.

Glas se napokon pretvori u figuru u čovjeka i Petrus ugleda Dominika.

-Dominik?

-Da, ja sam Petruse.

-Kako, što radiš ovdje?

-Nakon tvoga sna, svi koji smo imali bilo kakva kontakta s tobom upućeni smo u kuće za izolaciju.

-Svi? I Hana i nadzornici?

-I Hana i svi nadzornici i ja.

-A epidemija?

-Ne znam, to sam čuo od jednoga, također izoliranog, epidemija ih je sve pokosila.

-Kakva epidemija?

-Epidemija užasnih snova-smijući se kaza Dominik-svi su počeli masovno sanjati, prijavljivali su jedni druge, došlo je do prvih ubojstava, pa zavjera, a snovi su bujali, rasli su sve više. Tako su se sami istrijebili, sve zbog epidemije snova.

-Ali otkuda toliki snovi?

- Kažu da su znanstvenici ipak na kraju rekli, snovi su se morali pojavititi kad tad, toliko su dugo bili zabranjivani i potiskivani, a oni su se potajno množili i evo eksplozije snova, smrtonosnih snova.

-I što sada, snuždeno će Petrus.

-Sada sanjaj, bivši nadzorniče 4. stupnja, sanjaj. Prije nego li je krenuo svatko na svoju stranu, Dominik se okrene Petrusu i brzo mu izgovori nekoliko riječi.

-Još samo ovo Petrus. Ja sam vas prije mnogo godina pozvao zbog samoga sebe. Ja sam sanjao. Ja sam se želio prijaviti ali nisam imao snage. A znate zašto nije probudio kontrolni uređaj. Ja sam ga jednostavno isključio a Vi ste ste se sami prijavili i sada smo tu gdje jesmo, na početku kraja ili na kraju početka, ne znam.

Miroslav Pelikan